

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1971	ΠΛΥΝΟΣ 152	ΜΑΪΟΣ 1989	Γραφεία Οδός Μαυρομάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ 36.21 651 - 63 99.783
--------------------------	---------------	---------------	--

Γιατρού Δημ. Καμαρώνια - Μονη Αγίου Γεωργίου
Δουρούτης. (Πανεπιστημιούπολη)

ΑΘΗΝΑ 1989

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1916

ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπίαρχος
ΧΑΡ ΔΙΑΜΠΕΗΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Υπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

(ΕΙΣΔΟΧΗ)
«ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»
1976

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ιοαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Άθηνων και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΙΤΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος

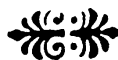
“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

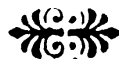
ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ (1974)

Β Ρ Α Β Ε Υ Σ Η

Η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» βραβεύθηκε από:
— Ακαδημία Αθηνών
— Ιστορ. & Εθνολ. Εταιρεία Ελλάδος
— Πανηπειρ. Συνομοσπονδία Ελλάδος
— Ροταριανό Όμιλο Αθηνών—Βορρά

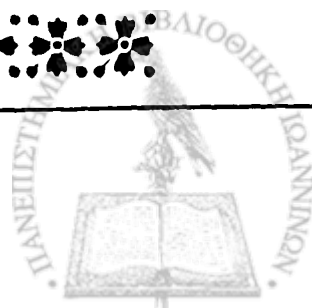

Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:
Αλέξ. Χ. Μαμμόπουλος
Τερψιθέας 64 — 153 41 Αγ. Παρασκευή
Τηλ. 6399.783

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερ. δρχ. 1500
Εξωτερ. δολ. 30
Συνδρομές - εμβάσματα με ταχυδρ. επιταγή
στη διεύθυνση:

«Ηπειρωτική Εταιρεία»
Μαυρομιχάλη 7 - 106 79 Αθήνα.

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ
ΙΔΡ. 1974

ΤΕΥΧ.
152

ΜΑ·Ι·ΟΣ 1989

Γραφ.: Μαυρομιχάλη 7 - 106.79 'Αθήνα
Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783

ΡΟΔΙΑ

Ροδιά, τώρα πού μέστωσες και
ροδογυάλισε ό καρπός,
δέ με βαστούν σε άνηφοριές τὰ
πόδια.

Σ' όχτον όρθο βεργολυγιέσαι
(πώς και πώς!)
σφιχτά μου ρόδια.

Σου προσπερνάω τὸ χάντακα (τά-
χα νὰ μπόρεια ν' άρπαχτώ
μά έσείς, χλωρές βατομουριές,
τρυπάτε!

Νειάτα ζεστά κι αίμα πού καίει
στά δεκαοχτώ.
πού πάτε;

Νάριχνα άπάνω τή θηλιά (καη-
μένη χρόνε πώς κυλάς,
καημένη γνώση και καρδιά κι ά-
μάχη...)

Κι άπέ, σου λέω, πού με γελᾶς,
μέ περγελᾶς,

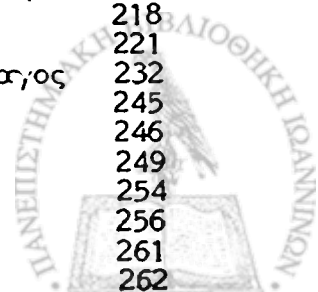
Ροδιά, άπ' τή ράχη.

ΤΑΚΗΣ ΤΣΙΑΚΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Τάκη Τσιάκου. Ροδιά (ποίημα)	209
Κώστα 'Αναγνωστοπούλου. 'Ανέκδοτες σελίδες του 'Ελληνοϊταλικού πολέμου	211
Τῆς Συντάξεως: Μέ τον πέπλο τῆς κοσμιότητος	218
† Χριστοφ. Λάζαρη. Δικαστικές ένθυμήσεις από την 'Ηπειρο	221
'Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Τὸ Συναξάρι τῶν 12 μηνῶν — Μᾶς ὁ πεντάφαρος	232
Χρήστου Χρηστοβασίλη. 'Ο θάνατος του Τσέλιγκα (ποίημα)	245
Γιάννη Πινδέα. Η 'Ηπειρος πριν έκατό περίπου χρόνια	246
Κώστα Πατπά. Τὸ παιδικό μου άμάρτημα	249
Κώστα Βελιαρούτη. Κώστας Ντούλας. 'Αποχαιρετισμός	254
Τῆς Συντάξεως. 'Ηπειρωτική Πνευματική Ζωή και Κίνηση	256
Α. Χ. Μ. Μεσελέδες	261
Τῆς Συντάξεως. 'Εσωτερική Ζωή και Κίνηση	262

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΕΙΑ ΣΤΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ Βασιλικούλα Κιτσάκη - Βασιλᾶ, ἀδελφή τοῦ Μητροπολίτη Γρεβενῶν Κυρίλλου Β'. Εὐγενική ἐμφάνιση καὶ σπάνια καλλονή, στολισμένη μὲ πολυτελῆ ἀμφίεση καὶ κοσμήματα ἔργα Γιαννιωτῶν χρυσοχόων. Ὁ σύζυγός της, Παργινός τὴν καταγωγή, πλούσιος δὲ κτηματίας καὶ ἔμπορος, εἶχε διασυνδέσεις μὲ ἐπιχειρηματίες τῆς Τεργέστης. (19ος αἰώνας). Ἡ Βασιλικούλα πέθανε νεότατη στὸν τοκετὸ τοῦ μόνου τέκνου της.

(Ἀρχεῖο Οἴκου. Δάκαρη)

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφέδρου Ἀνθ)γοῦ Πεζικοῦ

(Συνέχεια τοῦ προηγουμένου)

Τὸ πεδῖον τῆς μάχης Καλπικίου. Τὰ λάφυρα τοῦ ἐχθροῦ.

Καὶ καθὼς περπατοῦσα ἀνάμεσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ φρικτὸ τοπίο, πλησιάζω στὸ δημόσιο δρόμο. Τώρα πλέον δεσπόζουν τὰ συντρίμια τῶν τάνκς καὶ ἄλλων μηχανοκινήτων. Ἄλλα ἦσαν ἀναποδογυρισμένα, μερικὰ μᾶλλον ἄθικτα, ἄλλα συμπαραλισμένα μὲ τὰ ἀπανθρακωμένα πτώματα τῶν πληρωμάτων, ἀνάσκελα μὲ φτερά — δίπλα ἀπὸ μερικὰ πτώματα Ἰταλῶν Βερσαλιέρων.

Ὅλα αὐτὰ ἐπὶ τόπου προσπαθώντας νὰ διασπάσουν τὴν ἀντίστασή μας ἐπὶ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ πρὸς Βελλᾶν καὶ Νεγράδες, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πρώτη ματιὰ πού ἔριξα στὰ γύρω χωράφια, ἀμέσως μοῦ ἤλθε στὸ νοῦ μου ἡ εἰκόνα πού ἔβλεπα ἀπὸ τὴν Γκραμπάλα πρὸ 15ηήμερου περιπίου ὅταν φώναζαν οἱ στρατιῶτες μου:

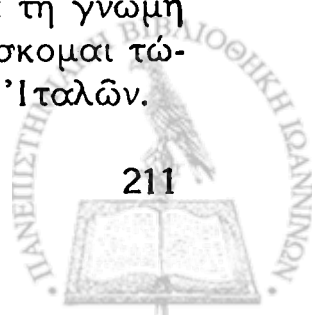
—Βάρα Κολλιόπουλε! Κωστάκη!

Τώρα διαπιστώνω τί μακελειὸ ἐγένετο στὸ τρίγωνο αὐτὸ κατὰ τὴν ἐπίθεση τῶν Ἰταλῶν πού καλυπτόμενοι ἀπὸ ἄρματα καὶ τὶς μοτοσυκλέτες τοὺς θέλησαν νὰ σπάσουν τὶς

γραμμές μας, ἀλλὰ ὅπως ἐρχόντανε μὲ τὰ μεγαθήρια τοῦτα (τὰ ὁποῖα διὰ πρώτην φοράν βλέπαμε ἡμεῖς) καὶ θυμᾶμαι τὴν τρεμούλα πού μὲ ἔπιασε στὴ Γκραμπάλα, ὅταν ἐγένετο ἡ ἐπίθεσις των, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τὰ φυσικὰ καὶ τεχνικὰ ἐμπόδια πού εἶχαμε κάνει ἀπὸ τὸ 1939 καὶ 1940. Σ' αὐτὰ τὰ ἔργα εἶχα καὶ ἐγὼ συμμετοχὴ καὶ κυρίως στὴν ἀντιαρματικὴ τάφρο πού ἔκαμε τὸ Μηχανικὸ μὲ τὸν Ταγματάρχη Σούλην· ἐγίνε δὲ ἀφορμὴ νὰ πέσουν 3—4 ἄρματα μέσα χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ βγοῦν ἀπ' αὐτὴν — καὶ στὰ γύρω χωράφια καὶ τὰ ἔλη καὶ νερά πού ὑπῆρχον ἐκεῖ.

Ἐβλεπα τὰ ἴχνη πού εἶχαν ἀφήσει οἱ ἐρπύστριες καὶ οἱ ρόδες των ἐν τῇ προσπαθείᾳ των νὰ γλυτώσουν τὸ μπαράζ τῶν πυροβόλων μας· ἦταν κάτι τὸ πρωτότυπο γιὰ μένα.

Ἐχω περιεργασθῆ σχεδὸν ἕνα πρὸς ἕνα γιὰτὶ ἐπαναλαμβάνω, τὰ ἔβλεπα στὴν πραγματικότητά γιὰ πρώτη φορά καὶ σ' ἕνα μάλιστα ἀπ' αὐτὰ ἔκειτο νεκρὸς ὁ ὁδηγὸς μὲ ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα. Τὸ ὄλον θέαμα ἦταν τραγικὸ μὲ τὰ ὅσα εἶδα καὶ μέτρησα περὶ τὰ 12 τάνκς καὶ μὲ τὴ σκέψη μου σχημάτισα τὴ γνώμη πὼς τὸ Καλπάκι πού βρίσκομαι τώρα ὑπῆρξε ὁ τάφος τῶν Ἰταλῶν.

Και συνεχίζοντας την περιπλάνησή μου βλέπω δίπλα μου στο δρόμο να κυκλοφορούν ένα σωρό Ίταλικά αυτοκίνητα και πολλές μοτοσυκλέτες με δικούς μας πλέον στρατιώτες οδηγούς. Είναι τὰ πρῶτα λάφυρα πὸ τὰ χρησιμοποιοῦν οἱ δικοὶ μας. Πῶς ἀντιστρέφονται τὰ πράγματα! Δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω αὐτὸ πὸ ἔβλεπα τοῦτο τὸ πρῶτῃ. Τὸ θέαμα ἐπαναλαμβάνω ἦταν μακάθριο ἀλλὰ καὶ ὠραῖο — ξεχνοῦσα τὰ πτώματα, πὸ ὅσο προχωροῦσα πρὸς τὸ κατεστραμμένο Χάνι τοῦ Καραγκιόζη ἔβλεπα νὰ εἶναι μερικὰ μαζὺ μὲ τὶς μοτοσυκλέτες τοὺς ἀναποδογυρισμένα στὰ χαντάκια τοῦ δρόμου. "Ὅλες αὐτὲς οἱ εἰκόνες ἀλλάζαν ὅταν περνοῦσε ἕνας δικός μας μὲ μιὰ μοτοσυκλέτα φωνάζοντας:

—Ζήτω ἡ Ἑλλάδα! Τοὺς φάγαμε τοὺς μακαρονάδες κλπ.

Πάντως ἡ φρίκη τοῦ πολέμου μὸ ἔκανε φοβερὴ ἐντύπωση καὶ ἀναλογιζόμενος ἕνα σωρὸ πράγματα, πῆγα πρὸς συνάντησιν ἑνὸς συναδέλφου μου πὸ ἦταν ἐπικεφαλῆς ἑνὸς τμήματος πὸ μάζευε τὰ διάφορα λάφυρα τῶν Ἱταλῶν καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἔμαθα πολὺ περισσότερα πράγματα. Ἀλλὰ ἐγὼ περιεργαζόμενα μερικὲς ἀπὸ τὶς 50—60 μοτοσυκλέτες πὸ εἶχε συγκεντρώσει μαζὺ μὲ ἄλλο ἀφθονο πολεμικὸ ὑλικό.

Ἡ χαρὰ μου τῶρα εἶναι μεγάλη καὶ τοῦτο γιὰτὶ πατοῦσα σὲ ἔδαφος τὸ ὁποῖο εἶχαμε ἀπελευθερώσει ἀπὸ τοὺς ἀτιμοὺς Ἱταλοὺς, ἀλλὰ ἀπὸ ὅσα ἔμαθα ἀπὸ διαφόρους στρα-

τιώτας πὸ ἐρχόντανε ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς Κονίτσης καὶ Δελβινακίου, τοὺς ἐχθροὺς μας τοὺς πήραμε φιλιάγγι καὶ ὄλα θὰ πᾶνε καλά.

Ἀφοῦ πιά ἔμεινα στὸ Καλπάκι σχεδὸν μέχρι τὸ μεσημέρι, περιεργαζόμενος ὄλο τὸ Καλπάκι, πήρα τὴν ἀπόφαση νὰ ξαναγυρίσω στὰ παλιά μου στέκια ἀντικρύζοντας πάλι τὴν ἴδια εἰκόνα: Νεκροί, λάφυρα καὶ ὄπως ἀνέβαινα τὴν πλαγιά ἑνὸς λόφου γύρισα τὸ κεφάλι μου καὶ ἀντίκρυσσα ἀπὸ τὴν κορυφή τὸ ἀπέραντο νεκροταφεῖο τοῦ Καλπακίου, πὸ ἀσφαλῶς ἔσωσε μαζὺ μὲ τὴν Γκραμπάλα τὴν τιμὴ ὄλης τῆς Ἑλλάδος. Φαίνονται ὄλα τὰ λείψανα καθαρὰ καὶ εὐκόλα σχηματίζει κανεὶς πλέον τὴν ἀντίληψη ὅτι σ' αὐτὸ τὸ μέρος ὁ ἐχθρὸς ἔσπασε τὰ μούτρα του στὸ διάστημα τοῦ 20 ἡμέρου ἀγῶνος καὶ ἀφοῦ δὲν μπόρεσε νὰ κάμει τίποτε γυρίζει πίσω καταδιωκόμενος ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μας.

—Τί νομίζανε οἱ μακαρονάδες ὅτι θὰ μᾶς φοβίζανε τὰ τάνκς καὶ τὰ κανόνια τοὺς;

Τῶρα πλέον ὄλοι μας μικροὶ καὶ μεγάλοι σὰν νικηταὶ καὶ ἐμπειροπόλεμοι ἔχουμε κάποιον ἄλλον ἄερα καὶ γεμάτοι ἐνθουσιασμό περιμένουμε μὲ χαρὰ τὴν ὠρα πὸ θὰ δοξασθοῦμε γιὰτὶ ὄλες οἱ πληροφορίες εἶναι ὅτι παντοῦ νικᾶμε τὸν ὑπὸυλον ἐχθρὸν πὸ βρίσκεται εἰς ὑποχώρησιν.

Μ' αὐτὰ τὰ συναισθήματα καὶ τὶς παραστάσεις ἔφθασα στὸν καταυλισμὸ μας καὶ ἔλεγα τὰ καθέκαστα στοὺς στρατιῶτες μου.

20.11.1940

Τελείως διαφορετικός ὄλο χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια, δὲν κάνω τίποτε ἄλλο ἀπὸ ὕπνο, συζήτηση μὲ τοὺς λεβέντες μου γιὰ τὰ διάφορα μεσο-λαβήσαντα γεγονότα τῶν προηγου-μένων ἡμερῶν. Ἐνας ἔλεγε ἔτσι ἔ-καμα ἐγώ, ἄλλος νὰ λέγει πῶς ἔ-πιασε ἕναν αἰχμάλωτο καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω κι' ἐγὼ λάβαινα ἐνεργὸ μέρος λέγοντας ἢ συμπληρώνον-τας διάφορα ἀπὸ τὰ ἴδια περιστα-τικά καὶ γεγονότα.

Στὸ μεταξὺ οἱ μάχες στὴν περιο-χὴ Χάνι Δελθινακίου συνεχίζονται μὲ σφοδρότητα καὶ τὸ πυροβολικὸ μας ἀκούετο ἀπὸ μακρῦν, ἀλλὰ ἐ-πειδὴ εἶχαμε πλέον πιστέψει ὅτι ὁ ἐχθρὸς νικᾶται κατὰ κράτος, δὲν ἔ-δινε κανεὶς μας σημασία γιὰ τοὺς μακαρονάδες, καὶ ὅπως ἡ ἡμέρα ἦ-ταν καλὴ μὲ ἥλιο, πολλοὶ ἀπὸ μᾶς κοιμόντουσαν ἀκουμπισμένοι στὰ θράχια τῆς πλαγιᾶς καὶ ὅπως κυ-λοῦσε ἡ ἡμέρα πρὸς τὸ θράδυ κα-λὰ καὶ εὐχάριστα ξαφνικὰ τὸ θρα-δάκι ἕνας ἀγγελιοφόρος ἀπὸ τὸ Τά-γμα μὲ εἰδοποιεῖ διὰ διαταγῆς, νὰ εἶναι ἔτοιμη ἡ Διμοιρία διὰ μετα-κίνησιν αὔριο πρῶτῃ - πρῶτῃ καὶ ὥρα 4ην νυχτερινήν.

Ὅλοι μας εἶμεθα χαρούμενοι καὶ τὴν ἴδιαν ὥραν διεπίστῳσα ὅτι οἱ Ἕλληνες στρατιῶτες εἶναι γε-μᾶτοι ἐνθουσιασμὸ καὶ περιμέναμε αὐτὴ τὴν ὥρα γιὰ νὰ συνεχίσουμε τὴ δράση μας.

Κοιμηθήκαμε νωρὶς καὶ περιμέ-ναμε νὰ ἔλθῃ ἡ πρῶτῃ ὥρα, νὰ ἐγ-καταλείψουμε γιὰ πάντα τὶς γνω-στὲς εἰς ὄλον τὸν κόσμον πλέον, ὁ-

χυρὲς θέσεις τοῦ Καλπακίου - Γκρα μπάλας κλπ., στὶς ὁποῖες ἔχουν γραφεῖ ἀπὸ τοὺς φαντάρους μας τὰ κατορθώματα καὶ νὰ πᾶμε νὰ συνε-χίσουμε τὸν καινούργιο δρόμο μας πολεμώντας τὸν Ἴταλὸ μέχρις ὅτου τὸν διώξουμε ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέρα μας πατρίδα.

21.11.1940

Ἄρχίζει ἡ ἀντεπίθεση πρὸς Ζα- ραβίνα - Βήσσανη - Δελθινάκι.

Ἡ ἱστορικὴ γιὰ μᾶς αὐτὴ ἡμέρα ἄρχισε νὰ ξημερώνει καὶ ἀπὸ πολὺ πρῶτῃ ὄλα ἦσαν ἔτοιμα καὶ στὶς 4 καὶ 15' ξεκίνησε ὄλο τὸ Τάγμα ἀ-φοῦ πρῶτα ὅπως εἶμεθα συγκεν-τρωμένοι, μᾶς εἶπε λίγα θερμὰ πα-τριωτικά λόγια ὁ Ταγματάρχης μας καὶ μὲ ἀραιοὺς σχηματισμοὺς ξεκινᾶμε διὰ μέσου τῶν ἀπελευθε-ρωθέντων ἐδαφῶν μας μὲ κατεύ-θυνση πρὸς Χάνι Καλλιθέας — καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν Βήσσανη. — Κατ' ἀρχὴν καὶ πρὶν ἀκόμη φέξει ἀκο-λουθήσαμε τὸν δημόσιο δρόμο, ὅ-στερα μόλις ἄρχισε νὰ ξημερώνει, χωρισμένοι καὶ μὲ κατεύθυνση τὴν Βήσσανη περπατούσαμε διὰ μέσου χαραδρῶν - θάμνων, δεξιὰ ἀριστε-ρὰ βλέπαμε παντοῦ ἐγκαταλειμμέ-νους καταυλισμοὺς τοῦ ἐχθροῦ, ἀ-φθονο πολεμικὸ ὕλικὸ καὶ στὸ δη-μόσιο δρόμο αὐτοκίνητα καὶ γενι-κά στίβες ἀπὸ κιβώτια πυρομαχι-κῶν.

Ἡ πορεία συνεχίζεται κανονικὰ καὶ μὲ μεγάλον ἐνθουσιασμὸν γιὰ τὶς νίκες καὶ ὅσον πλησιάζομε πρὸς Καλλιθέαν (Χάνι), ἐκεῖ πλέον εἶδα-

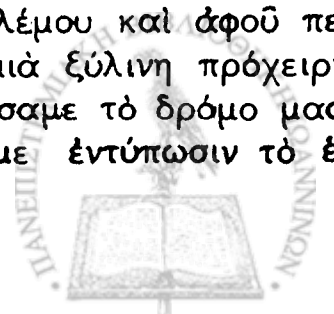
με νὰ περνᾶνε 80—100 αὐτοκίνητα μικρὰ - μεγάλα, λάφυρα Ἴταλικά, τὰ ὁποῖα ὀδηγοῦσαν δικοὶ μας στρατιῶτες καὶ τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐγκαταλείψει οἱ μακαρονάδες στὴν περιοχή Βασιλικῶν, συνεχίζεται ἡ πορεία διὰ μέσου ἀνωμάτων ἐδαφῶν καὶ πρὸς στιγμὴν ἐμφανίζονται ἐχθρικά ἀεροπλάνα. Ἀναστατωθήκαμε, πρὸς στιγμὴν καλυφθήκαμε ἀνάμεσα στὰ δένδρα καὶ τοὺς πολλοὺς θάμνους ποὺ ἦταν ἐκεῖ, ἀλλὰ χωρὶς τίποτε γιὰ μᾶς συνεχίσαμε τὸ δρόμο τους ἄλλοῦ.

Τὸ θέαμα τῶν δεηλητημένων Δολιανῶν

Ἡ πορεία μας συνεχίσθηκε ἀφοῦ λοξοδρομήσαμε πρὸς τὸ χωριὸ Δολιανὰ, ὅπου φθάσαμε τὸ μεσημέρι ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ σταθμεύσαμε, ἐνῶ πλέον παρίσταμαι πάλιν μάρτυς τῆς ἐπιστροφῆς τῶν προσφύγων κατοίκων τῆς περιοχῆς, ὅπως ἀκριβῶς στὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου, ἔβλεπα ἀπὸ τὴν Γκραμπάλα, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως τῶρα τοὺς βλέπαμε ἀπὸ κοντά. Καὶ ἡ δυστυχία τους εἶχε ἀντίκτυπο σὲ ὄλους μας: μὲ τὰ γαῖδουράκια τους καὶ τὰ ἀπαραίτητα σκεύη των ποὺ εἶχαν μαζὺ των νὰ ξαναγυρίζουν. Ἐπιφελοῦμενος τῆς Ζώρου ἀναπαύσεως κάνω μιὰν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ χωριό, τὰ περισσότερα σπίτια ἦσαν κατεστραμμένα καὶ λεηλατημένα καὶ μερικὰ καμμένα, μερικὲς γυναικοῦλες ποὺ εἶχαν μείνει εἰς τὸ χωριό. Τὰ περισσότερα σπίτια ἦσαν πηρὸν τὸ θέαμα ποὺ ἀντίκρυζα σὲ κάθε δρόμο ποὺ ἦταν πεταμένα δι-

ἀφορα οἰκιακὰ πράγματα μαζὺ μὲ κιβώτια πυρομαχικῶν, ἐνῶ γιὰ πρώτη φορὰ ἀντίκρυσα μέσα εἰς τὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τόσοσους πολλοὺς αἰχμαλώτους Ἴταλοὺς, θὰ ἦτανε καμιά 200ριά, ῥάκη πραγματικά, σὲ κακὰ χάλια καὶ μόλις μᾶς ἀντίκρυσαν μαζὺ μὲ μερικὰ παιδιὰ τῆς Διμοιρίας μου, φωνάζανε πάλι «Μπόνο Γκρέκο» καὶ ἐν συνεχείᾳ λέγανε βρισιῆς γιὰ τὸν Μουσολίνι. Πάντως, ὄλοι τους δίνανε μιὰ εἰκόνα κάθε ἄλλο παρά ἀνθρώπινη, νὰ μοιάζει μὲ τίς φάτσες τους ποὺ παρουσιάζανε καὶ σὰ νὰ ἔλεγαν σὲ μένα καὶ στοὺς ἄλλους μας νὰ τοὺς ἐλεήσουμε, ἦταν πράγματι κάτι τὸ πολὺ συγκινητικὸ — δὲν θὰ ἤθελα νὰ βρεθῶ ποτὲ εἰς τὴν θέσιν τους. Αὐτὰ ἔχει ὁ πόλεμος...

Ἐδῶ εἰς τὴν Δολιανὰ βρῆκα καὶ μερικοὺς γνωστοὺς στρατιῶτες καὶ ἀξιωματικοὺς καὶ ἔτσι ἀνταλλάξαμε καὶ μερικὰ νέα καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο φεύγω γιὰ τὸ τμήμα μου, ὅπου ἐντὸς ὀλίγου ξεκινάμε πάλιν διὰ τοῦ δημοσίου δρόμου τὴν πορεία μας πρὸς Βήσσανην. Στὸ δρόμο μας ὑπάρχουν πάλιν πάρα πολλὰ ἐγκαταλειμμένα Ἴταλικά πυρομαχικά. Βλέπουμε ἐπίσης πολλὰς θέσεις Ἴταλικῶν πυροβολαρχιῶν ἀπ' ὅπου δεχόμεθα τὰ πυρὰ των στὴν Γκραμπάλα. Τέλος, φθάνουμε εἰς τὴν γέφυρα Ἀγιῶν, ἡ ὁποία εἶχε γκρεμισθεῖ ἀπὸ δικὰ μας τμήματα ὅταν ὀπισθοχώρησαν κατὰ τὴν Ἐναρξιν τοῦ πολέμου καὶ ἀφοῦ περάσαμε ἀπὸ μιὰ ξύλινη πρόχειρη γέφυρα συνεχίσαμε τὸ δρόμο μας. Ἐδῶ μὲ ἔκαμε ἐντύπωσιν τὸ ἐ-

ξῆς: Οἱ Ἴταλοι εἶχαν γεμίσει τὶς κολῶνες καὶ τὰ τόξα τῆς κατεστραμένης γέφυρας μὲ διάφορες ἐπιγραφές στὴν Ἰταλικήν: «Ζήτω ὁ Ντουῦσε», «Ζήτω ὁ γενναῖος Ἴταλικὸς Στρατὸς» καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλα παρόμοια καὶ πολλὲς ἀφίσσες.

Ὁ Ταγματάρχης Ἀλεβιζᾶτος νεκρὸς

Ἐπίσης δεξιά καὶ ἀριστερὰ τῆς γέφυρας ὑπῆρχαν πάρα πολλὰ ὑλικά καὶ μηχανήματα τῶν Ἰταλῶν καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, ὅσο προχωρούσαμε, κάθε τόσο διασταυρωνόμεθα καὶ μὲ διαδοχικὲς φάλαγγες Ἰταλῶν αἰχμαλώτων, πού φέρνανε ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Χάνι Δελθινακίου καὶ ὅπως ἀρχίσαμε νὰ ἀνεβαίνουμε τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο τῆς Βήσσανης καὶ σὲ μιὰ στροφή πού ἦτανε ἐγκατεστημένο τὸ πυροβολικὸ μας πού ἔβαζε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ βλέπουμε νὰ κατεβαίνει τὸ δημόσιο δρόμο ἕνα Παθῆζ (ὄχημα) πού εἶχε ἐπάνω νεκρὸ τὸν ἥρωα Ταγματάρχη Ἀλεβιζᾶτο, πού εἶχε σκοτωθεῖ πρὸ ὀλίγων ὥρων ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ τῆς Βήσσανης.

Μετὰ ἀπὸ λίγο φτάνουμε στὸ χωριὸ Ζαραβίνα, πάλι ἡ ἴδια εἰκόνα τῶν Δολιανῶν, ἀλλὰ δὲν θὰ ξεχᾶσω πῶς, μαζὺ μὲ τὰ κλάματα οἱ γυναικοῦλες μᾶς προσφέρανε ὅ,τι εἶχανε: ρακί, καὶ μάλιστα σὲ μερικὸς στρατιῶτες δώσανε καὶ λουκούμια ἀπ' αὐτὰ πού εἶχαν κρύψει γιὰ τὶς καλὲς ἡμέρες των καὶ χωρὶς καθυστέρηση συνεχίσαμε τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο ὅπου καὶ βγήκαμε

στὴν κορυφὴ καὶ ἀριστερὰ τῆς Βήσσανης. Ἦταν πιά ἀργὰ καὶ πλησίαζε νὰ νυχτώσει — καταυλισθήκαμε γιὰ νὰ ξεκουρασθοῦμε καὶ ἂν μπορέσουμε νὰ κοιμηθοῦμε γιατί ἡ μακρυνὴ πορεία μᾶς εἶχε κουράσει πάρα πολὺ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μου εἶχαν ἀφήσει καὶ τὶς κουβέρτες τους στὰ μουλάρια τῆς Διμοιρίας πού μεταφέρονε τὰ πυρομαχικά.

Ἀπὸ ἐδῶ πού φθάσαμε τώρα καὶ πρὶν νυχτώσει, ἔβλεπα ἀπὸ μακριὰ πλέον τὴν ἡρωϊκὴν Γκραμπάλαν, ἡ ὁποία στὸ μεταξὺ τώρα ἦταν ἐν μέρει κάτασπρη ἀπ' τὰ χιόνια, πού εἶχαν πέσει ἀπὸ τότε πού φύγαμε καὶ ἕνα σωρὸ σκέψεις μοῦ περνοῦσαν ἀπὸ μέσα μου. Καὶ ἀφοῦ μᾶς ἔγινε διανομὴ τῆς γνωστῆς γαλέτας μὲ τὸ τακτικὸ μᾶς προσφάϊ, τὸ κεφαλοτύρι, προσπαθήσαμε κοντὰ σὲ κάτι μάντρες καὶ ξερότοιχους νὰ κοιμηθοῦμε καὶ νὰ περάσει ἡ θραδυὰ μας σὲ καινούργια πλέον μέρη.

22.11.1940

Ὑστερα ἀπ' αὐτὴ τὴν κούραση κοιμηθήκαμε θαῦμα, μπορῶ νὰ πῶ, καὶ πρῶτ - πρῶτ διὰ ἐνὸς νεοκοτασκευασθέντος ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν δρόμου διὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ πυροβολικοῦ των, ξεκινήσαμε μὲ προορισμὸν καὶ κατεύθυνσιν τὸ Δελθινάκι, ἀλλὰ ἡ πορεία μας τώρα δὲν ἦταν σὰν τὴ χθεσινή, ἀλλὰ πορεία μὲ σχηματισμὸ προσπελάσεως μάχης, γιατί δὲν γνωρίζαμε ἂν ὁ ἐχθρὸς εἶχε φύγει ἢ εἶχαν μείνει τμήματα ἀνάμεσα στὸ θαμνῶδες καὶ

δαισωμένο έδαφος τῶν λόφων καὶ κοιλάδων. Εὐτυχῶς πού διάφοροι σκορπισμένοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Βήσσανη μᾶς καθοδηγοῦσαν λέγοντας: «ἀπό ἐδῶ νά προχωρήσετε, πρὸς τὰ ἐκεῖ μπορεῖ νά εἶναι Ἴταλοι καὶ μὲ προσοχὴ νά μὴν πάθετε αὐτὸ πού ἔπαθε ὁ Ταγματάρχης Ἀλεβιζᾶτος, θαδίζοντας μαχόμενος ὄρθιος κυνηγώντας τοὺς Ἴταλούς καὶ σκοτώθηκε ἀπὸ τὸν ἄκρατον ἐνθουσιασμόν του».

Εὐτυχῶς ἡ πορεία μάχης συνεχίσθηκε χωρὶς ὁ Λόχος μας νά ἐμπλακεῖ σὲ μάχη, ἐνῶ ὅπως βλέπαμε καὶ ἀκούσαμε ἀπὸ ἀριστερά μας πρὸς τὴν περιοχὴν Κερασόβου - Βαλτίστης νά συνεχίζονται οἱ μάχες καὶ τὸ μόνο πού μᾶς ἔκαμε ἐντύπωση καθ' ὅλη τὴν πορεία μας στὸ πέρασμά μας οἱ Ἴταλοι εἶχαν ἐγκαταλείψει ἄφθονον πολεμικὸν ὑλικὸν καὶ πυρομαχικὰ καὶ πρὶν ἀκόμη φθάσουμε κατὰ τὸ ἀπόγευμα κοντὰ στὸ Δελθινάκι συναντᾶμε μιὰ μικρὴ φάλαγγα ἀπὸ καμιὰ 20αριὰ αἰχμαλώτους καὶ ἕναν ἀξιωματικὸ νά τοὺς φέρνουν πρὸς τὰ μετόπισθεν καὶ κατὰ τὸ ἀπογευματάκι φθάνουμε στὰ ὑψώματα ὑπερθεν τοῦ Δελθινακίου καὶ ἡ Διμοιρία μου ἐγκατεστάθη σ' ἕνα ὑψωμα ὅπου ὑπῆρχε καὶ ἕνα ἐκκλησιάκι, ἀλλὰ ἐκεῖνο πού μοῦ ἔκαμε ἐντύπωση εἶναι ὅτι δὲν συναντήσαμε κανένα ντόπιον κάτοικο νά μᾶς δώσει καμιὰ πληροφορία γιὰ τοὺς Ἴταλούς, ἐν ἀντιθέσει μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Βήσσανης κι' αὐτὸ μοῦ ἔκαμε κακὴν ἐντύπωση σὲ μένα καὶ τοὺς στρατιῶτες.

Στὸ Δελθινάκι

Ἐν τῷ μεταξύ ἀπὸ ἄλλες κατευθύνσεις τῶν γύρω ὑψωμάτων εἶχε φθάσει ὄλο τὸ Τάγμα μας καὶ ἀφοῦ λάβαμε τὰ κατάλληλα μέτρα ἀμύνης ξεκινάμε γιὰ νά μποῦμε στὸ χωριό. Στὸ μεταξύ δειλά - δειλά ἀρχίσανε νά ξεπροβάλλουν ἀπὸ τὰ σπίτια τους οἱ κάτοικοι, κι' ἕνας μὲ τὸν ἄλλον ἀρχίσανε νά ξεχύνονται στοὺς δρόμους καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα τὸ ἡρωϊκὸ Δελθινάκι, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε ἀπὸ τὰ πρῶτα θύματα τοῦ ἐπιδρομέως, ἐλεύθερον τώρα πιά δέχεται τοὺς ἡρωϊκοὺς στρατιῶτες τοῦ Τάγματός μας καὶ τοὺς ἄλλους μὲ πρωτοφανῆ ἐνθουσιασμόν, εἴμεθα οἱ πρῶτοι "Ἕλληνες στρατιῶται πού μπήκαμε στὸ χωριὸ μετὰ τὴν φυγὴν τῶν μακαρονάδων.

Ἐδῶ πρέπει νά σταθῶ λιγάκι καὶ νά περιγράψω κάπως, τὴν ὑποδοχὴ τῶν κατοίκων πού ξαφνικὰ βγήκανε τόσο πολλοὶ ἀπὸ τὰ σπίτια τους στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ καὶ στάς διαφόρους εἰσόδους περιμένοντας ἡμᾶς μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πρόεδρον κλπ. Ὁ καθένας τους κρατοῦσε στὸ χέρι του μπουκάλια μὲ οὔζο, ρακὶ ἢ ψωμιὰ στὰ ταψιά, μέλια, νερὸ ἢ ὅ,τι μπορούσανε καὶ διαθέτανε ὁ καθένας χωριστὰ ἀμέσως τρέχανε πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν νά μᾶς περιποιηθοῦν ὡς ἐλευθερωτὰς πλέον.

Ἐδῶ ἔφαγα γιὰ πρώτη φορὰ Ἴταλικὸ ψωμί (πανιότες), πολὺ νόστιμο μοῦ φάνηκε, καὶ χωρὶς ὑπερ-

βολήν ἔφαγα δυὸ τέτοιες πανιότες ἀπὸ τὴν πείνα πού εἶχα, ὅπως μᾶς εἶπανε καὶ εἶδαμε καὶ μεῖς οἱ Ἴταλοι φεύγοντας ἐγκαταλείψανε περὶ τὶς 10.000 κομμάτια πανιότες. Οἱ γυναῖκες μᾶς ὑποδέχονταν μὲ κλάματα καὶ μᾶς παρακινούσανε νὰ περάσουμε καὶ μέσα ἀπὸ τὰ σπίτια. Ἡ συγκίνησίς μου ἦταν μεγάλη· ἐκεῖ θρῆκα καὶ κάτι γνωστούς μου μακρινούς συγγενεῖς καὶ ἔμαθα πολλὰ καὶ διάφορα, τὸ πῶς περάσανε μὲ τοὺς Ἰταλοὺς τὸ 25ήμερον τῆς κατοχῆς καὶ ὅπως μὲ πληροφόρησαν ἦταν εὐτύχημα πού μεταξὺ τῶν ἦταν καὶ ὁ Μητροπολίτης πού ἔμεινε στὴν ἔδρα του καὶ αὐτὸ συνέτεινε πολὺ οὕτως ὥστε οἱ μακαρονάδες νὰ μὴν πειράξουνε τὸν κόσμον καὶ νὰ κάμουν πολλές καταστροφές παρ' ὅλον ὅτι τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν κατοίκων ἔμεινε κλεισμένο στὰ σπίτια τους, ἐκτὸς αὐτοῦ τὸ Δελθινάκι ἦταν καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Στρατηγείου τῶν Ἰταλῶν καὶ ὅπως μᾶς εἶπαν στὸ Δελθινάκι ἦλθε ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες καὶ ὁ Ἰταλὸς Ἀντιβασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας. Τέλος πάντων περάσανε οἱ μαῦρες ἡμέρες πού ζήσανε οἱ κάτοικοι τοῦ ὠραίου χωριοῦ τοῦ Δελθινάκιου, ἀλλὰ μὲ τὸν ἐρχομὸ μας ξε-

χάστηκαν ὅλα καὶ μὲ χαρὲς καὶ κλάματα καὶ ἐνθουσιασμό, συνάμα μᾶς ἀποχαιρετοῦν.

Πρὸς Βομπλό

Τὸ ἀπόγευμα πρὶν βραδυάσει, ὅταν πήραμε διαταγὴ νὰ κινηθοῦμε πρὸς τὸ χωριὸ Βομπλό, θὰ μοῦ μείνει ἀξέχαστη ἡ εἰκόνα πού δυὸ - τρεῖς διμοιρίες πεζῶν μὲ τὶς σάλπιγγες μπροστὰ φεύγοντας, στὸν πλάτανο τῆς πλατείας κάμανε παρέλαση, ὁ κόσμος ξεφάντωσε φωνάζοντας ζήτω! κλπ, ἄλλοι ἔκλαιγαν καὶ ἄλλοι φωνάζανε κατάρεις ἐναντίον τοῦ Μουσολίνι.

Θὰ μοῦ μείνει ἀξέχαστη αὐτὴ ἡ ἡμέρα καὶ συνεχίσαμε τὸ δρόμον μας πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐχθροῦ τώρα καὶ μὲ βροχὴ ἀφήσαμε τὸ Δελθινάκι ὅπου διανυκτερεύσαμε σ' ἓνα δασῶδες μέρος κοντὰ στὸ χωριὸ Φαράγγι, ὅπως μοῦ εἶπε κάποιος ὁδηγός.

Πρὶν ἀκόμα βραδυάσει ὕστερα ἀπὸ πολλές ἡμέρες κατὰ τὴν πορείαν μας πρὸς τὸ Φαράγγι δεχθήκαμε μερικὰ βλήματα τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ, χωρὶς τίποτε τὸ ιδιαίτερον.

(Συνεχίζεται).

Μὲ τὸν πέπλο τῆς κοσμιότητας

ΣΗΜ. Α.Χ.Μ.:

Ὁ κ. Χαράλ. Νούσιας καὶ ἡ κυρία Ἀσημίνα Νούσια, τὸ γένος Γ. Στύπα μᾶς γράφουν διαμαρτυρούμενοι γιὰ τὸν διάλογο, πὸ ἀναφέρει ὁ συνεργάτης μας Κων. Ἀναγνωστοπούλου στὴ σελίδα 60 τοῦ τεύχους μηνὸς Φεβρουαρίου 1989, στὸ ἰστόρημά του «Ἀνέκδοτες σελίδες τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου». Ὁ διάλογος εἶναι ὁξὺς συνέπεια τοῦ ἐκνευρισμοῦ τὴν ὥρα τῆς μάχης ἐπάνω στὴ Γκραμπάλα μεταξὺ τοῦ Ἀνθυπολοχαγῶ Ἀναγνωστοπούλου καὶ τοῦ Λοχαγῶ Γεωργίου Στύπα.

«Κ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μὰ τί διάβολο κάνετε ἐσεῖς αὐτοῦ ἐπάνω; Καὶ εἰς ἀπάντησιν μοῦ λέγει:

Γ. ΣΤΥΠΑΣ: Τὸν παρατηρητὴν τοῦ Πυροβολικοῦ θὰ κάμω ἐγώ;

Τότε, γράφει ὁ Ἀναγνωστοπούλος, ὅπως ἤμουν αἰματωτὸς ἀγανάκτησιν καὶ στενοχώρια ἀπέρηττα κάπως ἀ π ρ ε - π ὠ ς στὸ λοχαγὸ μου λέγοντας:

Κ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δὲν ντρέπομαι, λοχαγὸ εἰσθε σεῖς ἢ θάσανα κλπ.».

Καὶ ὁ διάλογος ἐκτραχύθηκε ἀκόμη περισσότερο.

Βέβαια ἡ ἀξία τοῦ Γεωργίου Στύπα δὲν ἐκρίθη ἀπὸ τοὺς ὁποιοὺςδὴποτε χαρακτηρισμοὺς βαθμολογικῶς μάλιστα κατωτέρου του. Καταξιώθηκε κατὰ τὸν πιὸ ἐπίσημο τρόπο ἀπὸ τὰ εὐσημα τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀναγνωστοπούλος ἀναγνωρίζει στὴν ἀφήγησή του, τὴν «ἀπρέπεια» τῶν χαρακτηρισμῶν καὶ πρόθυμα μὲ πρόθυπη σημερινή του δήλωσι λέγει ὅτι καμμιά αἰχμὴ δὲν εἶχαν τὰ λόγια του κατὰ τοῦ γενναίου Γ. Στύπα, μὲ τὸν ὅποιον μάλιστα τὸν συνέδεαν φιλι-

Γεώργιος Στύπας

καὶ δεσμοί.

Ἀλλὰ ἂς ἀφήσουμε τὸ θερμὸ πεδίο τῆς μάχης καὶ ἂς κινήσουμε τὸν τροχὸ τοῦ χρόνου.

Ὁ Ἑλληνοϊταλικὸς πόλεμος εἶχε τελειώσει. Κατὰ συνέπεια τῆς ἀνακωχῆς, πὸ εἶχε ὑπογράψει μὲ τοὺς Γερμανοὺς εἶχε πάψει ἡ ἐμπόλεμη κατάσταση μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γερμανίας — Ἰταλίας.

Ὁ Γεώργιος Στύπας γεννημένος τὸ 1901 στὸ χωριὸν Δαφνωτὴ (πρότερον Τσοβίτσα) τῆς ἐπαρχίας Φιλιππιάδος, τοῦ νομοῦ Πρεβέζης, ζούσε ἡσυχος μὲ τίς πρόσφατες ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ '40, πὸ ἡ προσωπικὴ συμβολὴ του εἶχε ἀναγνωρισθεῖ μὲ δύο ἀριστεία ἀνδρείας. Καὶ θὰ ἔρθει ἀργότερα, μετὰ τὸν τραγικὸ του θάνατο, ὁ Διοικητὴς του, Ταξίαρ-

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 17 Ιουλίου 1918 Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΑΠΕΝΕΜΧΟΚ ΕΙΣ ΤΟΝ Λοχαγόν Νεφ. Ψύδα Γεώργιον

Ο ΠΟΛΕΜΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ Γ' ΤΑΞΕΩΣ

Διότι χάριν ήρωος εις επιχειρήσει παύσαται ήσση
που επέδειξε ήρωισμόν και ανδρεία ανωτάτων εις αμείνων
επιχειρήσεων εναντίον του εχθρού

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ

ΕΝ ΛΟΗΝΑΙΣ ΤΗΣ 17 Ιουλίου 1918

ΕΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΟΜΟΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 17 Μαρτίου 1918 Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΑΠΕΝΕΜΧΟΚ ΕΙΣ ΤΟΝ Λοχαγόν Νεφ. Ψύδα Γεώργιον

ΤΟ ΧΡΥΣΟΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ ΑΝΔΡΕΙΑΣ

Διότι ήρωϊκήν ανδρείαν μέχρι ανωτάτων ανδρείων
πεδίων εις ήρωϊκήν ανδρείαν ανωτάτων ανδρείων

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ

ΕΝ ΛΟΗΝΑΙΣ ΤΗΣ 17 Μαρτίου 1918

ΕΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΟΜΟΝ

χος Κων. Πανταζής, ο συγγραφέας τῶν «Δύο ΟΧΙ» γὰ ἀφιερῶσει ἓνα ἀντίτυπό του στὴν οἰκογένεια «τοῦ γενναίου συμπολεμιστοῦ μου, μακαρίτη τώρα, Γεωργίου Στύπα».

Στὰ 1943 ἔχε φουντώσει τὸ ἀντάρτικο στὰ Ἑλληνικά βουνά, πού ἐπὶ αἰῶνες διατήρησαν τὴ ζύμη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γενόμενα ἔμπεδα ἐπιστρατεύσεως κατὰ τοὺς ἐκάστοτε ξεσχημῶς.

Οἱ Ἴταλοί, οἱ ἠττημένοι τοῦ Ἑλληνοαλβανικοῦ Μετώπου εἶναι νικητὲς τώρα τῆς Ἑλλάδας, τῆς νικημένης, μὲ τὴ γνωστὴ ἀντίσταση, ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ κάνουν οὐσιαστικὰ ἀστυνόμηση στὴν κατεχόμενη Ἑλλάδα.

Ἀρπάζουν ἀνὰδρα ἀπὸ τὰ ζεστά κρεβάτια τους πιθανοὺς μαχητὲς τῶν βουνῶν μας διαλεχτοὺς ἀντιπάλους τους, πού ἐγνώρισαν ἐκεῖ ἐπάνω στὰ Ἠπειρωτικά βουνά, κι ἀνάμεσά τους τὸν Κων)νο Δαδάκη, τὸν Γεώργιο Στύπα καὶ ἄλλους ἀνυπεράσπιστους καὶ ἀοπλους ἡμῆρους πού ἡ γερμανικὴ νίκη εἶχε ρίξει στὰ χέρια τους. Τοὺς ἐπιβιβάζουν σὲ πλοῖο γιὰ μεταγωγὴ στὴν Ἰταλία, πού θυθίζεται, μετὰ τὸν τορπιλισμὸ στὰ νερὰ τῆς Ἀδριατικῆς.

Κι αὐτὰ λίγους μῆνες πρὶν τὴν παρασπονδία τους (Σεπτέμβρης 1943) ἀπὸ τὸν Γερμανὸ τους Σύμμαχο.

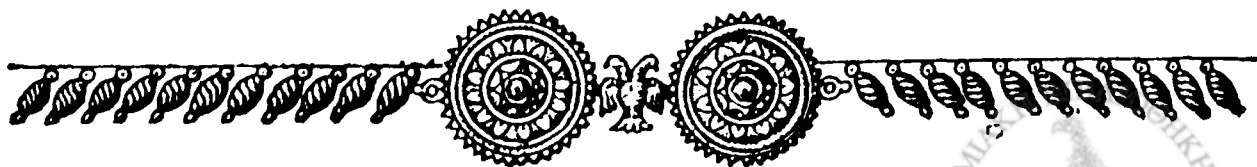
Ἡ «Ἠπειρωτικὴ Ἑταιρεία» τιμᾷ τοὺς ἀγῶνες τους, τιμᾷ τὴν ἀρετὴ τους. Τιμᾷ τὴ μνήμη τοῦ Γεωργίου Στύπα.

Ἄγαπητέ κ. Μαμμόπουλε,

Ἄναφερόμενος εἰς τὸν ἔντονον διαξιφισμὸν πού διεμείφθη μεταξὺ Διμοιρίτου καὶ τοῦ Λοχαγοῦ Στύπα κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Γκραμπάλας τοῦ πολέμου 40—41 καὶ στὴν σκληρὴν λογομαχίαν κατὰ τὴν ὥραν, πού Ἰταλικὲς φάλαγγες στρατιωτῶν ἐπινοῦντο ἀνενόχλητοι ἀπὸ τὰ ἔναντι ὑψώματα μὲ κατεύθυνσιν τὸ Καλπάκι καὶ Γκραμπάλαν, φρονῶ ὅτι δικαιολογεῖται ὁ ἐκνευρισμὸς μου ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὴν οἰκειότητα, τὴν φιλίαν καὶ τὸ θάρρος, πού μὲ συνέδεε μὲ τὸν λοχαγὸν Στύπαν ἀπὸ τὴν προπολεμικὴν περίοδον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὁποίου ὑπηρετοῦσα εἰς τὸ 15ον Σύνταγμα Πεζικοῦ.

Κατὰ συνέπειαν οὐδεμίαν αἰχμὴν συκοφαντήσεως ἔχουν τὰ γραφόμενά μου κατὰ τοῦ γενναίου Λοχαγοῦ Στύπα, μετὰ τοῦ ὁποίου ἡ συνεργασία μας, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, ὑπῆρξε ἀρίστη εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν. γεμάτη μάλιστα καὶ μὲ διάφορα ἀνέκδοτα, τὰ ὁποῖα καὶ σήμερα ἀναφέρονται μεταξὺ ἐπιζώντων ἀπομάχων τοῦ πολέμου.

ΚΩΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

* ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦ. Γ. ΛΑΖΑΡΗ

ΣΗΜ. α.χ.μ.

Ἡ σειρά τῶν «Δικαστικῶν Ἐνθυμήσεων» πού μοῦ εἶχε δώσει λίγους μῆνες πρὸ τοῦ θανάτου του ὁ ἀείμνηστος Χριστόφορος Λάζαρης ἀναφέρεται στήν Ἡπειρό, ὅπου ὑπηρέτησε ὡς ἀντεισχυρελάς καὶ Εἰσχυρελάς Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφετῶν καὶ Ἐπίτροπος τοῦ Στρατοδικείου κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου. Σὲ πολλὰ περιστατικὰ εἶναι ὁ ἴδιος καὶ ὁρῶν πρόσωπο καὶ ἀφηγητής.

ν καιρῷ πολέμου ἢ ἄλλης παραπλησίας ἀναστατώσεως ἀναπτύσσεται γενικὰ στὸν πληθυσμό, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερα σ' ἓνα μεγάλο ποσοστὸ τῶν στρατιωτικῶν ἢ τῶν ὁπουδῆποτε ἐμπλεκέντων εἰς τὴν

δίνην τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀναταραχῆς, ἀθελήτως καὶ ἀνεπιγνώτως, ἐκ λόγων αὐτασφαλείας, αὐτοπροστασίας καὶ αὐτοσυντηρήσεως μία ψυχολογία ἐξάψεως, συγκινήσεως, φοβίας καὶ καχυποψίας.

Ἡ ψυχολογία αὕτη ὁδηγεῖ εἰς τὸ νὰ ὑποπεύωνται κάθε πρόσωπον ἀσυνήθους καὶ ἀπροθυμήτου ἐμφανίσεως (κατὰ τόπον, χρόνον, περιβολήν, κτ.δ.), κάθε ὑποκειμενικῶς ξενίζουσαν ἐκδήλωσιν, κίνησιν ἢ ἐκφρασιν, καὶ ἄλλα, ἐν εἰρηνικῇ κα-

ταστάσει ἀσήμαντα περιστατικὰ καὶ νὰ βλέπουν παντοῦ ὑπόπτους ἢ κατασκοπευτικὰς κινήσεις, προδότας, λιποτάκτας, ὄργανα τοῦ ἐχθροῦ καὶ ὑπονομευτὰς τῆς πολεμικῆς προσπάθειας. Καὶ τὸ ψυχολογικὸν αὐτὸ κλίμα πού ὄχι σπάνια παρωθεῖ μέχρι καὶ βαθμοῦ ἀπωλείας τῆς κοινῆς λογικῆς καὶ ἐκδηλώσεων ὑστερίας, ὅπως ἐμφανίζεται παραστατικώτατα ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Ἀριστ. Βαλαωρίτου εἰς τὸ ποίημα «Ἡ ΦΥΓΗ», ἀφιερωμένο εἰς τὸν πανικὸν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ κατατροπωθέντος ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν :

«Παντοῦ τοῦ φαίνονται πῶς εἶν' κρυμμένα
σπαθιά πού λάμπουνε ξεγυμνωμένα».

ἔχει ὀνομασθῆ τὸ πρῶτον ἀπὸ τοὺς Γάλλους «FIEVRE DE SIEGE» = πολιορκητικὸς πυρετὸς (πολεμικὴ ἔξαψις).

Ὁ γράφων, ὑπηρετῶν κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου ὡς ἀντεισαγγελεὺς πρωτοδικῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐπιστρατευθεὶς ἐκεῖ ὡς λοχαγὸς τῆς Στρατ. Δικαιοσύνης, Ἐπίτροπος τοῦ Διαρκοῦς Στρατοδικείου Ἰωαννίνων, μὲ πρόεδρον τὸν ἐξαίρετον μόνιμον Συν-

ταγματάρχην τῆς Στρατ. Δικαιοσύνης Παῦλον Μουντάκη, εὐρέθη ἐπανειλημμένως εἰς τὴν δεινὴν ἀνάγκην ν' ἀγωνισθῆ κατὰ τῆς ἀκουσίας αὐτῆς ψυχολογικῆς προκαταλήψεως, ἐν ὁμοφωνίᾳ πάντοτε πρὸς τὸν πρόεδρον, ἐξασφάλισαντες τὴν ἀνακούφισιν τῆς συνειδήσεως, ὅτι ἐπρόλαβαν τὴν θανατικὴν καταδίκην ἀνθρώπων, ποὺ μᾶλλον εὐσήμεν ἐδικαιοῦντο ἢ τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως.

Στραγγίζων, λοιπόν, ἀναμνήσεις τοῦ ἀπὸ τὴν τότε σκληρὰν πολεμικὴν μας περιπέτειαν, παραδίδει, ἔστω καὶ ὀψίμως εἰς τὴν κοινὴν ἐνημέρωσιν καὶ ἰδία εἰς τοὺς νεωτέρους ποὺ διακονοῦν τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην, ἐλάχιστα εἰς ἀριθμὸν ἀλλὰ χαρακτηριστικὰ περιστατικὰ τῆς τρομακτικῆς αὐτῆς ψυχολογίας.

ΟΙ ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΙ

Μὲ τὴν ἔναρξιν τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου καὶ κατὰ τὴν ἀρχικὴν σύμπυξιν τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων εἰς τὰ ἐρείσματα ἀνασχέσεως, οἱ Ἴταλοὶ παρέκαμψαν τὴν ὀδικὴν γέφυραν Μπουραζάνη τῆς ἀρτηρίας Ἰωαννίνων — Κονίτσης, ἐκλαθόντες τὶς φωτιῆς ποὺ εἶχαν ἀνάψει εἰς τὰ ἐκατέρωθεν τῆς γεφύρας ὑψώματα ποιμένες ποὺ διενυκτέρευον κατερχόμενοι πρὸς τὰ χειμαδιά, ὡς ἐνδείξεις παρουσίας ἑλληνικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Δωδεκανήσιος Ὑποδ)τῆς τῆς Ἀναγνωστοπουλείου Γεωργικῆς Σχολῆς Κονίτσης καθηγητῆς Παπαδόπουλος, μὲ ὁδηγὸν

τὸν Ἀρμένιον σῶφῆρ τῆς σχολῆς ἐριφοκινδύνευσε ἐπιτυχῶς τὴν διὰ τοῦ ἡμιφορτηγοῦ τῆς ὑπηρεσίας μεταφορὰν τῶν σπουδαιοτέρων στοιχείων ἀρχείου κλπ. κειμηλίων αὐτῆς εἰς Ἰωάννινα. Παραλλήλως οἱ προϊστάμενοι τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν τῆς Κονίτσης (Εἰρηνοδίκης Κ. Ἀλεξίου, ταμίας Γεώργ. Μπαμπούρης, ἔπαρχος, ἔφορος κλπ.), ἄμῶς ἐβεβαιώθησαν ὅτι Ἰταλικάι δυνάμεις ἔσπευδον νὰ καταλάβουν τὴν ἐκκενωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ λόχου προκαλύψεως Κόνιτσαν, διέφυγαν δι' ἀτραπῶν πεζοποροῦντες εἰς Ἰωάννινα ὅπου συνητηθήσαν μὲ τοὺς ὡς ἄνω προηγηθέντας.

Μετὰ ὀλιγοήμερον παραμονὴν εἰς Ἰωάννινα καὶ ἀφοῦ ἡ Κόνιτσα εὐρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν Ἰταλῶν συναπεφάσισαν οὗτοι νὰ φύγουν πρὸς Ἀθήνας πρὸς τακτοποίησιν τῆς ὑπηρεσιακῆς τῶν καταστάσεως.

Τότε ἡ VIII Μεραρχία Ἠπείρου, ἔχεν ἀναπτυχθῆ ἀμυντικῶς εἰς τὰ προαργανωμένα ἐρείσματα Καλακίου, αἱ δὲ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων διημερεύαμεν, ἐλλείπει ἀντιαεροπορικῶν καταφυγίων εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ βράχου ὑπὸ τὸ παλαιὸν φρούριον κατωφερικὸν μὲ κλιμακωτὰς ὑποδιαίρέσεις σπήλαιον τῶν φυλακῶν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ποὺ εἶχαν ἠλεκτροφωτισθῆ προχείρως καὶ εἶχαν συνδεθῆ τηλεφωνικῶς.

Ὅταν τὸ αὐτοκίνητον τῶν ἐκ Κονίτσης φυγόντων ἔφθασεν ἐπάνω ἀπὸ τὸ Μέτσοβον ὑπὸ βροχὴν, εὐρέθησαν πρὸ μεγάλης στρατιωτικῆς φάλαγγος ἐνισχύσεων βακατερχομένης ἐκ Θεσσαλίας, ποὺ εἶχε σταθ-

μεύσει προσκαίρως λόγω ακινητοποιήσεως πολλῶν ὀχημάτων εἰς τὴν λάσπην.

Ἐνας ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγὸς ἐσταμάτησεν ἐκεῖ τὸ αὐτοκίνητον τῶν ἐκ Κονίτισης πρὸς Ἀθήνας κατευθυνομένων, καὶ κατὰ τὸν ἔλεγχον τῆς ταυτότητός των, ὑποπτευθεὶς, ἀπὸ τὴν Δωδεκανησιακὴν καταγωγὴν τοῦ καθηγητοῦ Παπαδοπούλου καὶ τὴν Ἀρμενικὴν τοῦ σωφῆρ, ὅτι εἶχε θάλει στὸ χέρι ὁμάδα ἐπικινδύνων κατασκόπων, τοὺς διέταξε νὰ κατέβουν καὶ τοὺς προσήγαγεν ἐνώπιον ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ τοῦ ἀναγγέλλων τὴν ἐπιτυχίαν του.

Ὁ ἀνώτερος, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ Εἰρηνοδίκου κλπ. προϊσταμένων ὑπηρεσιῶν τῆς Κονίτισης, καὶ τὴν ἐπίδειξιν συναποκομιζομένων ὑπηρεσιακῶν ἐγγράφων ἐμπιστευτικοῦ περιεχομένου, καὶ παρὰ τὰς παρακλήσεις των νὰ ζητήσουν τηλεφωνικῶς πληροφορίας ἐξ Ἰωαννίνων, διέταξεν ἀδιστακτικῶς: —
“Ὅλους στὴ φυλακὴ!

Ὁδηγήθησαν τότε εἰς ἓνα μεγάλο μεταγωγικὸν ὄχημα φρουρούμενοι, ὅπου ἡ ἀστραπιαίως διαδοθεῖσα εἶδησις ὅτι ἦσαν κατάσκοποι τοὺς ἐπεφύλασσε καὶ ἄλλας περιποιήσεις. Ἐπ’ εὐκαιρίᾳ τῆς σταθμεύσεως ὁμάδες στρατιωτῶν περιερχόμενοι τὸ ἀνοιχτὸν ὄχημα «φυλακὴν» τοὺς ἔφτυναν, ἀπευθύνοντες ὅλα τὰ κοσμητικὰ τοῦ λαϊκοῦ ὑβρεολογίου ἐν ἀγανακτήσει κατὰ τῶν «προδοτῶν», καὶ μετὰ δυσκολίας συνεκρατοῦντο ἀπὸ τὴν φουρὰν προσπαθοῦντες νὰ τοὺς κρεουργήσουν διὰ λογχισμῶν.

Καὶ θὰ ἦταν ἀμφίβολος ἡ ἐπιβίωσις των, ἐὰν κατ’ ἀπροσδόκητον εὐνοϊαν τῆς τύχης δὲν ἔφθανε μετ’ ἀρκετὴν ὥραν πρὸς συνάντησιν τῆς φάλαγγος Γιαννιώτης ἔφεδρος λοχαγός, ποῦ ἀπὸ συχνὰς ἐπαγγελματικὰς του μεταβάσεις εἰς Κόνιτσαν τοὺς ἐγνώριζεν ὅλους πολὺ καλὰ, καὶ ποῦ μόλις τὸν ἀντελήφθησαν ἐζήτησαν τὴν μεσολάθησιν του, διὰ νὰ ζητηθοῦν πληροφορίαι περὶ αὐτῶν ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα, ἐὰν ἡ προσωπικὴ του διαβεβαίωσις δὲν ἐκρίνετο ἐπαρκῆς πρὸς διάσωσιν των ἀπὸ τοὺς ἐξευτελισμοὺς καὶ τὸν κίνδυνον.

Ἐπὶ τέλους, κατόπιν τῶν κατηγορηματικῶν διαβεβαιώσεων τοῦ λοχαγοῦ, οἱ συλλαθόντες, μὲ προφανῆ δυσφορίαν διότι ἡ σπουδαία των ἀνακάλυψις ἐβάδιζε πρὸς ἐξάνεμισιν, ἐζήτησαν εἰς τὸ τηλέφωνον τὸν φρούραρχον Ἰωαννίνων, ἔφεδρον ἀντισυνταγματάρχη Θεόδ. Καρατζένην μὲ τὸν ποῖον τυχαίως συνωμίλει τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ Ἐπίτροπος τοῦ Στρατοδικείου.

Ὁ φρούραρχος μὴ δυνάμενος νὰ κατατοπισθῇ ἀπὸ τὴν βροχὴν τῶν φράσεων ποῦ ἐδέχετο, παρέδωκε τὸ ἀκουστικὸν εἰς τὸν Ἐπίτροπον λέγων πρὸς τὸν τηλεφωνοῦντα:

— Ἀπ’ ὅσα μοῦ λέτε, Εἰρηνοδίκης Κονίτισης, ταμίας, κατάσκοποι κλπ. δὲν καταλαβαίνω τίποτα. Πάρτε τὸν Ἐπίτροπον τοῦ Στρατοδικείου νὰ συνεννοηθῆτε:

— Ἐδῶ... Ἐπίτροπος τοῦ Δ. Στρατοδικείου Ἰωαννίνων. Γιὰ πέστε μου τί συμβαίνει;

— Ἐδῶ ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγός... Κύριε Ἐπίτροπε ἔχαμε συλλάθει

μιά ομάδα κατασκόπων. Μᾶς λένε πῶς εἶναι ὁ Εἰρηνοδίκης, ὁ ταμίας, ὁ ἔφορος Κονίτσας καὶ ἄλλοι. Τί νὰ τοὺς κάμωμε;

—Δὲν ἔχουν ταυτότητες καὶ ἄλλα διακριτικὰ πού νὰ σᾶς πείθουν πῶς λένε ἀλήθεια;

—Ἐχουν βέβαια ἀλλὰ μπορεῖ νὰ εἶναι πλαστά. Αὐτὴ τὴ στιγμή πού σᾶς μιλάω ἀπὸ δίπλα τους, αὐτὸς πού λέει πῶς εἶναι Εἰρηνοδίκης συνεννοεῖται μὲ τοὺς ἄλλους δίνοντας μὲ τὸ πόδι του σήματα Μόρς! (Ὁ Εἰρηνοδίκης, φτυσιμένος, ὑβριζόμενος καὶ ἐξευτελιζόμενος ἀπὸ "Ἐλληνας, ὅπως καθόταν χτυποῦσε τὸ πέλμα του νευρικὰ στὸ δάπεδο τοῦ ἀμαξώματος).

—Καὶ τί τοὺς λέει μὲ τὰ σήματα Μόρς;

—Δὲν τὴν ξέρω κ' Ἐπίτροπε γιὰ νὰ καταλάβω τί λέει.

—Τότε πῶς καταλαβαίνει πῶς εἶναι σήματα Μόρς;

—Ἔτσι μοῦ φαίνεται....

Ὁ Εἰρηνοδίκης ἦταν γνωστὸς τοῦ Ἐπιτρόπου ἀπὸ χρόνια καὶ ὁ ταμίας συμμαθητὴς του στὸ γυμνάσιο, καὶ τὸν εἶχαν ἀποχαιρετίσει πρὶν φύγουν ἀπ' τὰ Ἰωάννινα γιὰ τὰς Ἀθήνας. Ἔτσι ἀντιληφθεὶς τὸ ἄδικον τῆς περιπετείας των εἶχε ἀρχίσει ν' ἀγανακτῆ.

—Καλὰ. Δώσε μου σὲ παρακαλῶ τὸν κ. Εἰρηνοδίκην.

—Μὰ... τέλος πάντων, πάρτε τον..

—Τί γίνεται κ. Ἀλεξίου;

—Τί νὰ γίνῃ; Μᾶς ἔχουν συλλάβει γιὰ κατασκόπους, ἐμένα, τὸν Μπαμπούρη καὶ τοὺς λοιπούς. Μᾶς ἔχουν καταφύσει, μᾶς ἔχουν κατεξευτελίσει καὶ μᾶς ἀπειλοῦν.

—Καλὰ. Δώσε μου τὸν ἀνθυπολοχαγό...

—Ἄκουσε, παιδί μου: Πόλεμο ἔχομε μὲ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ὄχι μεταξὺ μας. Κι' ἂν πρόκειται νὰ φαγωθοῦμε μεταξὺ μας, θάνατι ξεκούρασι καὶ χαρὰ γιὰ τοὺς Ἰταλοὺς. Ἐπιάσατε προῖσταμένους Δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ τοὺς ταλαιπωρεῖτε γιὰ κατασκόπους, ἀντὶ νὰ τοὺς διευκολύνετε νὰ πᾶνε στὴ δουλειά τους;

— Μὰ ἐγκατέλειψαν τὶς θέσεις των!

—Δηλαδή ἤθελες νὰ μείνουν γιὰ νὰ αἰχμαλωτισθοῦν ἀπ' τὸν ἐχθρό, ἢ νὰ πολεμήσουν μὲ τοὺς κονδυλοφόρους των;

—Μὰ, τί νὰ τοὺς κάμωμε, λοιπόν;

—Ἄν δὲν πρόκειται νὰ τοὺς διευκολύνετε νὰ πᾶνε στὸν προορισμό τους, σπὴν Ἀθήνα, στεῦλτε τους ἐδῶ τὸ συντομώτερο. Ἄρκετὰ τοὺς ἐταλαιπωρήσατε.

—Μάλιστα...

Μᾶς τοὺς ἔστειλαν ὑπὸ φρουράν. Κι' ὅταν μᾶς τοὺς παρέδωκαν στὶς φυλακὲς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ καὶ μᾶς διηγῆθηκαν τό τί εἶχαν ὑποστή, θλέποντας καὶ οἱ ἴδιοι τὴν περιπέτειά τους ἀπ' τὴν κωμικὴ τῆς πλευρά, κρατούσαμε ὅλοι τὴν κοιλιά μας ἀπὸ τὰ γέλια, λησμονοῦντες τὸν κίνδυνο πού εἶχαν διατρέξει.

ΟΙ ΛΙΠΟΤΑΚΤΑΙ

Ὁ πρῶτος ἀεροπορικὸς βομβαρδισμὸς τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων ἀπ' τοὺς Ἰταλοὺς τὸ 1940, ἐκτὸς ἀπ' τὰ ἀνθρώπινα θύματα καὶ τὶς ἄλλες ζημιές ἔκοψε κι' ἓνα κομμάτι

ἀπ' τὸ τακτικὸ ἀκροατήριον τοῦ Διαρκοῦς στρατοδικείου.

Κατόπιν τούτου καὶ γιὰ λόγους ἀσφαλείας συνεδριάζαμε στὸ φαρδὺ διάδρομο εἰσόδου τῆς Δ)σεως Χωροφυλακῆς προχείρως, ἀλλ' ἐπαρκῶς ἐξοικονομοῦντες τὴν ἀνάγκην ὅταν εἶχαμε δικάσιμον.

Στὴν ἀρχὴ δικάζαμε ἀδικήματα τοῦ κοινοῦ Π. Νόμου ποὺ εἶχαν ὑπαχθῆ στα στρατοδικεῖα, κι' ἔπειτ' ἀπὸ λίγον καιρὸ ἄρχισαν νὰ εἰσάγωνται πρὸς ἐκδίκασιν καὶ καθαρῶς στρατιωτικὰ ἀδικήματα (λιποταξία, παράβασις στρατ. ἐντολῆς κλπ.).

Ὁ Ἐπίτροπος συνηθισμένος ἀπ' τὸ φιλοκοσκίνισμα τῶν σοβαρῶν ὑποθέσεων ἀπ' τὴν τακτικὴ δικαιοσύνη, ποὺ ὑπηρετοῦσε μέχρι τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου, πρὶν εἰσαχθῶν στὸ ἀκροατήριον, δοκίμασε ὄχι λίγες φορές, αἴσθημα δυσφορίας καὶ κάποτε ἀγανακτήσεως γιὰ τὴν προχειρότητα μὲ τὴν ὁποῖαν παρεπέμποντο στὸ στρατοδικεῖο ἄνθρωποι μὲ κατηγορίες ποὺ ἐπέσυραν βαρύτερες ποινές καὶ συχνότατα τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου.

Τὰ ἴδια περίπου συναισθήματα ἐδοκίμαζε, σὰν ἔγκριτος νομικὸς κι' ὁ πρόεδρος τοῦ Στρατοδικείου. Ἄλλὰ πῶς νὰ κάμης τοὺς τέσσαρες μαχίμους ἀξιωματικούς, ἄλλους σὲ κάθε δικάσιμο, ποὺ κατὰ πλειονότητα εἶχαν μιὰν ἀκούσια προκατάληψιν κι' ἀνάληπτη αὐστηρότητα κατὰ κατηγορουμένων γιὰ λιποταξία ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ, ἐγκατάλειψιν θέσεως κλπ. παρεμφερῆ ἀδικήματα, ἔτοιμοι νὰ καταγνώσουν ποινὴ θανάτου μὲ ἀπλές ὑπόνοιες ποὺ πολ-

λές φορές κάθε ἄλλο ἀποτελοῦσαν παρὰ ἀποδείξεις ἐνοχῆς.

Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφθανεν αὐτό, καὶ οἱ δικηγόροι τῶν Ἰωαννίνων, ὅσοι δὲν εἶχαν ἐπιστρατευθῆ, ὅμοια προκατειλημένοι ἀθέλητα ἀπὸ πατριωτικὴ ἀγανάκτησι, ἢ ἐξηφανίζοντο ὁμαδικῶς ἀπὸ τὸ ἀκροατήριον, ἢ ἀνεδέχοντο μὲ δυσφορίαν τὴν ὑπεράσπισιν ποὺ τοὺς ἀνετίθετο ὑποχρεωτικῶς ἀπ' τὸν πρόεδρον, παριστάμενοι τοπικὰ στὴ διαδικασίαν καὶ ἀντὶ ἀγορεύσεως πρὸς ὑπεράσπισιν ἀπευθύνοντες ἄτονον τὴν φράσιν «Εἰς τὴν κρίσιν σας κ. κ. Στρατοδῖκαι».

Εἰς τὰς ἐξ ἐπαγγελματικῆς γνωριμίας καὶ ἀλληλοεκτιμῆσεως ὑπομνήσεις πρὸς τὸν Ἐπίτροπον (σειρὰ τῆς ἐνάρξεως τῆς διαδικασίας ἢ κατὰ τὰς διακοπὰς τῆς) ὅτι ἡ ἱερότης τῆς ὑπερασπίσεως δὲν ἀποτελεῖ ἀντίφασιν πρὸς τὸν πατριωτισμὸν των ἔδωκαν τὴν ἀπάντησιν ὅτι ἠσθάνοντο ἐντροπὴν ἔναντι τῆς κοινῆς γνώμης νὰ ὑποστηρίζουν ριψάσπιδας.

Ἔτσι πολλές φορές ὁ Ἐπίτροπος ἠναγκάζετο ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς συνειδήσεώς του νὰ μεθίσταται μὲ ἱερὰν αὐτομολίαν ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ κατηγοροῦ εἰς ἐκείνην τοῦ ὑπερασπιστοῦ, καὶ τὰ κατωτέρω ἀφηγήματα θὰ τὸν δικαιολογήσουν ἀφεύκτως εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀναγνώστου, ἀφοῦ ἔγιναν αἰτία νὰ ἐπανακάμψουν καὶ οἱ διστακτικοὶ ἐκ τῶν δικηγόρων εὐτολμότεροι εἰς τὴν θέσιν τῆς ὑπερασπίσεως.

Κατὰ τὴν εἰσβολὴν των οἱ Ἰταλοὶ παρέκαμψον μερικὰ ἐκ τῶν μεμωμένων ὄρεινῶν συνοριακῶν φυ-

λακίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλάχιστα δὲν εἶχαν κἂν τὴν τύχην νὰ εἰδοποιηθοῦν ἀπὸ τοὺς λόχους των πρὸς σύμπτυξιν, λόγω τοῦ αἰφνιδιαστικῶς ἀπροσδοκῆτου τῆς Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως.

Ἔτσι, ἀπὸ ἓνα φυλάκιον τοῦ λόχου προκαλύψεως Φιλιατῶν εἶχαν σταλεῖ δύο στρατιῶτες στὴν κωμόπολι πρὸς προμήθειαν τροφίμων. Μόλις ὁμως ἐπλησίασαν, εἰδοποιηθέντες ἀπὸ ἰδιώτας ὅτι στοὺς Φιλιάτες εἶχαν μπεῖ οἱ Ἰταλοί, καὶ ἰδόντες ἐξ ἀποστάσεως, Ἰταλοὺς στρατιῶτες, ἐγύρισαν τρέχοντας μὲ τὴν ψυχὴν στὰ δόντια καὶ ἀνήγγειλαν τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν διμοιρίτην των. Καὶ ἐκεῖνος πρακτικώτατα σκεφθεὶς ὅτι, ἡ ὁμοδικὴ των μετακίνησις πρὸς σύμπτυξιν ἦταν λίαν πιθανὸν νὰ τοὺς στοιχίσῃ τὴν ὀλοσχερῆ ἐξόντωσιν ἢ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν συναντήσῃ ὑπερτέρων ἐχθρικῶν δυνάμεων, τοὺς διέταξε νὰ παραλάβουν ἐν σπουδῇ τὸν ὄπλισμόν των καὶ νὰ τραποῦν πρὸς ἐπαφὴν μετὰ ἐθνικῶν τμημάτων, σκορπισμένοι εἰς μικρὰς ομάδας ἀνά δύο ἢ τρεῖς καὶ ἀπὸ διαφόρους ἀποκέντρους ἀτραπούς.

Τρεῖς, λοιπόν, ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἔφασαν στὸν Καλαμᾶν χωρὶς ἀπευκταῖον, εὐρόντες τὰ γεφύρια κατεστραμμένα ἀπὸ τὰ συμπτυχθέντα ἐγκαίρως ἑλληνικὰ τμήματα, ἀναγκάστηκαν νὰ στραφοῦν πρὸς τὰ πίσω καὶ νὰ κρυφθοῦν προσπαθοῦντες νὰ ἐνημερωθοῦν πῶς καὶ ποῦ θὰ ἤμποροῦσαν νὰ συνενωθοῦν μὲ ἑλληνικὰ τμήματα, λόγω πλήρους ἀγνοίας τῶν συμβάντων. Ἀλλὰ ἐνῶ ἀκροπερπατοῦσαν εἰς τὸ σκοτάδι τῆς νυκτός μιὰ γιδόστρατα σ' ἀπό-

κρημνὴ πλαγιά, ὁ ἓνας τους γλιστρώντας ἐκατρακύλισε στὸ θάθος τῆς χαράδρας ὅπου καὶ ἔμεινεν ἀφῶνος. Οἱ ἄλλοι δύο, βεβαιωθέντες πῶς ἦταν ἀδύνατον νὰ τὸν εὔρουν καὶ τὸν ἀνεβάσουν στὸ σκοτάδι, χωρὶς τὸν κίνδυνον νὰ πάθουν τὰ ἴδια καὶ αὐτοί, ἀφοῦ τὸν ἐφώναζαν ἐπανειλημένως χωρὶς νὰ παίρνουν ἀπάντησι, ἠναγκάστησαν νὰ προχωρήσουν μόνοι μέχρις ὅτου βρέθηκαν κοντὰ σὲ μιὰ στάνη.

Ἐκεῖ εὐρόντες πρόθυμη περίθαλψιν, ἀπέκρυψαν τὸν ὄπλισμόν τους καὶ τίς στολές, περιβληθέντες ἐνδύματα ποὺ τοὺς ἔδωκαν οἱ ποιμένες καὶ πέρασαν τὴν νύχτα.

Τὴν χαραυγὴν συνοδευόμενοι ἀπὸ δύο τσομπάνους ξαναγύρισαν στὴν χαράδρα, ὅπου βογκοῦσε ὁ σύντροφός των μὲ κάταγμα τοῦ μηριαίου ὀστού. Τὸν ἀνέσυραν μὲ πολὺν κόπο, τὸν πῆγαν στὴν στάνη, ὅπου κληθεὶς τὸν περιέθαλψε ὁ γιατρός ποὺ βρέθηκε σὲ γειτονικὸ χωριό, κι' οἱ ἄλλοι δύο, μοιράσθηκαν σ' ἄλλες στάνες, ὄχι πολὺ μακρὰ.

Μόλις ἀνετράπη ἡ Ἰταλικὴ εἰσβολὴ καὶ ξαναπέρασαν οἱ δικοὶ μας τὸν Καλαμᾶ, παρουσιάσθηκαν καὶ οἱ τρεῖς στὰ πρῶτα ἑλληνικὰ τμήματα μὲ τίς στολές καὶ τὸν ὄπλισμόν τους. Ἀνταμοιβὴ τῆς προσπαθείας των, νὰ μὴν πιασθοῦν αἰχμάλωτοι τῶν Ἰταλῶν καὶ νὰ προσέλθουν τὸ συντομώτερον στὶς τάξεις τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, ἦταν τὸ Στρατοδικεῖο γιὰ λιποταξία ἐν καιρῷ πολέμου.

Εἶχαν ὁμως τὴν τύχην οἱ μὲν δύο νὰ εἰσαχθοῦν στὴν ἴδια δικάσιμον, ἐνῶ ὁ ἄλλος εἰσήχθη ἀργότερα μὴ-

λις ὀρθοποδήσας ἀπ' τῆ νοσηλεία γιὰ τὸ τραῦμα του.

“Ὅσα εἶπαν γιὰ τὴν αἰτία τῆς ἀποκοπῆς των ἀπὸ τὸ λόχο τους, γιὰ τὴν πρόνοιάν τους νὰ μὴν αἰχμαλωτισθοῦν καὶ τὴν ἄμεσον προσέλευσίν των εἰς ἑλληνικὴν μονάδα μόλις κατέστη ἀνθρωπίνως δυνατόν, ἐθεωρήθησαν παραμύθια χωρὶς νὰ ἐξετασθοῦν. Ὁ προανακρίνας χερσαῖος ἔφεδρος ἀνθ)γός, ἔγραφεν ἐν τέλει τοῦ πορίσματός του γιὰ τὸν καθένα ἀπ' τοὺς δυὸ πρώτους: «Ἰσχυρίζεται ὁ κατηγορούμενος ὅτι εὔρε τὰς γεφύρας τοῦ Καλαμᾶ ἀποκεκομμένας, ἀλλὰ καὶ ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές ὤφειλε νὰ διέλθῃ τὸν ποταμὸν κολυμβῶν».

Αὐτὸ τὸ τελευταῖον ἰδίᾳ ἐδημιούργησεν εἰς τὸν Ἐπίτροπον δυσάποκρυπτον ἀγανάκτησιν διὰ τὴν ἀσυγχώρητον προχειρότητα μὲ τὴν ὁποίαν δύο νέοι καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις ἀθῶοι, προητοιμάζοντο ἀπὸ ἓνα τρίτον διὰ τὸ ἀκτελεστικὸν ἀπόσπασμα.

Οἱ κατηγορούμενοι ἐπεκαλοῦντο ὀνομαστὶ τὴν μαρτυρίαν τῶν ποιμένων πού τοὺς περιέθαλψαν, ξένων πρὸς αὐτούς. παραπονούμενοι ὅτι καὶ κατὰ τὴν προανάκρισιν ματαίως ἐζήτησαν τὴν ἐξέτασίν των. Τώρα ὅμως πού νὰ βρεθοῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ πού ἦσαν ἐν μετακινήσει πρὸς τὰ χειμαδιὰ μέσα στὴν ἀνωμαλία τοῦ πολέμου;

—Ὁ κ. Ἐπίτροπος, ἔχει τὸν λόγον:

—Ἀφοῦ εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ἀδύνατον, κ.κ. Στρατοδίκαι, ν' ἀνευρεθοῦν καὶ ἀκουσθοῦν πρὸ πά-

σης κρίσεώς σας, οἱ ξένοι καὶ ἄσχετοι πρὸς τοὺς κατηγορουμένους μάρτυρες, τοὺς ὁποίους θὰ ἤμποροῦσε καὶ ὤφειλε νὰ εἶχε ἐξετάσει ὁ πλησίον εὔρεθεις προανακρίνας ἀξιωματικός. Καὶ ἀφοῦ δὲ ἔχομεν ἐδῶ τὸν ἐν λόγῳ ἀξιωματικὸν διὰ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ἂν ὁ ἴδιος γνωρίζει καλύμθησιν, καὶ ἂν γνωρίζων θὰ διεκινδύνευε καὶ θὰ κατώρθωνε νὰ περάσῃ τὸν ὀρμητικὸν ποταμὸν Καλαμᾶν μὲ τὸν πλήρη ὄπλισμόν, καὶ τὰ βάρη ἐξαρτύσεων τῶν κατηγορουμένων. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε νὰ ὑποβάλω πρὸς ὅλους ἡμᾶς, κατηγοροῦντας καὶ δικάζοντας τὸ αὐτὸ ἐρώτημα, διὰ ν' ἀπαντήσω πρῶτος ἐγώ, ὁ νησιώτης, δεινὸς κολυμβητὴς εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰς πολλοὺς διδάξας τὴν τέχνην τῆς κολυμβήσεως, ὅτι παρόμοιον τόλμημα ταυτόσημον πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν δὲν θὰ διεκινδύνευα, ἐπαφιέμενος εἰς ἕκαστον ἐξ ὑμῶν νὰ δώσῃ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν συνείδησίν του τὴν ἀπάντησιν περὶ τοῦ τί θὰ ἔκαμνεν ὁ ἴδιος.

Ἄλλὰ καὶ πέραν τούτου θὰ ἤθελα νὰ ἐρωτήσωμεν τὴν συνείδησίν μας τί καλύτερον θὰ ἤμποροῦσε νὰ κάμῃ ἕκαστος ἐξ ὑμῶν, ἀφ' ὅ,τι ἔκαμαν οἱ δικάζόμενοι, ἀποφυγόντες τὴν αἰχμαλωσίαν, διατηρήσαντες τὸν ὄπλισμόν των, μεριμνήσαντες μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας των ζωῆς νὰ ἀνασύρουν τὸν συστρατιώτην των ἀπὸ τὸ βάραθρον πού εἶχε κατολισθήσει καὶ νὰ μὴ στερήσουν διὰ πνιγμοῦ εἰς τὸν Καλαμᾶν δυὸ τίμια Ἑλληνόπουλα ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν στρατόν, ὅποτε καὶ μόνον θὰ προσέφερον εἰς τὸν ἐχθρὸν μίαν ἀδά-

πανον δι' αὐτὸν πολεμικὴν ὑπηρεσίαν.

Καὶ διερωτῶμαι, ἀκόμη, ποῖαι ἄραγε εὐθῦναι ἐζητήθησαν ἀπὸ τὸν Λόχον ποῦ ἐγκατέλειψεν ἀνειδοποίητον περὶ τῆς συμπτώξεως τὸ φυλάκιον τῶν δικαζομένων διὰ νὰ συμπτυχθῆ πρὸ τῆς ἀποκοπῆς τῶν γεφυρῶν, καὶ ἀπὸ τὸν διοικοῦντα τὸ τμήμα εἰς τὸ ὁποῖον ἐνεφανίσθησαν πάνοπλοι οἱ κατηγορούμενοι, διατὶ δὲν τοὺς ἔστειλε εἰς τὸ τάγμα των ἢ δὲν τοὺς ἐκράτησεν εἰς τὸ ἰδικόν του νὰ πολεμήσουν προσθέτων δύο ὄπλα καὶ δύο πολεμιστὰς εἰς τὴν δυνάμιν του, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ ἀχρηστεύσῃ προσωρινῶς ὄχι μόνον αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς συνοδοῦς των, διὰ νὰ μᾶς τοὺς στείλῃ ἐδῶ, χωρὶς καμμίαν, τονίζω καμμίαν ἀπολύτως ἀπόδειξιν ὅτι ὀρμήθησαν ἀπὸ πρόθεσιν λιποταξίας.

Ἐντιμότατοι κ. κ. Στρατοδίκαι! ὅταν διεξάγομεν τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα ἐναντίον τῶν ἀνάνδρων ἐπιβουλευτῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐθνικῆς μας ὑποστάσεως, ἐναντι τῶν ὁποίων μειονεκτοῦμεν δεινῶς εἰς ἀριθμητικὴν δυνάμιν ψυχῶν καὶ μέσων, οἰαδήποτε, ἔστω καὶ πρόσκαιρος ἀχρήστευσις μαχητῶν ἀπὸ τὰς γραμμάς τοῦ πυρὸς ἀπὸ μέρους μας θὰ εἶναι μία ὑπηρεσία εἰς τὴν πολεμικὴν προσπάθειαν τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ ἂν πρόκειται μὲ καταψήφισιν θανατικῶν ποινῶν νὰ σκοτωνώμεθα μεταξύ μας θὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἀθελήτως, ἔστω καὶ ἐν σμικρῶ τὴν χαρὰν ἐνὸς ἐμφυλίου πολέμου ὑποβοηθοῦντος εὐθέως τοὺς σκοπούς του.

Περαίνων κ.κ. Στρατοδίκαι, δὲν

διστάζω νὰ σᾶς δηλώσω ὅτι ἐκ τῶν πενιχρῶν δεδομένων τῆς διαδικασίας, αἰσθάνομαι ὑπερήφανος διὰ τὴν πρακτικῶς εὐστοχωτάτην καὶ πατριωτικὴν πρωτοβουλίαν αὐτῶν τῶν νέων καὶ τοῦ τραυματισθέντος κατὰ τὴν κατακρήμνισιν συστρατιώτου των.

Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν αὐτὴν χωρὶς τὸν ἐλάχιστον δισταγμὸν ἀναμένω ἀπὸ τὸν πατριωτισμὸν σας, ἀντὶ τῆς ἐπικρεμαμένης κατ' αὐτῶν ἀτιμωτικῆς θανατώσεως, νὰ τοὺς ἀποδώσῃτε τιμίους, γενναίους καὶ ὑπερηφάνους εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς κινδύνους πρὸς τοὺς ὁποίους τοὺς καλεῖ διὰ τὴν υπεράσπισιν τῆς λυσίκομος, ἀγωνιζομένη καὶ αἰμάσσουσα ἡ πατρίς!

Οἱ δύο κατηγορούμενοι ἐκηρύχθησαν ἄθῳοι καὶ τότε ὁ ἕνας συγκεκινημένος καὶ ἔνδακρυς ἀπηυθύνθη πρὸς τὸ Δικαστήριον:

— κ. Στρατοδίκαι, ἐκίνησα ἀπὸ τὸ χωριὸ μου νὰ ὑπηρετήσω τὴν πατρίδα κι' ἂν χρειαστεῖ νὰ πεθάνω τίμια πολεμώντας γι' αὐτὴν κοντὰ στ' ἄλλα τῆς τὰ παιδιά, τ' ἀδέρφια μας ποῦ πολεμᾶνε. Σᾶς εὐχαριστῶ ποῦ δὲν μὲ στείλατε νὰ πεθάνω ἀτιμασμένος ποῦ δὲν τὸ ἀξίζα, καὶ γιὰ μένα καὶ γιὰ τὴν οἰκογένειά μου, ποῦ θάπαιρνε ἐπάνω τῆς τὴν ντροπή.

Ὁ σύντροφός του στὸ ἐδώλιο ἐκλαψε σιωπηλός. Εἶχαν ὅμως δακρύσει μέσα στὸν περιορισμένον χώρον κι' ἄλλα μάτια.

Ὁ τρίτος ποῦχε σπάσει τὸ πόδι του πέφτοντας στὴ χαράδρα μὲς τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, εἰσῆχθη καὶ δικάσθηκε ἔπειτα ἀπὸ ἀρκετὲς ἡμέ-

ρες προσαχθείς με την πατερίτσα του νοσοκομείου. Βοηθὸ στὸ θάδιμά του, με συγκρότησι τοῦ στρατοδικείου ἀπὸ ἄλλους μαχίμους ἀξιωματικούς ἐκτὸς ἀπ' τὸν πρόεδρο καὶ τὸν ἐπίτροπο ποὺ παρέμεναν οἱ ἴδιοι.

Ἡ ΤΣΑΝΤΑ ΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΣ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΘΗΚΕ ΣΤΟ ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στὸ Πανεπιστημιακὸ στάδιο ποὺ μέχρι τοῦ πολέμου τοῦ 1940 ἦταν ἀκόμα ἓνα ἀπερίφρακτο γήπεδο, εἶχαν ἀνορύξει τότε, ἐλλείψει καταφυγίων, δυὸ τρία μακρόστενα ὀρύγματα (χανδάκια) γιὰ τὴν καταφυγὴ σὲ στιγμὲς ἀεροπορικῶν ἐπιδρομῶν τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ δεύτερος, ἀπὸ ἀέρος βομβαρδισμὸς τῶν Ἰωαννίνων ἐπέτυχε λίγους περαστικούς ἀπὸ κεῖ ποὺ στὸ ἄκουσμα τῆς σειρήνης τοῦ συναγεροῦ πρόφθασαν καὶ πήδησαν στὰ ὀρύγματα, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰν ἄτυχη γυναῖκα (δασκάλα ξένων γλωσσῶν) ποὺ τὴ διεμέλισε ἡ πρώτη βόμβα λίγο πρὶν φθάσῃ στὸ ὄρυγμα.

Ἐπειτ' ἀπὸ λίγο ἓνα παιδί 14 ἐτῶν, μαθητευόμενος ἀρτεργάτης σὲ γειτονικὸ φούρνο, διασχίζοντας τὸ γήπεδο βρῆκε στὴν ἄκρη του μιὰν ἀδέσποτη γυναικεῖα τσάντα. Χωρὶς περισσότερη σκέψι, σηκώνοντάς την καὶ χωρὶς νὰ τὴν ἀνοίξῃ (εἴτε ἀπ' τὴ θιασύνῃ τοῦ φόβου τῆς στιγμῆς εἴτε γιὰτὶ δὲν ἤξερε τὸν τρόπο ἀνοίγματος τῆς σούστας) τὴν πῆρε στὸ φούρνο καὶ τὴν ἀπίθωσε ἐπάνω στὸ πατάρι.

Ὅταν με τὴ λῆξι τοῦ συναγε-

μοῦ, βγῆκαν οἱ διασωθέντες ἀπ' τὰ ὀρύγματα, μιὰ γυναῖκα ἀπ' αὐτὲς ποὺ γνώριζε τὴ δασκάλα καὶ τὴν εἶδε σκοτωμένη, εἰδοποίησε τὴν Ἀστυνομία προσθέτοντας πὼς ἡ δασκάλα κρατοῦσε καὶ τὴν τσάντα της ποὺ ὅμως δὲν βρέθηκε κοντὰ στὸ πτώμα της.

Ἐνας χωροφύλαξ, τότε ἀφοῦ ἔφερε μιὰ βόλτα στὸ γήπεδο ἀναζητώντας ματαίως τὴ χαμένη τσάντα, ἔφθασε στὸ φούρνο ζητώντας πληροφορίες καὶ εἰς πρώτην ἐρώτησιν πρὸς τὸ παιδί ποὺ βρέθηκε μόνου ἐκεῖ αὐτὴ τὴν ὥρα, πῆρε ἀδίστακτα τὴν ἀπάντησι:

— Ἐγὼ περνώντας ἀπὸ κεῖ εἶδα μιὰ γυναῖκα σκοτωμένη καὶ πέρα μακριὰ στὴν ἄκρη τοῦ γηπέδου προχωρώντας βρῆκα μιὰ τσάντα καὶ τὴν ἔφερα ἐδῶ.

— Ποῦ τὴν ἔχεις θάλει τὴν τσάντα;

— Τὴν ἔβαλα πάνω στὸ πατάρι. Τώρα νὰ σοῦ τὴ φέρω.

Ἡ τσάντα, παραδοθεῖσα στὸν χωροφύλακα καὶ ἀνοιχθεῖσα εἶχε πλέον ἄλλων μικροπραγμάτων γυναικείας χρήσεως (μιὰ χτένα, ἓνα καθρεφτάκι, ἓνα μπλοκάκι σημειώσεων) καὶ κάπου 570 δραχμῆς.

— Γιατὶ δὲν ἔσπευσες νὰ τὴν παραδώσῃς στὴν Ἀστυνομία;

— Περίμενα νάρθῃ τὸ ἀφεντικὸ νὰ τὸ ρωτήσω τί νὰ τὴν κάνω.

Νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε, με μιὰ κατάβεσι τοῦ χωροφύλακος ποὺ ἀφηγεῖτο τὰ ἀνωτέρω, τοῦ φούρναρη ποὺ ἐβεβαίωσε πὼς τὸ παιδί ἦταν ἐντιμότατο, καὶ τῆς γυναίκας ποὺ εἶχε δῆ τὴ δασκάλα με τὴν τσάντα λίγο πρὶν σκοτωθῇ, τὸ μει-

ράκιον παρεπέμφθη στο στρατοδικείο για παράβασι του προσφάτου Α.Ν. 26)14 της 31.10.1940: «“Οστις διαπράττει ἔγκλημα ἐπωφελούμενος τῆς ἐκ τῶν μέτρων ἀεραμύνης προκυψάσης καταστάσεως ἢ τῶν ἐκτάκτων συνθηκῶν... ἐκ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως τιμωρεῖται ἐάν μὲν ἢ πράξις φέρει κατὰ τοὺς κειμένους Π. Νόμους τὸν χαρακτήρα πλημμελήματος μὲ εἰρκτὴν (5—10 ἐτῶν) ...».

Ἄφου ἐξητάσθησαν, ὁ χωροφύλαξ, διατυπώσας ἀμφιβολίας διὰ τὴν πρόθεσιν κλοπῆς ἀπὸ μέρους τοῦ παιδιοῦ ἐν ὄψει τῆς προθυμίας του νὰ ὁμολογήσῃ τὴν παραλαβὴν τῆς τσάντας καὶ νὰ τὴν παραδώσῃ, ὅσον καὶ ὁ ἀρτοποιὸς ποὺ ἐβεβαίωσε τὸ ἄμεμπτον τοῦ χαρακτήρος του. Καὶ ἀφου ὁ μικρὸς ἀπολογούμενος ἔδιδε τὴν εἰκόνα τῆς ἀφελείας ἀνθρώπου μὴ ἔχοντος τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου του, ἐδόθη ὁ λόγος εἰς τὸν ἐπίτροπον:

— κ.κ. Στρατοδίκαι, ἢ προκειμένη πρᾶξις δὲν φέρει κατ' ἀρχὴν τὸν χαρακτήρα πλημμελήματος διὰ νὰ ἐπισύρῃ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐκτάκτου νόμου 26)14 τῆς 31.10.1940, ἀλλὰ τὸν χαρακτήρα πταισματος τοῦ ἀρθροῦ 694 τοῦ Π.Ν. «εὗρεσις ἀπωλεσθέντος πράγματος» ποὺ τιμωρεῖται μὲ ποινὴν πταισματος μόνον ἐάν καὶ ἐφόσον ὁ εὐρών δὲν τὸ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν ἐντὸς 3 ἡμερῶν. Καὶ ἐν προκειμένῳ ἀφου δὲν εἶχε παρέλθῃ χρόνος μείζων τῆς 1 ἢ 2 ὥρων ἀπὸ τῆς εὐρέσεως δὲν στοιχειοθετεῖται οὔτε τὸ πταισματικὸν αὐτὸ ἀδίκημα.

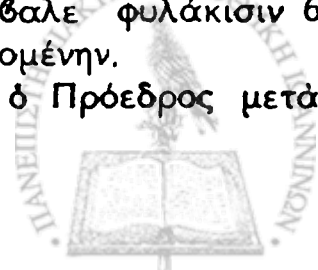
Δεύτερον. Διὰ νὰ γίνῃ λόγος περὶ κλοπῆς πρέπει πλέον τῆς κατοχῆς τοῦ κινητοῦ πράγματος ἀπὸ μέρους τρίτου προσώπου νὰ προκύπτῃ ἀποδεδειγμένως ἢ πρόθεσις αὐτοῦ πρὸς ἰδιοποίησιν τοῦ πράγματος, ἐνῶ ἐν προκειμένῳ ἐκ τῆς προθυμίας τοῦ μικροῦ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν κατοχὴν καὶ παραδῶσῃ τὸ εὐρεθὲν συνιστᾶται ἀκριβῶς ἢ ἀνυπαρξία πάσης προθέσεως νὰ τὸ ἰδιοποιηθῇ, ἐν ὄψει μάλιστα καὶ τοῦ φόβου πιθανολογουμένου γεγονότος ὅτι δὲν εἶχε κἂν ἀνοίξει τὴν τσάνταν ἐν ἀναμονῇ τοῦ ἐργοδότου του διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν συμβουλήν του περὶ τοῦ πρακτέου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπίσης πιθανωτάτου γεγονότος ὅτι ἐάν δὲν ὠμολόγει τὴν ἀνεύρεση ἀδιστάκτως θὰ ἠδύνατο νὰ ἰδιοποιηθῇ τὴν τσάντα καὶ τὸ περιεχόμενόν της.

Ἐπικουρικῶς ὅλως θέτω ὑπ' ὄψιν ὑμῶν ὅτι ἐάν δὲν εἶχεν ἐκδοθῇ ὁ ἐκτακτος νόμος προσωρινῆς ἰσχύος θάσει τοῦ ὁποίου ἢ ὑπόθεσις περιέρχεται εἰς τὴν ὑμετέραν δικαιοδοσίαν, ὁ μικρὸς εἰσαγόμενος εἰς τὸ δικαστήριον ἀνηλίκων καὶ δι' ἀποδεδειγμένως ἀκόμη τετελεσμένην κλοπὴν δὲν θὰ ἐπέσυρε ποινὴν βαρυτέραν τῆς ἀπλῆς ἐπιπλήξεως καὶ νουθεσίας.

Ἐπὶ τούτοις εἰσηγοῦμαι τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ δικαζομένου.

Τὸ Στρατοδικεῖον ἐκήρυξε τὸν μικρὸν ἔνοχον κλοπῆς μὴ συμπληρώσαντα τὸ 14ον ἔτος ἡλικίας καὶ κατὰ τὰ ἀρθρα 84 ἐν συνδυασμῷ πρὸς 83 τοῦ Π.Ν. ἐπέβαλε φυλάκισιν 6 μηνῶν ἀναστελλομένην.

Τὴν ἐπομένην ὁ Πρόεδρος μετὰ

τοῦ Ἐπιτρόπου ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Στρατ. Δ) τοῦ Ἰωαννίνων ὑποστρατήγου (ἐφέδρου) Γ.Α. ὅστις καὶ ἐν φαινομένη ἀγανακτήσει διὰ τὸ ἐπικερδὲς τῆς ποινῆς ἀπηυθύνθη πρὸς τὸν ἐπίτροπον:

—κ. Λάζαρη παρεσύρατε τὸ στρατοδικεῖο εἰς ἀκατανόητον ἐπιείκειαν χθὲς τὸ θράδυ γιὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν τσάντας ἐν ὥρᾳ συναγερμού. Μὴ λησμονεῖτε πὼς ἔχομε πόλεμον καὶ τὸ τόσο πρέπει νὰ τὸ κάνωμε τόσο (ἔδειχνε μὲ τὸν δάκτυλον τῆς δεξιᾶς τὸ ἄκρον τοῦ δείκτου καὶ μὲ τὴν ἀριστερὰν ἔδειχνε ὀλόκληρον τὴν δεξιὰν μέχρι τοὺς ὠμούς).

— Στρατηγέ μου, μὲ συγχωρεῖτε. Πόλεμον ἔχομε μὲ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ὄχι μεταξὺ μας. Καὶ ὁ νόμος ποὺ βάζει στὰ στρατοδικεῖα πρόεδρον καὶ ἐπίτροπον νομικοὺς, θέλει γιὰ νὰ παρέχουν τὰ φῶτα τῆς ειδικότητός των εἰς τοὺς μαχίμους στρατοδίκας.

— Αὐτὰ μπορεῖ νᾶναι σωστά, ἀλλὰ σωστότερον εἶναι πὼς ὅταν ἔχομε πόλεμον τὸ τόσο πρέπει νὰ τὸ κάνωμε τόσο...

— Ἄν μοῦ ἐπιτρέπετε μιὰ ζωηρότερη ἐξήγησι, στρατηγέ μου, νομίζω ὅτι θὰ πεισθῆτε πὼς ἐκάναμε

σωστά τὸ καθῆκον μας.

— Ὅριστε· γιὰ λέγε ν' ἀκούσω τί ἄλλο μπορεῖς νὰ πεῖς.

— Ὑποθέσατε ὅτι εὐρίσκόμεθα εἰς πεδῖον μάχης. Πὼς θὰ σᾶς φαίνονταν ἐὰν ἕνας νομικὸς σάν κι' ἐμᾶς, ἢ ἕνας γιατρός ἀποτολιμοῦσαν γνώμην περὶ τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τῆς μάχης.

— Δηλαδή κ... τώρα μοῦ λές μὲ τρόπο πὼς εἶμαι βλάξ!

— Πρὸς Θεοῦ, στρατηγέ μου. Σᾶς λέγω εὐλαβέστατα ὅτι ὁ καθένας μας δὲν μπορεῖ νὰ μπαίνει σὲ περιοχὴ εἰδικῶν γνώσεων ποὺ ἀνήκει εἰς ἄλλους ὑπευθύνους. Καὶ ἀπόδειξις τὸ ὅτι ὁ νόμος ἀνέθεσε σ' αὐτοὺς τὴν ἐκδίκασιν, ἐνῶ ὕμεις ἔχετε τὴν ποινικὴν δίωξιν καὶ τὴν παραπομπὴν μὲ συμπαραστάτην καὶ σύμβουλον τὸν Δ) τὴν τοῦ Δικαστικοῦ.

— Ἔτσι ποῦ μοῦ τὰ λές κ... μοῦ φαίνεται πὼς πολὺ γρήγορα θὰ σὲ στείλω στὸ Μέτωπο νὰ ἀναπτύξης κι' ἐκεῖ τίς θεωρίες σου.

— Θὰ τὸ θεωρήσω τιμὴ μου, στρατηγέ μου, ἂν τὸ ἀποφασίσητε.

— Καλὰ· πηγαίνετε τώρα καὶ θὰ το σκεφθῶ.

Κι' ἔτσι ἔληξεν ἡ συζήτησις ἀνωδύνως.

Τὸ Συναξάρι τῶν 12 Μηνῶν

ΜΑΗΣ Ὁ ΠΕΝΤΑΦΑΓΟΣ

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Μὴ μὲ μαλώνεις θρὲ πουλί
καὶ μὴ μὲ παραπαίρνεις
κι ἐγὼ πουλί δὲν κόθομαι
στὸν ἐδικό σου τόπο.

Το Μάη καὶ τὸ Θεριστὴ
κι ὄλον τὸν Ἀλωνάρη
ἀκόμα καὶ τὸν Αὔγουστο,
τὸν Τρυγητὴ μισεύω.

Εἶναι τὸ παράπονο τοῦ ἀποδημη-
τικοῦ πουλιοῦ, τοῦ τ α ξ ι δ ι ἄ -
ρ ι κ ο υ π ο ῦ ἀπευθύνεται στὸ που-
λί τοῦ τόπου γιατί τοῦτο τὸ ξ ε -
σ υ ν ε ρ ῖ ζ ε τ α ι.

Τὸ δεύτερο δίστιχο ἀπαριθμεί
καὶ τοὺς μῆνες, πού τὰ ἀποδημητι-
κὰ πουλιά (χελιδόνια, τρυγόνια κ.
λ.π. κι ὁ κοῦκος) μένουν στὴν Ἑλ-
λάδα.

Ὁ κόσμος τῶν ἐντόμων καὶ τῶν
πουλιῶν σ' ἓνα φυσικὸ περιβάλλον
ἀπαραμίλλης ὁμορφιάς ἀναλύεται
σὲ ἀτέλειωτο δοξαστικὸ κατὰ τὸν
εὐλογημένο Μάη.

Πουλιά κι ἔντομα ἔχουν ἐπιστρα-
τεύσει τὰ μουσικὰ τους ὄργανα,
πνευστὰ καὶ κρουστὰ. Χιλιάδες πύφ-
φερα, πλαγιάουλοι καὶ δξύουλοι καὶ
ἄρπες καὶ τύμπανα συμμετέχουν
σ' αὐτὸ τὸ συλλαλητήριο τῶν ἤχων
τῆς δημιουργίας πού τόσο σοφὰ ἔ-
χει συντονιστεῖ.

Τὸ λὲν οἱ κοῦκοι στὰ βουνὰ
κι οἱ πέρδικες στὰ πλάγια
τὸ λέει κι ὁ πετροκότσουφας
στὸ δροσερὸ τ' αὐλάκι.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ταπεινὴ ἀκρίδα (ὁ
μάστακας) σφηνωμένη στὸ μίσχο
κάποιου χαμηλοῦ φυτοῦ σφυρίζει
τὸ δικό της σκοπὸ μὲ τὴ δαιμονικὴ
κίνηση τοῦ ποδιοῦ της.

Ποιὸς ἀόρατος Μαέστρος κατευ-
θύνει τὰ δισεκατομμύρια τῶν μι-
κρῶν καὶ μεγάλων αὐτῶν μουσικῶν
στὴν ἐπιτυχία τῆς ἀνοιξιάτικης συ-
ναυλίας;

Μάης ὁ πιὸ ἀγαπημένος μῆνας.
Ὁ μῆνας τῶν λουλουδιῶν, ὁ μῆνας
τῶν ποιητῶν, τὸ σύμβολο τῆς νιό-
της, ἀφοῦ αὐτὴ ἀποτελεῖται μόνο
ἀπὸ «Μαίους».

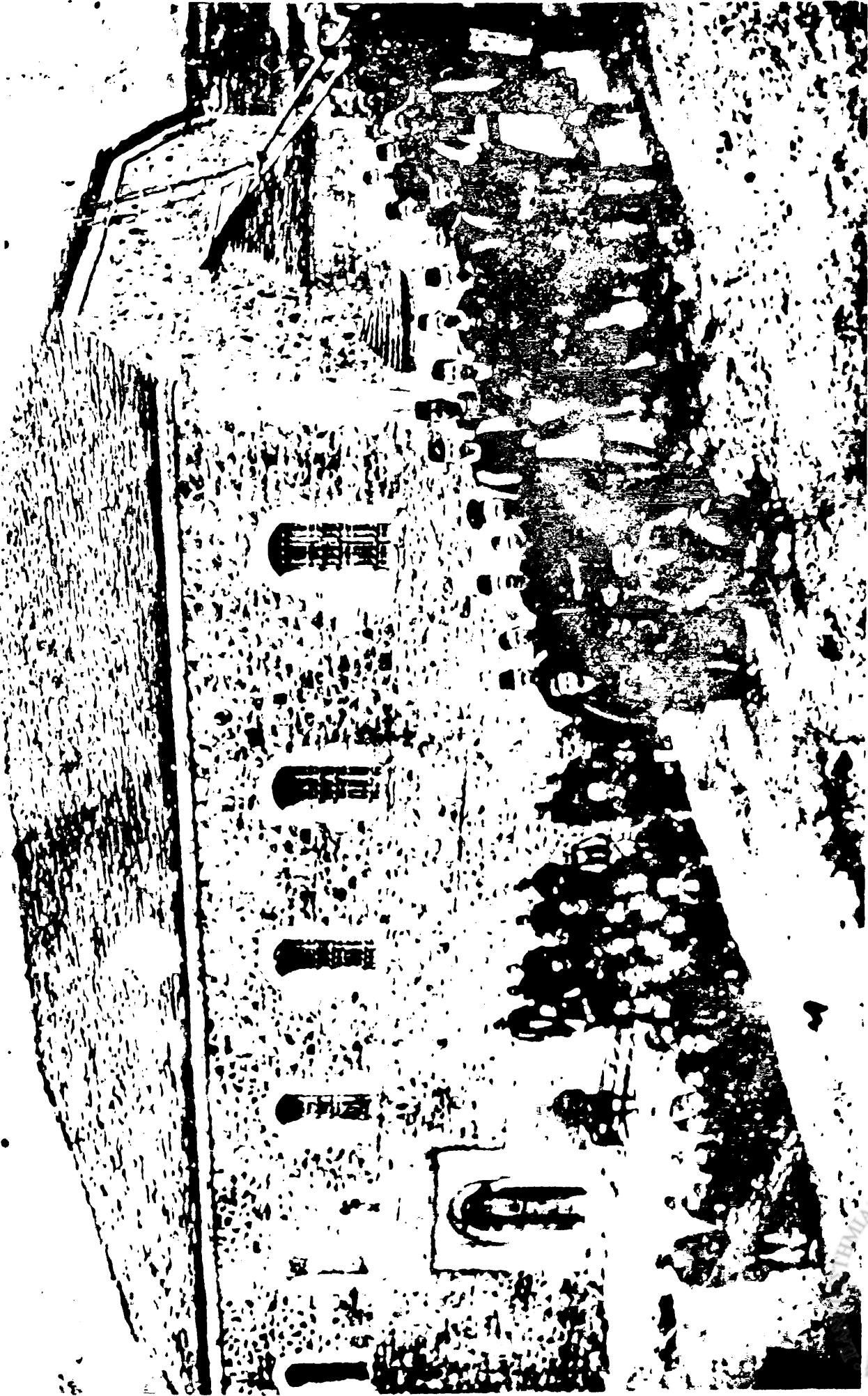
«Τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτομαγι-
ᾶς τὰ κορίτσια παίρνουν τὰ λου-
λούδια πού ἔχουν μαζέψει καὶ πη-
γαίνουν στὰ πηγάδια καὶ τίς θρύ-
σες νὰ φέρουν τ' ἄ μ ῖ λ η τ ο
ν ε ρ ὸ τ ο ὕ Μ ἄ η». Μ' αὐτὸ
θα νιφτοῦνε ὄλοι στὸ σπίτι. Μετὰ
μοιράζουνε γλυκίσματα γιὰ νὰ πε-
ράσει γλυκὰ ὁ Μάης, γιατί ὁ μῆνας
ἔχει καὶ κακὲς ὥρες καὶ μιὰ κατὰ-
ρα λέει: Ἦ ὤ ρ α τ ο ὕ Μ ἄ η
ν ἄ σ' ε ὕ ρ ε ι.

ΗΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ 152 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Με τις φιλότιμες προσπάθειες και τις θυσίες των κατοίκων Διστράτου άρχισε το 1900 η ανέγερση της Ενοριακής Εκκλησίας τους «Κοίμησις της Θεοτόκου». Στη φωτογραφία η τελετή των εγκαινίων της (16-8-1909). Ανάμεσα στους κατοίκους και μαθητές διακρίνεται ο άξιος λειτουργός, ο φλογερός πατριώτης Οικονόμος Παθανάσης Πίσιπας.

(Αρχείο Ευθ. Νίκου)

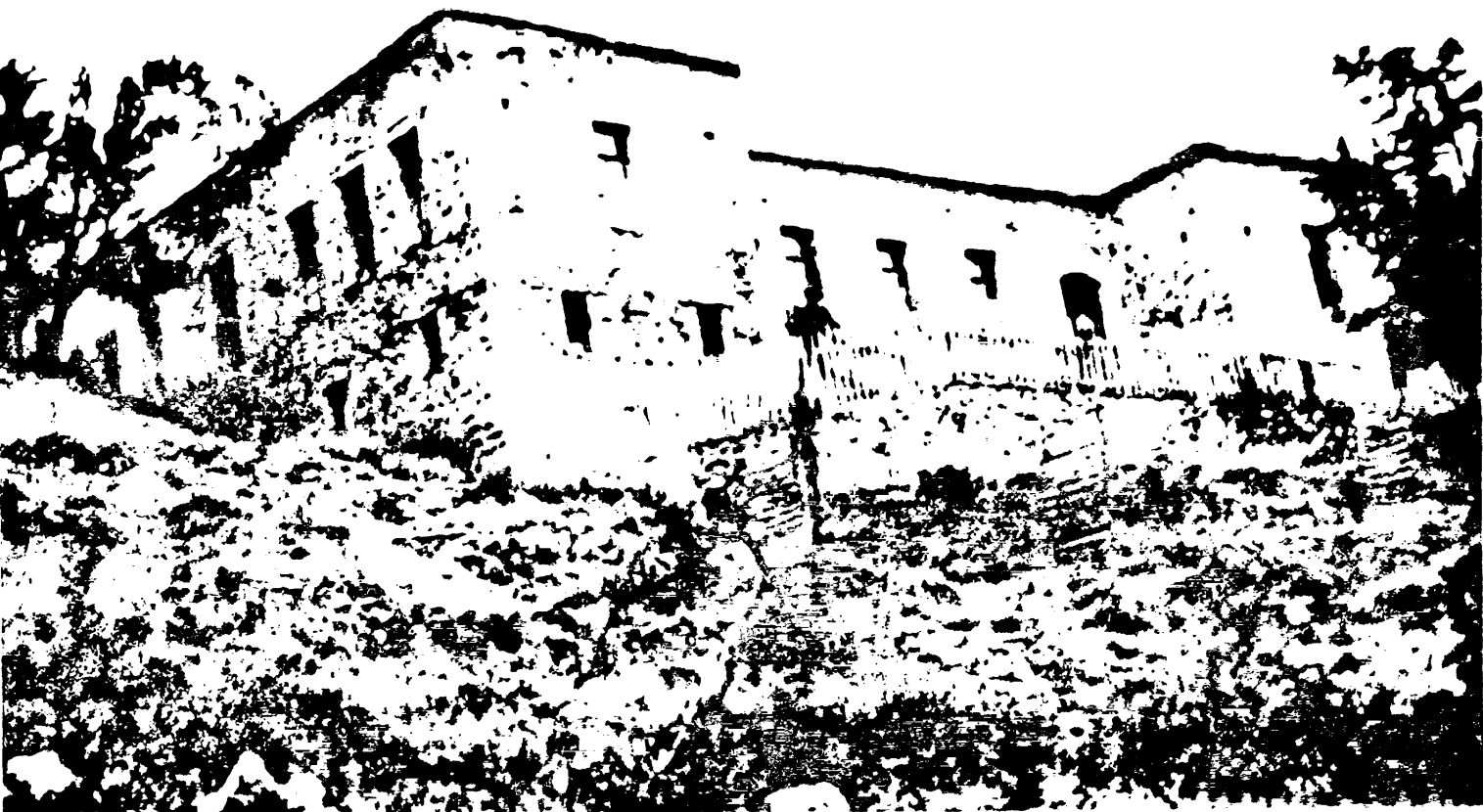
Το σημερινό Δημοτ. Σχολείο Διστράτου πλάι στην Εκκλησία.
(Αρχείο Ευθ. Νίκου)

Γενική άποψη Διστράτου. Στο βάθος η πανύψηλη κορφή «Βασιλιτσα» (υψ.
2249 μ)

(Αρχείο Ευθ. Νίκου)

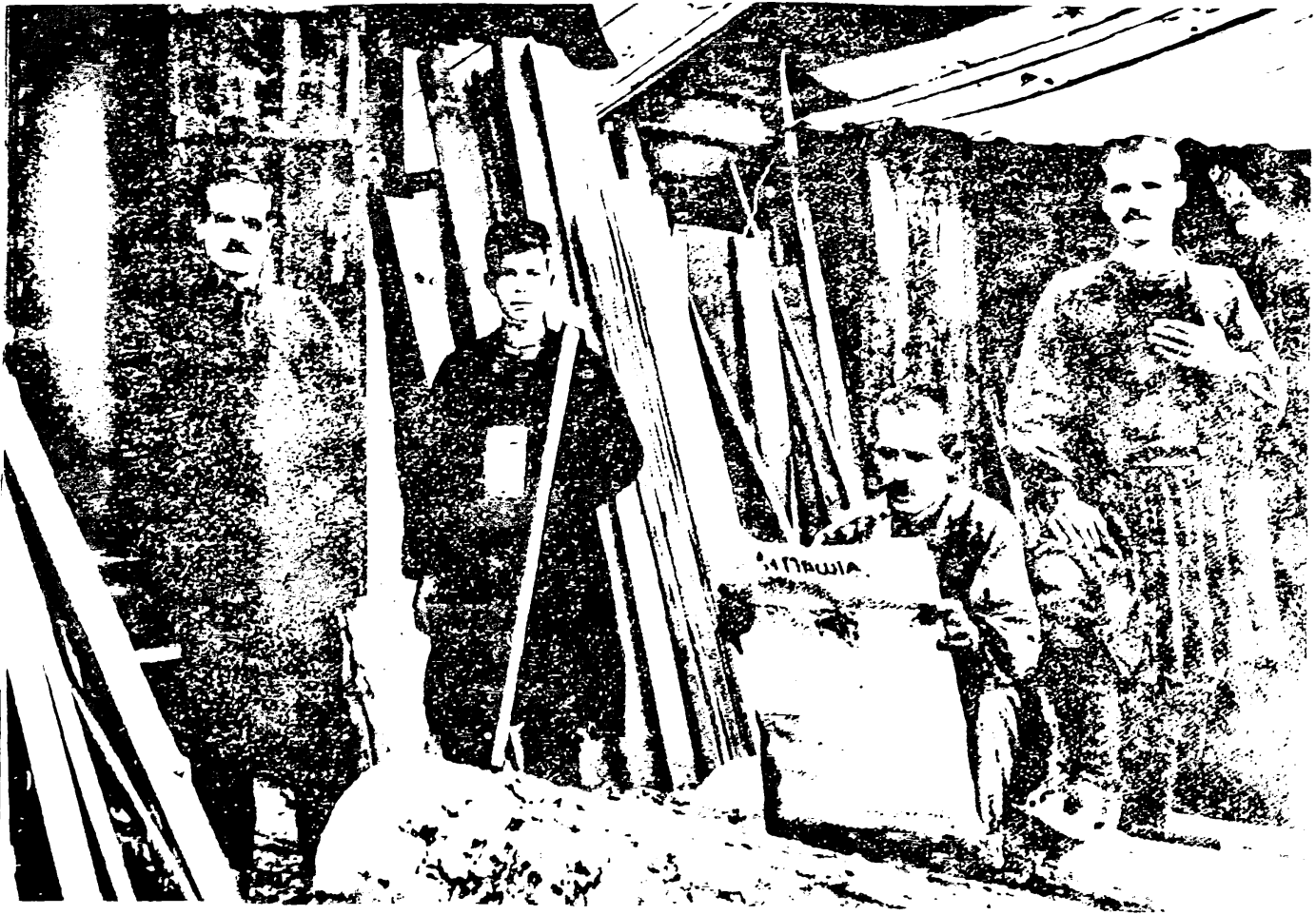

Το διδακτήριο του Δημοτ. Σχολείου Διστράτου που χτίστηκε με τον ιδρώτα και τις θυσιές των κατοίκων, εγκαινιάστηκε το 1914. Κήκε απ' τα φασιστικά Γερμανικά στρατεύματα το 1944.

(Αρχείο Ευθ. Νίκου)

Μετά τη σκληρή δουλειά τους οι Πριονάδες Διστράτου βρίσκουν την ευκαιρία για μια σύντομη ενημέρωση.

(Αρχείο Ευθ. Νίκου)

Στο πρωτόγονο αυτό «βιομηχανικό συγκρότημα» οι Πριονάδες του Διστράτου, μια ζωή ολάκερη γεύονται την πίκρα και τη μιζέρια της ζωής.

(Αρχείο Ευθ. Νίκου)

Γαμήλια πομπή στο Δίστρατο σε μια αναμνηστική φωτογραφία.
(Αρχείο Ευθ. Νίκου)

Νέες Διοστράτου χορεύουσιν στο έθιμο του «Κλήδονα» (4-6-1936)
(Αρχείο Ευθ. Νίκου)

Ἡ ἀρρεβωνιασμένη κόρη ποῦ φέρνει τὸ νερὸ στῆς πεθερᾶς τὸ σπίτι παίρνει γιὰ πληρωμὴ φλουριά περασμένα σὲ μεταξωτὴ κορδέλλα, ἢ σὲ χρυσὸ νῆμα. (Καστελλόριζο).

Τὸ γιορταστικὸ περιβάλλον πουλιῶν καὶ λουλουδιῶν κατὰ τὸ Μάη προκαλεῖ τὴ γενικὴ ἔξοδο κι ὄχι μόνο τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἱ ξωτικὲς ἀφήνουν τ' ἀπόκοσμα κρησφύγετά τους καὶ περιπλανιοῦνται μὲ ξέπλεκα τὰ μαλλιά τους στὰ δάση τῆς μεσημεριάτικες καυστικὲς ὥρες. Μάλιστα οἱ ἄνθρωποι μαζεύονταν στὰ σπίτια τους γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ἐπίδραση τοῦ κακοῦ, ποῦ ἐκδηλώνεται σὰ μικρὴ ἀσθένεια ἀγνωστῆς αἰτίας μὲ ψηλὸ πυρετό, ἀλλὰ σύντομο. Οἱ μεσημεριάτικες κάψες τοῦ Μάη ἔχουν ἐπισημανθεῖ μὲ τὴν παροιμία : Τοῦ Μάρτη οἱ αὐγὲς μὲ κάψανε, τοῦ Μάη τὰ μεσημέρια.

Τῆς κάψες τοῦ Μάη τῆς συναντοῦμε ξορκισμένες καὶ στὴ Χιακὴ παροιμία: Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάει ἀπὸ τοῦ Μᾶ τὸ μεσημέρι κι ἀπὸ τοῦ Σαραντάμερου τὸ μεσονύχτιο.

Οἱ κάψες κι οἱ ξωθιὲς ἐπεμβαίνουν στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Κανεὶς δὲν τῆς εἶδε, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες χωρικοὶ ὁμολογοῦν τὴν παρουσία τους τῆς μεσημεριάτικες ὥρες τοῦ Μάη.

Στὴ Χίο οἱ νέες κοπέλλες ποῦ μαζεύουν τὸ τελευταῖο μαστίχι, τὸ κίτρινο τελευταίας ποιότητος, κατὰ τὸ κοκκολόϊ (κέντημα) τοῦ μαστιχόδενδρου, ποῦ σὰ μὴ ἔμπο-

ρεύσιμο τὸ προορίζουν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους (λοῦσα καὶ προικιά) θεβαιοῦν ὅτι δὲν εἶδαν τῆς ξωθιῆς, μὰ ἄκουσαν τὸ ἀπόκομο τραγούδι τους κοντὰ στὸ σχίνο ποῦ μάγευε σὰν τὸ τραγούδι τῶν Σειρήνων.

Γιὰ νὰ ἀντιδράσουν στῆς κακὲς μαγιάτικες ὥρες οἱ Ἕλληνες χωρικοὶ τρῶνε καὶ ξανατρῶνε γιὰτὶ ὁ Μάης εἶναι πεντάφαγος καὶ προκαλεῖ συνεχῶς ὄρεξη.

Ὁ Μάης ὁ πεντάφαγος καὶ πάλι πεινασμένος, λέγανε στὴ Μικρὰ Ἀσία. Ἀκόμα χειρότερος εἶναι ὁ Θεριστῆς (Ἰούνιος). Αὐτὸ τὸ μῆνα στὰ περισότερα σπίτια τῶν προγόνων μας τ' ἀμπάρια ἔχουν ἀδειάσει κι ἡ νέα σοδειὰ δὲν ἔχει ἔρθει.

Τὰ κουκιά, τὰ κορόμηλα καὶ τὰ μοῦρα μόλις κἀναν τὴν ἐμφάνισή τους. Ὁ Μάης ἔχει τ' ὄνομα κι ὁ Θεριστῆς τὴν πεινᾶ, εἶναι ἡ Ἑπειρωτικὴ παροιμία.

Κακοποιὸ πουλὶ συνυφασμένο μὲ τῆς κακὲς ὥρες τοῦ Μάη εἶναι ὁ κοῦκος ποῦ ἀκούγεται τέλη τοῦ Μάη. Οἱ Ἕλληνες ἀγρότες βγαίνοντας ἀπὸ τὰ σπίτια τους τὸ πρῶτὶ πρέπει νὰ ἔχουν φάει γιὰ νὰ μὴν ἀκούσουν τὸν κοῦκο πεινασμένοι. Κι ὅταν ἀκουστῆ ἀπὸ τὰ πλησιέστερα δέντρα ποῦ θὰ περάσουν τὸ κοῦκου - κοῦκου, σὰν ἕνα ἀνεπιθύμητο καὶ ξαφνικὸ κλημῆρα ἀπαντοῦν τρεῖς φορές : Ἐφαγα γιὰ νὰ μὴ μὲ φᾶς!

Καὶ τρῶνε γιὰ νὰ μὴ τοὺς τσα-

κίσει ό κοῦκος, τὸ γρουσούζι-
κο πουλί. Τρῶνε καὶ σκόρδα. Ἡ
σκόρδοφαγία καὶ πολυφαγία εἶναι
ἀ λ ε ξ ί κ α κ α.

“Όσο γιὰ πιστι ἐπιβάλλεται ἡ ὑ-
δροποσία. Αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ λαϊκὴ
παροιμία: Τὸ Μάη πίνε
τὸ νερό, τὸ Θεριστῆ,
τὸ ξίδι, τὸν Ἀλωνάρη
τὸ κρασί νὰ ἰδεῖς τὸ
παληκάρι.

Νὰ μὴ ἀκούσεις κοῦ-
κο εἶναι μιὰ λαϊκὴ κατάρα. Θὰ
ξανακούσει κοῦκο ὁ
(δεῖνας;) εἶναι μιὰ φιλόθρω-
πη καὶ συμπαθητικὴ ἐρώτηση τοῦ
Λαοῦ.

Ἄνυπόληπτο τὸ περίεργο αὐτὸ
πουλί ἀποτελεῖ ἐξαίρεση στὸν κό-
σμο τῶν ζῶων καὶ τῶν πουλιῶν, ἀ-
φοῦ δὲν κάνει τὴ φροντίδα, πὺ κά-
νουν ὅλα τ’ ἄλλα νὰ θρέψει τὰ ἴδια
του τὰ παιδιά, παρὰ ἀφήνει τ’ αὐ-
γὰ σὲ ξένες φωλιές, μεταθέτοντας
το χρέος τῆς διατροφῆς σὲ ἄλλους.
Αὐτὴ τὴν ἀστοργία του νὰ κάνει
τις ξένες φωλιές θρεφοδόχους, οἰ-
κοτροφεία τῶν ἰδίων τῶν παιδιῶν
του, ξένη πρὸς τις ἑλληνικὲς οἰκο-
γενειακὲς παραδόσεις δὲν εἶναι δυ-
νατὸ νὰ συγχωρέσει ὁ ἑλληνικὸς
λαὸς γι’ αὐτὸ καὶ τὰ ρημα-
γμένα σπίτια μοιάζουν μὲ
τοῦ κούκου τὴ φωλιά τὴν ἔ-
ρημη κι ἄδεια ἀπὸ παιδιά.

Ἐδῶ ἔναι τοῦ κούκου
ἡ φωλιά καὶ τοῦ δια-
θόλου ἡ τρύπα. Ἐρημος
καὶ μόνος ὁ κοῦκος ἀποτελεῖ πάντα
συμπλήρωμα τριῶν. Τρεῖς κι
ὁ κοῦκος.

Καὶ δὲν εἶναι μόνο ὁ κοῦκος, στίς

παραδόσεις τοῦ Ἑπειρωτικοῦ λα-
οῦ. Σὲ τρεῖς περιπτώσεις ἀνήκει ὁ
χαρακτηρισμὸς ὁ ἀκατανόμαστος.
Κι ἐπειδὴ ἐμεῖς δὲ γράφουμε Χρη-
στομάθεια, ἀλλὰ λαογραφικὸ ση-
μείωμα, οἱ τρεῖς πρῶτες εἶναι:

Στὰ φυτὰ ὁ κισσός, πὺ κατα-
τρώγει τὰ γύρω - γύρω, εἶναι σκα-
τόφυτο. Στὰ πουλιά ὁ κοῦκος
σκατοπούλι καὶ στοὺς ἀνθρώ-
πους ὁ σῶγαμπρος σκατάν-
θρωπος. Τῆς ἀλεπούς ἡ γνώ-
μη γιὰ τὸ σῶγαμπρο εἶναι
ἀκόμα πιὸ ὑποτιμητικὴ γιὰτὶ ὅταν
τὴν πιάσαν μιὰ παρέα ἀπὸ ἀλητό-
παιδα καὶ τὴ γδάραν ζωντανὴ κι ἔ-
πειτα τὴν ἀμόλυσαν κοροῖδεύοντάς
την οὐ—οὐ—οὐ—οὐ! ἀπάντησε: Τί
γελάτε ὦρέ! Γδαρμένη εἶμαι, ἀλ-
λὰ σῶγαμπρος δὲν εἶμαι!

Αὐτὴ ἦταν ἡ κοινωνικὴ ἀντίληψη
τῆς κλειστῆς κοινωνίας τῆς ἑλληני-
κῆς ὑπαίθρου.

Ἄπὸ ἀποψη μετεωρολογικῶν συν-
θηκῶν κατὰ τὸ Μάη καὶ τις ἐπιδρά-
σεις τους στίς γεωργικὲς καὶ κτη-
νοτροφικὲς ἐργασίες, πολύχρονες
λαϊκὲς παρατηρήσεις ἔχουν ἀποτυ-
πωθεῖ στίς ἐπόμενες παροιμίες.

Γενικά ὁ Μάης πρέπει νᾶναι ἄ-
βροχος, εἰδικὰ στίς νότιες πε-
ριοχὲς τῆς Ἑλλάδας:

Μάης ἄβροχος χρονιά
εὐτυχισμένη λένε στήν Ἡ-
λεία, ἀλλὰ καὶ στή βορεινὴ Ἡπει-
ρο φαίνεται εἰδικὰ στήν ἀμπελουρ-
γία ἡ ξηρασία εἶναι χρήσιμη ἀφοῦ:
Μάης ἄβροχος, τρύγος
ἄμετρος ἢ ἄλλου: Μάης
ἄβροχος, μοῦστος ἄμε-

τρος ἢ Μάης ἄβρεχος,
Τρυγητῆς χαρούμενος.

Τὸ Μάη τὰ σπαρτὰ στὶς νότιες περιοχὲς τῆς Πατρίδας μας ἔχουν μεγαλώσει καὶ οἱ βροχοπτώσεις προξενοῦν ζημιές διότι «τὰ ρίχνουν χάμω καὶ σαπίζουν». Γιὰ τὶς ὄψιμες ὅμως σπορὲς μιὰ βροχὴ τὸ Μάη εἶναι χρήσιμη: Νὰ βρέξει ὁ Ἀπρίλης δώδεκα κι ὁ Μάης μιὰ καὶ φίνα (Ἡπειρος).

Οἱ πολλὲς βροχὲς τὸ Μάη ἀποτελοῦν κατάρρα ἀφοῦ: Στὸν καταραμένο τόπο τὸ Μάη μῆνα βρέχει. Μεγαλύτερη κατάρρα ἀποτελεῖ τὸ χιόνι τὸ Μάη. Σὰν ἔπρεπε δὲν ἔβρεχε καὶ τὸ Μάη χιονίζει ἢ ἀλλοῦ δροσολογοῦσε ἢ στῶν ἀμαρτωλῶν τῆ χώρα τὸ Μαγιαπριλο χιονίζει.

Οἱ βροχὲς τὸ Μάη δὲν κάνουν μόνο στὰ σπαρτὰ ζημιές. Ἡ ἀσυνήθιστη βροχὴ τῆ νύχτα καταστρέφει καὶ τὰ λάφια ἀφοῦ: Τοῦ Μάη τῆς νύχτας τὸ νερὸ τὰ λάφια ξεμονίζει.

Ἡ θλάση καὶ ἡ ἀνθοφορία τὸ Μάη ἔχουν φτάσει στὸ ἀπόγειο καὶ τὰ ζῶα θρῖσκουν ἀφθονή τροφή σὲ ἀντίθεση, ὅπως εἶπαμε μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ περιμένουν πῶς καὶ τί νὰ θερίσουν τὰ κριθάρια κατὰ τὰ τέλη τοῦ μήνα. Ἡ ἀφθονή χλωρὴ ζωοτροφή κάνει ἀρνιὰ κι ἐρίφια τὸ Μάη νὰ δέιχνουν, νὰ παχαίνουν ὅσα εἶναι γερά, γιὰ ζωή.

Τὸ τριφύλλι μῆνες περιμένεται ἀπὸ τοὺς χωριανούς γιὰ τὰ ζῶα. Γιὰ

κείνους ποὺ πολλὰ ὑπόσχονται καὶ τίποτε δὲν κάνουν λέγεται ἡ παροιμία στὸ ἄλογο (Μαῦρο) τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ:

Ζῆσε, Μαῦρε μου, νὰ
φᾶς τὸ Μάη τριφύλλι
καὶ τὸν Αὔγουστο σταφύλι.

Στὸ Συναξάρι τ' Ἀπρίλη εἶπαμε γιὰ τ' ἀνέβασμα στὰ βουνὰ τῶν γιδοπροβάτων μας ἀπὸ τὰ χειμαδιά, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὶς 23 Ἀπρίλη τοῦ Ἀη—Γιωργιοῦ, καὶ τελειώνει τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου 21 Μάη, ἀνάλογα θέβαια μὲ τὶς τοπικὲς μετεωρολογικὲς συνθήκες. Μέσα στὸ Μάη γίνεται καὶ ὁ κοῦρος (κούρεμα) τῶν γιδοπροβάτων. Κι' ἄς θυμηθοῦμε τοὺς ὄρους κτηνοτροφικῶν σταδίων ἀπὸ τὸν Κρυστάλλη κοῦρος, στάλος, σκάρος.

Γιὰ κείνους ποὺ ἔχουν συνηθίσει στὶς ἀντιξοότητες τῆς ζωῆς λέγεται ἡ παροιμία: μαθημένο ναι τ' ἀρνὶ νὰ κουρεύεται τὸ Μάη.

Ἀπὸ ἄποψη καιρικῆς σταθερότητας ἔχει κι ὁ ἀνθοστεφῆς τῶν Ποιητῶν Μάης, παρὰ τὸ προχωρημένο τῆς ἐποχῆς τὶς ιδιοτροπίες του. Εἶπαμε γιὰ τὶς μεσημεριάτικες κάψες του. Νὰ σὲ ἰδῶ τὸ Μάη μὲ γούνα καὶ τὸν Αὔγουστο μὲ σεγκούνα.

Οἱ μεσημεριάτικες κάψες τοῦ Μάη ἦταν ἀφετηρία δώρης ἀναπαυσης τῶν ἐργατῶν στὰ παλιά σινάφια, ἐσνάφια, ποὺ συνεχίζονταν ὅλο τὸ καλοκαίρι.

Δέν είναι ὅμως ἀσυνήθιστο τὴν εὐωδιὰ τῶν ὠραίων μαγιάτικων ἡμερῶν νὰ διαταράξουν σφοδροὶ ἀνεμοὶ καὶ καταιγίδες. Ὑπόμνηση τῆς καιρικῆς αὐτῆς ἀστάθειας εἶναι ἡ Βοσπορίτικη παροιμία: Τὸ Μάη χηρεύουν οἱ Θεραπειανέες πού ἀναφέρεται σὲ ναυάγια ναυτικῶν κατοίκων τοῦ ὄμορφου προαστείου τῆς Πόλης Θεραπειᾶ στὴ Μαύρη Θάλασσα.

Ὁ φετεινὸς Μάης ἦταν κακότεροπος. Μᾶς ξανάφερε γιὰ λίγες μέρες τὴ χειμωνιάτικη γούνα καὶ ἐπαλήθεψε τέλεια τὶς παροιμίες.

Παλιὰ καὶ νέα περιστατικὰ βεβαιώνουν τὴν αἰώνια ἀλήθεια. Στὴ μυροβόλο Χίο οἱ χωρικοὶ μὲ παράπονο βλέπουν τὶς καταστρεπτικὲς βροχὲς τοῦ Μάη καὶ τοῦ Θεριστῆ καὶ τὸ παράπονο διατύπωσαν στὴν ἐπόμενη παροιμία: Τὸ Μά, τὸ θέρος ἔθρεχε στὸν ἔρημο τὸν τόπο.

Χιώτης φτωχὸς ξυλοκόπος, καμινιάρης μὲ χαρὰ ἄρχισε νὰ φκιαχνεὶ ἀσβεστοκάμινο στὶς ἀρχὲς τοῦ Μάη. Χρεωμένος ὅλο τὸ χειμῶνα περιμένε πῶς καὶ τί νὰ πάει καλά ἢ ἐπιχείρηση τοῦ καμινιοῦ γιὰ ν' ἀπολυτρωθεῖ ἀπὸ τὰ χρέη του. "Ἐλπίζε πῶς ἀπὸ τὸ Μάη ὁ καιρὸς θὰ 'φκιαχνε κι ὁ κλαρίσιος ἀσθέστης πού θὰ 'θγαζε θὰ μοσχοπουλιόταν. "Ἐφκιαξε τὸ καμίνι του λιθάρι στὸ λιθάρι ὡς τὴ θολωτὴ σκεπὴ του, ἔριξε μέσα πουρναρόριζες, σκινόριζες καὶ μαστιχάριζες κι ἐτοιμαζόταν νὰ κάψει τὸ καμίνι του, ὅταν ἄρχισε νὰ πέφτει καταρρακτώδης βροχή, πού παράσυρε τὸ καμίνι καὶ τοὺς κόπους τοῦ ὄλου. Βλέποντας τοὺς κόπους τοῦ σωριασμένου ἔβαλε καὶ τὸ Μάη αἴτιο τῆς συμφορᾶς του καὶ φώναξε μὲ ἀπελπισία:

— Κι ὁ Μᾶς καμένον μ' ἔχει.

Ὁ θάνατος τοῦ Τσιέλιγκα

ΜΗΤΣΙΟΥ ΜΠΑΡΔΑ

(«Φωνή τῆς Ἡπείρου 1895»)

Ἔκλαιγε ὁ Πίντος ἔκλαιγε, σὰ μοναχὸ τρίγόνι
Σὰν περδικούλα θλίβονταν, καὶ σὰν παππὶ μαδιῶνταν.
Ἐτρέχανε τὰ μάτια του, σὰν κρουσταλλένιες θρύσες,
Καὶ θόλωναν, καὶ φούσκωναν τρία καλὰ ποτάμια:
Ὁ Ἄσπρος,¹ καὶ ἡ Σαλαμπριά,² καὶ τς Ἄρτας τὸ ποτάμι.
Κι' ὁ Ἐλυμπος ἀπὸ μακρὰ μὲ πόνον τὸν ρωτάει:
—«Τ' ἔχεις, ἀδέρφι, καὶ βογγᾶς καὶ χύνεις μαῦρα δάκρυα;
»Μὴ σοῦ βαροῦν τὰ ἔλατα; Μὴ σοῦ βαροῦν τὰ πεῦκα;
»Μὴ σοῦ βαροῦνε κι' οἱ ὀξιές, καὶ τὰ πολλὰ κοπάδια;»
—«Δὲ μοῦ βαροῦν τὰ ἔλατα, δὲν μοῦ βαροῦν τὰ πεῦκα,
»Δὲ μοῦ βαροῦνε κι' οἱ ὀξιές, καὶ τὰ πολλὰ κοπάδια.
»Μὸν κλαίγω, γιατί ἔχασα τὸν πρῶτον τσιέλιγκά μου,
»Τὸ δόλιο μου τὸν ψυχογυιό, τὸ Μήτσιο μου τὸ Μπάρδα,
»Ποῦ ἦταν ὁ πρῶτος τσιέλιγκας στὴ Θεσσαλία ὅλη
»Καὶ σ' ὅλην τὴν Ἄρβανιτιά, καὶ στὴ Μακεδονία,
»Τσιέλιγκας, πρωτοτσιέλιγκας πὸ μάνα, πὸ πατέρα,
»Καὶ φλάμπουρο περήφανο, τῶν τσιελιγκάδων ὄλων,
»—Τὸν ἔφαγαν τὸ Τρίκαλα! Τὸν ἔφαγε τὸ κάμα!—»

«Τὸν κλαῖν τὰ ξεκαλοκαιριά, τὸν κλαῖν τὰ κορφοβούνια,
»Τὸν κλαῖν καὶ τὰ ξεχειμαδιά τῆς Θεσσαλίας ὅλης,
»Τὸν κλαῖν καὶ τὰ κοπάδια του, τὰ γιδοπρόβατά του.
»Καὶ δὲ φοροῦν σὰν ἄλλοτες τὰ κυπροκούδουνά τους,
»Δὲν ἀντηχοῦν σὰν ἄλλοτες οἱ λιγερὲς φλογέρες
»Ὁ Μούργκας τ' ἄξιο σκυλι ἀδιάκοπα γουρλιέται
»Καὶ δυὸ γκεσέμια ὠμορφα ὁ Κάλεσιος κι' ὁ Γκιῶσος,
»Δὲ θόσκουν, δὲν δροσίζονται, κι' οὐδὲ νεράκι πίνουν,
»Τὸν κλαῖν καὶ τὰ κονάκια του, τὸν κλαῖν καὶ τὰ παιδιὰ του
»Κι' οἱ βλαχοπούλες θλιβερά τοῦ στήνουν μοιρολόγια
»Ὅταν κουρνιαζοῦν τὰ πουλιά, κι' ἀρχίζει τὸ σκοτάδι
»Καὶ τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσιά, ὅταν χτυπάει ὁ ἥλιος».

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Σημ. α.χ.μ.

1. Ἄσπρος = Ἄσπροπύταμος, Ἀχελῷος

2. Σαλαμπριά = Πηνειὸς Θεσσαλίας.

ΤΑ ΑΥΤΑ ΤΟΙΣ ΑΥΤΟΙΣ ΒΑΣΑΝΑ

Πάντως, μορφωμένοι οἱ Γιαννιώτες ἀπολαμβάνουν

παραστάσεις εὐρωπαϊκοῦ θεάτρου

(Ἀρχεῖο Μάνθου Οἰκονόμου)

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Πολὺ αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψη ἑλληνικῶν ἡμερησίων ἢ φωτοτυπιῶν τοῦ τῆς τελευταίας δεκαετίας τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ αἰῶνα μας. Ἡ μόνη μας πηγὴ σημαντικῶν πληροφοριῶν γιὰ τὴν κατάστασιν τὸν τουρκοκρατούμενον ἡπειρωτικὸν χῶρον — μὲ βάση τὸ μοναδικὸν στὸ εἶδος τοῦ Ἀρχεῖο τοῦ ἀκάματου ἐρευνητῆ κ. Μάνθου Οἰκονόμου — εἶναι τὰ ἐλάχιστα ποὺ ἀπόμειναν ἀνεκμετάλλευστα φύλλα τῆς ἑβδομαδιαίας ἀθηναϊκῆς «Φωνῆς τῆς Ἠπέιρου». Ἀπὸ τὸ φύλλον τῆς δὲ τῆς 14ης Ἀπριλίου 1900 προέρχεται τὸ πρῶτον μας σημερινόν... «νέον»!

Πιὸ συγκεκριμένα, ἀπὸ τὴν ΕΞΙΩΑΝΝΙΝΩΝ τακτικὴν ἀνταπόκρισιν συνοψίζουμε τὰ ἐξῆς ἀπὸ «τὰ αὐτὰ τῆς αὐτοῖς» καί... τῆς αὐτῆς συνεχιζόμενης τραγικῆς καταστάσεως, βάσανα τῶν ραγιαδῶν. Καὶ σαν νὰ μὴ ἐπαρκοῦν οἱ ἄθλιοι ἄθλιοι τῶν «τερατόμορφων ληστῶν» (γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἡμερησίδα αὐτὴ συχνὰ «φωνάζει μεγάλη τῆ φωνῆ») ἡ βαλαντωμένη ρωμιοσύνη τυραγνιέται μὲ τὴν αἱματηρὴ φορολογία, τὴν ἀ-

κρίβεια, τὶς ἀγγαρεῖες — ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς ἀνυπόφορες κάποτε μετεωρολογικὰς συνθῆκας.

Καὶ κάτι ἀκόμα: Ἡ κατακαυμένη Ἠπειρος εἶχε τὴν... τιμὴν νὰ φιλοξενήσει καὶ «ἐπισήμους ληστές». Καὶ νὰ γιὰτὶ καὶ πῶς:

Ἐνῶ ὁ ἀνταποκριτὴς λιβανίζει τὸν Τούρκο Διοικητὴ γιὰ τὰ ἐξαγγελθέντα ἀυστηρὰ μέτρα τῆς χωροφυλακῆς πρὸς ἐξάλειψιν τῆς ληστοκρατίας (ἀλλὰ μάταια, ἀφοῦ ὕεν ἐφαρμόζονται καὶ μένουσιν μόνο στὸ χαρτί) προτείνει δικό του σχέδιον: Ἀφοῦ δὲν ἀρκοῦν τὰ κυνηγετικά, μὲ σκάγια, ὄπλα μερικῶν θαραλέων χωρικῶν, νὰ δοθοῦν σύγχρονα πολεμικὰ ὄπλα σὲ ὑπεύθυνα γιὰ τὴν δημόσια τάξιν καὶ ἀσφάλειαν ἀτομα — μέλη ὑπαιθροφυλακῆς.

Στὸ μεταξύ, ὅμως, μόλις ἐμφανίζονταν κάποιου ληστῆς, «ἔσπευδαν» καταδιωκτικὰ ἀποσπάσματα στὰ χωριὰ τῆς ληστοκρατούμενης περιοχῆς. Ἔτσι, ὅσο καιρὸ κρατοῦσε ἡ ἀνάκρισις μὲ τὸ γιὰβάς - γιὰβάς, οἱ Τούρκοι στρατιῶτες, ἐπίσημοι ληστές, ἔτρωγαν κι' ἔπιναν, τζιάμπα, φυσικὰ. Μερικοὶ μάλιστα

ὄλο καὶ κάτι σούρφωναν, σὰν ἀναμνηστικά, ἀπὸ ζαγορίσια ἀρχοντόσπιτα κυρίως.

«ΤΗΝ ΕΠΑΘΟΝ ΦΟΒΕΡΑ»
ΠΑΧΟΥΛΕΣ ΓΕΡΜΑΝΙΔΕΣ

Στὸ ἴδιο φύλλο θρήκαμε μιὰ πικάντικη κάπως ἔκτακτη ἀνταπόκριση «Διαβατικοῦ ἀνταποκριτοῦ» (ἄπλως περαστικοῦ, ἐπισκέπτη — ἢ μᾶλλον ἐρασιτέχνου. δημοσιογράφου). Ὁ ὁποῖος χειρίζεται ἀνετα, θάλεγα, τὴν νεοελληνικὴ γλῶσσα. ἀπηλλαγμένη κάπως ἀπὸ τὸν «κορσέ» τῆς... θλοσυρῆς καθαρεύουσας. Εἴμαστε, βλέπετε, στὴ στερνὴ χρονιά τοῦ σοφολογιωτάτου αἰῶνος! Στὴ χαραυγὴ τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ὅταν προβάλλει κι' ἔντυπη ἢ πανώρη γλῶσσα τοῦ λαοῦ. Σὲ μερικά δὲ σημεῖα ὁ ἀνταποκριτὴς γλιστράει ὁμορφα κι' ὠραῖα, στὴν ἀγνή δημοτικὴ — καὶ μάλιστα μὲ κάποια μαγκιόρικη ἀπόχρωση.

Οἱ παχουλές Γερμανίδες τοῦ κειμένου εἶναι μέλη ἐνὸς περιοδεύοντος γερμανικοῦ θιάσου, ποὺ πήγαινε στὰ Γιάννινα γιὰ παραστάσεις. Κι' αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο τῆς ἡπειρωτικῆς πρωτεύουσας ἦταν γνωστὸ καὶ στὴν Εὐρώπη. Ἄλλοιῶς δὲν θὰ πήγαιναν ἐκεῖ οὔτε... ἰσχνές καὶ πεινασμένες Γερμανίδες θεατρίνες, καὶ ἰδίως μὲ τὰ ἐλλεινὰ μέσα συγκοινωνίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἴδου, λοιπόν, τὸ πρῶτο — καὶ προκλητικότερο, ὡς φαίνεται, γιὰ τὸν ἀνταποκριτὴ — μέρος τῆς ἀνταπόκρισης.

(Διαβατικοῦ ἀνταποκριτοῦ)
28 Μαρτίου 1900

Ἄπο τῆς 15 τοῦ μηνὸς θρέχει σχεδὸν ἀκατάπαυστα ἡμέραν καὶ νύκτα ποὺ νομίζεις πὼς ἀληθινὰ πρόκειται νὰ γίνη ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου...

Αἱ θροχαὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν κατέστησαν ἐντελῶς ἀδιάβατον τὴν μεταξὺ Ἰωαννίνων — Πρεβέζης ὁδὸν καὶ διέκοψαν τελείως τὴν συγκοινωνίαν τῶν δύο πόλεων. Ἐπὶ 15 δὲ ἡμέρας, οὔτε εἰς ἐπιθάτης δὲν ἦλθεν ἐκ Πρεβέζης ἐκτὸς τοῦ θιάσου τῶν Γερμανίδων αἵτινες ἠθέλησαν νὰ περιφρονήνωσι τὸν κίνδυνον τὴν ἔπαθον ὅμως φοβερά διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι περιεπλανήθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας περιπίπτουσαι ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τέλματος εἰς τὸ ἕτερον χωμένες ὡς τὴ μέση μέσα στὶς λάσπες τοῦ δρόμου ἄλλη μὲ μισὴ γόθα κι' ἄλλες μὲ δίχως κάλτσες ὅταν ἔφθασαν κακῶς ἔχουσαι εἰς τὰ Γιάννινα ἦταν ὅλες καταπλευριτωμένες καὶ μόλις ψὲς ὕστερα ἀπὸ 4 ἡμέρες κατῶρθωσαν ν' ἀρχίσουν νὰ παίξουν γιὰ πρώτη φορά. Εἶναι ὅλες ὅλες 5 παχουλές τευτονίδες ξανθομαλλοῦσες καὶ νοστιμοῦλες, καὶ γι' αὐτὸ νομίζω πὼς θὰ κάμουν δουλειὰ καλὴ γιὰτὶ αὐτὰ περνοῦν ἐδῶ στὴν πατρίδα μας ποὺ δὲν ἀπόμεινε ἄλλο τίποτε νὰ κάμουν οἱ χασομέρηδες οἱ ἀρχοντάδες μας.

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΜΑΡΤΩΛΗ
Φύλλο 11ης Ἰουλίου 1903

«Νεαρά τις ἔγγαμος χριστιανή,
πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν εἶχεν

ἀσπασθῆ τὸν ἰσλαμισμὸν καὶ ἐγκαταλιποῦσα τὸν σύζυγόν της συνεζεύχθη μετ' ὀθωμανοῦ, μεθ' οὗ ἔτεκε καὶ θῆλυ· ὅτε πρὸ 7 ἢ 8 ἡμερῶν, ρίψασα τὴν καλύπτραν τοῦ χαρμιῦ κατέφυγε μετὰ τοῦ θυγατρίου της εἰς τὸν ναὸν τῆς Μητροπόλεως, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρῴου θρησκείας της. Ἐνεκα τούτου ἐγεννήθη θόρυβος ἐν τῇ πόλει, διημείφθη δὲ μετὰ τοῦ Γεν. Διοικητοῦ καὶ τοῦ Μητροπολίτου ἀλληλογραφία, τοῦ πρώτου ἀπαιτοῦντος τοῦ δὲ δευτέρου ἀρνούμενου τὴν παράδοσιν τῆς καταφυγούσης εἰς τὸν ἱερὸν χῶρον τοῦ ναοῦ γυναικός. Τέλος τῇ ἐπεμβάσει Πατριαρχείων καὶ ὑπουργείου καὶ προξενείων ἐλύθη τὸ ζήτημα ἐκδιωχθείσης ἐξ Ἰωαννίνων τῆς ἀμαρτωλῆς γυναικός».

Ἡ ἐπέμβαση «Πατριαρχείων, ὑπουργείου καὶ προξενείων» θασίζεται στὴν παμπάλαια ἀναγνώριση τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὡς ἀρχηγοῦ ὄλων τῶν χριστιανῶν ραγιαδῶν. Ἐπίσης δὲ καὶ ὡς ἡγέτου τῆς σκλάβας Ρωμιοσύνης. Γι' αὐτὸ κάθε Ὁρθόδοξος ἱεράρχης — κάποτε κι' ὁ παπᾶς — εἶχε κάποια πέραση στὶς τουρκικὰς ἀρχάς. Παρόμοιο πάντως ρόλο παίζει καὶ τώρα ὁ Καθολικὸς ἱεράρχης, γνωστὸς σὲ ξένες χῶρες ὡς NUNCIΟ, στὴν Ἑλλάδα δὲ ὡς παπικὸς ἑξαρχος, μὲ διττὴ ἀποστολή: ὡς κληρικὸ ἄξιωματοῦχου καὶ ὡς διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Πάπα, ἀρχηγοῦ τοῦ μικροσκοπικοῦ Κράτους τοῦ Βατικανοῦ.

ΔΙΦΟΡΟΥΜΕΝΟ:

«ΥΜΝΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΝΟΣ»

ΕΚ ΖΑΓΟΡΙΟΥ τὸ ἀνάγνωσμα
«Φωνὴ τῆς Ἠπείρου», 15 Ἀπρ. 1905

Ἄν καὶ χιόνες πυκναὶ καλύπτουσι τὰ βουνὰ μας καὶ νομίζομεν διὰ τοῦτο ὅτι εὕρισκόμεθα εἰσέτι εἰς τὸν χειμῶνα μολονότι εὕρισκόμεθα εἰς τὰ τέλη τοῦ Μαρτίου, ζοφεραὶ ἰδέαι ἔρχονται ἵνα ταράξωσι τὸν ὕπνον ἡμῶν καὶ καταστήσωσι ἡμᾶς ἐπὶ μᾶλλον δυστυχεῖς. Καὶ πρῶτον ἡ ἰδέα τοῦ ὅτι μόλις ἀνοίξουν τὰ δένδρα καὶ θγοῦν οἱ βλάχοι στὰ βουνὰ θὰ ἔχωμεν καὶ τὴν ἐμφάνισιν ληστῶν, καὶ εἶτα ἡ ἰδέα τοῦ ὅτι μετὰ τὸ Πάσχα οἱ περισσότεροὶ θὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν προσφιλῆ των πατρίδα καὶ τὰ προσφιλέστερά των ἵνα μεταβῶσιν εἰς «τὰ ἔρημα τὰ ξένα» κατὰ τὴν ἐποχὴν ἰδίᾳ καθ' ἣν τὸ Ζαγόριον εἶναι ἀληθῆς παράδεισος, μεταβάλλει τὴν ἄλλως τε ἐποχὴν ταύτην τῆς χαρᾶς εἰς ἐποχὴν λύπης· ὁποῖα ἀντίθεσις! Ἡ φύσις ὄλη ἐορτάζει στολιζομένη διὰ τῶν ὠραιότερων χρωμάτων· τὰ πτηνὰ ἄδοντα τὰ γλυκύτερα τραγούδια πλέκουσι τὰς φωλεὰς των· οἱ τλήμονες Ζαγορίσιοι εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰ πάντα καὶ νὰ τρέχωσιν εἰς τὴν ξένην χύνοντες δάκρυα ἐπὶ τῷ ἀποχωρισμῷ τῶν φιλάτων των ἀντὶ ἄσματος! Δυστυχῶς ἡ ἀποδημία αὕτη ἔλαβε τὴν μορφήν τοῦ ἐκπατρισμοῦ καὶ πρὸ πολλοῦ ἤρχισαν οἱ Ζαγορίσιοι νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς πατρίδας των παρ' ὄλην τὴν χαρακτηρίζουσιν αὐτοὺς φιλοπατρίαν, φοβούμενοι τὸν δεινὸν ἐφιάλτην τῆς πατρίδος των, τὴν ληστείαν.

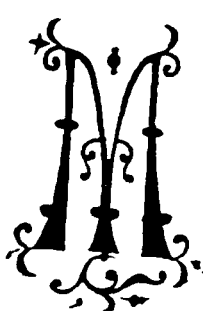

ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Το παιδικό μου «αμάρτημα»

ΚΩΣΤΑ Ι. ΠΑΠΠΑ

Με πόση αγωνία την καρτερούσα εκείνη τη Λαμπρή!

Στην παιδική μου ψυχή έπαιρνε διαστάσεις φανταστικές. Η στολισμένη εκκλησία, οι χωριανοί με τα γιορτινά τους.

Οι γυναίκες με τα νυφιάτικα κι οι κοπελιές με τα παρδαλά φρουσάνια τους, τις μακριές πλεξούδες και τ' αραχνοϋφαντα πλουμιστά μαντήλια τους.

Ο χορός των γυναικών στη μεγάλη αυλή της Αγίας Τριάδας με σειρά και τάξη και κατ' αρχαιότητα.

Όλες στο χορό, στο τέλος οι ανύπαντρες και οι λογοδομένες. Κι άρχιζε με τραγούδια:

«Μπήτε γυναίκες στο χορό και πέστε μας τραγούδια τώρα που ήρθε η Λαμπρή και βγάζει η γης λουλούδια...».

Και δε θ' αργούσε κι ο Κουτάς με το κλαρίνο του και μ' όλη την κομπανία του από τον πέρα μαχαλά

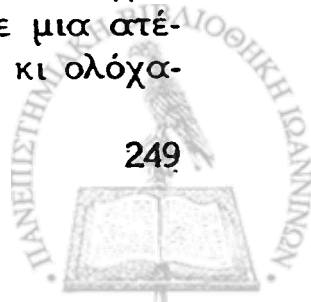
για ν' ανάψει το γλέντι κι ο χορός κάτω από το χοντρό πλάτανο και το ψηλό κυπαρίσσι.

Και να βροχή τα τάληρα από τους συγγενείς για την πρωτοχρορεύτρια που έβαζε όλη την τέχνη της να δείξει την αξιάδα της.

Οι παρδαλές λαμπάδες, τα φαναράκια, οι τουφεκιές και τα ξεφωνητά, οι χαρούμενες φωνές και τα τσουγκρίσματα, όλη εκείνη η κοσμοσυρροή και το μελισσολόι των χωριανών μέσα κι έξω από τη φωτολουσμένη εκκλησιά έκαναν την ψυχή μου να χοροπηδάει.

«Αναστάσεως ημέρα και λαμπρυνθώμεν τη Πανηγύρει... και αλλήλους περιπτυξώμεθα...».

Ας μην το καταλάβαινα τούτο το τροπάρι. Όμως ζέσταινε την καρδιά μου καθώς έβλεπα άντρες και γυναίκες ξεχωριστά ν' αγκαλιάζονται να φιλιούνται και ν' αλληλοσυγχωρούνται κι έτσι αλαφρόψυχοι κι εξαγνισμένοι σε μια απέλειωτη σειρά πανέτοιμοι κι ολόχα-

ροι για τη Θεία Κοινωνία.

Τις μετρούσα... τις ξαναμετρούσα κι όλο τις λογάριαζα τις μέρες της... φοβερής Σαρακοστής. Πότε με τα δάχτυλα και πότε με τα ρεθύθια. Και καθώς τα μπέρδευα με την αδύνατη αριθμητική των 6 χρόνων μου όλο ρωτούσα τη μάνα μου:

—Θ' αργήσ' πολύ, μάνα ν' αναστηθεί ο Χριστούλ'ς;

—'Όχι πιδί μ'. Να έφτασε κιόλας η Πασχαλιά...

Μα δεν έφτανε όσο γρήγορα ποθούσα!

Κι όσο αργούσε να φανεί η πολύποθητη Λαμπρή, τόσο εγώ καταριόμουν τη σαρανταποδαρούσα Σαρακοστή, που με παίδευε και με θασάνιζε με τις ελιές και τα κρεμμύδια της κι όλες τις στερήσεις της.

Την αγωνία μου μεγάλωνε και η αρματωσιά μου που λαχταρούσα να ντυθώ. Κόκκινα τσαρούχια με φούντες παρδαλές. Το αυτοσχέδιο πανταλονάκι που μούρραψε η μάνα μου. Το πέτσινο λουρί με την αλυσίδα και τον κολοκοτρώνη που θα κρέμονταν... παλικαριά και καμάρι μου. Το πηλίκιό μου με την ασημένια κουκουβάγια του. Και τέλος τα παρδαλά τσερέπια μου με τα γερά σχοινιά για να τα γυροφέρνω και να τα δένω λίγο κάτω από τα γόνατά μου.

Πόσες φορές δε με μάλωνε η μάνα μου, μ' εκείνα τα σκοινιά, που όσο εέγώ τα έσφιγγα εκείνα λύνονταν και σέρνονταν και τα ποδοπατούσα και τάκοβα και τρικλοποδούσα...

— Αχ, μωρέ ζαλιάρ'κο! Με τα

τσιρεπόσκνια σ... σβάρα - σβάρα.

Μ' έκανες σιργούν στον κόσμο...

Κι εγώ τα ξανάδενα, για να ξαναλυθούν και να τα ξαναδέσω, για να μη με περγελούν τα παιδιά και να με λεν... σβαρνιάρικο, πάνω στα «Γιαννακάτικα» που βούιζε το παιδομάνι και χάλαγε τον κόσμο με τις φωνές και τα παιγνίδια του.

Κάποια μέρα αποφάσισα να θάλω την... αρματωσιά μου κρυφά από τη μάνα μου... Με παραπήρε όμως η 'Όλγα η αδελφή μου:

—Δεν κάν.. Κωστάκ.. να τα θάλ'ς. Είν' αμαρτία. Πρέπ... να μεταλάβ'ς πρώτα κι νάρθ... κι η Λαμπρή.

Τα ίδια μου είπε κι ο μπάρμπας μου ο Νάσιος — κάποια μέρα που γκρίνιαζα για τα νεροφάσουλα που αρνιόμουν να φάω:

—'Όποιος γκρινιάζ... κι δεν κρατάει σαρακοστή κι κάν' φασαρίες πααίν' στ' κόλασ' Κωστάκ'.

Κι ενώ εγώ καταριόμουν την κόλαση με τις πίσες και τους διαβόλους με τα σουθλερά τους δόντια ο μπάρμπας μου συμπλήρωνε:

—'Αμα δε μεταλάβ'ς, δεν έχ' Λαμπρή και Πασχαλιά.

Μα κοντοζύγωναν κάποτε κι οι μέρες της Λαμπρής.

Μεγάλη Πέμπτη. Τα κόκκινα αυγά θαμμένα στη σειρά. Κατακάθαρο το σπιτάκι μας. Φεγγοβολάει ο μεγάλος μας οντάς από τον ήλιο, που τον πλημμυρίζει. Έξω μοσχοβολάει η 'Ανοιξη. Ασπρισμένοι οι τοίχοι του σπιτιού και τα πεζούλια της αυλής. Έτοιμο το ζυμάρι που θα γίνει ψωμάκια και λαμπροκολούρες.

Το καντηλάκι αναμμένο κάτω από το εικόνισμα της Αγίας Τριάδας. Όλα σωστά και γιορτινά και πρόσχαρα. Χαμογελούν τ' αδέρφια μου. Βουίζει η γειτονιά. Αντιλαλούν τα κυπροκούδουνα των κοπαδιών κι οι φωνές των τσοπάνηδων.

Χοροπηδάω κι εγώ όμοια με το αρσενικό της «Φλώρας» κατσικάκι, που παίζει με τη μάννα του, ανύππτο για τη θυσία του.

Κι από ψηλά ο ξάστερος ουρανός, που τον σπαθίζουν πουλιά και χελιδόνια, σαν ευλογία του Θεού, σκορπάει την καλοσύνη του...

Σάββατο αργά απόγευμα. Όλα είναι έτοιμα. Μόνο ο πατέρας λείπει. Μα θ' αρθεί κι αυτός, να συμπληρώσει τη χαρά μας.

Στη μεγάλη σκάφη του σπιτιού μας, ένα - ένα όλα τ' αδερφάκια και το πεντάρφανο ξαδερφάκι μας ο Φώτης, θα λουστούμε και θα καθαριστούμε. Θα δειπνήσουμε ελαφρά με τ' αλάδωτα φασόλια και θ' αποχαιρετίσουμε τη σαρανταποδαρούσα, που μας παίδεψε σαράντα μέρες με τη νηστεία κι όλα της τα θάσσανα.

Και με το πρώτο σκοτείνιασμα της μέρας κάτω από τη θελέντζα όλα μαζί ξαπλωμένα, θα παίξουμε με τα κλώσια της, θα πούμε τις κουβεντούλες μας, θα κοιμηθούμε και θα ονειρευτούμε.

«'Αμα δε μεταλάβ'ς, δεν έχ' Πασχλιά. Κι αν αρτυθείς είν' αμαρτία». Μ' αυτή την παιδιάστικη σκέψη κοιμήθηκα το βράδυ του Μ. Σαββάτου, περιμένοντας με λαχτάρα, τα μεσάνυχτα, το πρώτο χτύπημα της καμπάνας.

Μπροστά ο Φώτης με την Όλγα. Ύστερα εγώ ο λιλιπούτειος «Στρατηγός» με τα σταρούχια, του Κολοκοτρώνη κι όλη την αρματωσιά μου. Πιό πίσω οι γονείς μου με τη μικρότερη αδελφούλα μου. Περπατώ χοροπηδώντας και καμαρωτός.

Συντροφιάς και παρέες δεκάδες χωριανοί ανηφορίζουν κι αυτοί, χαρούμενοι και γελαστοί με τις λαμπάδες στα χέρια. Αδέρφια, ξαδέρφια, χωριατόπουλα και χωριατοπούλες με τις κεντισμένες ποδιές και τα παρδαλά φουστάνια τους. Νοικοκυραίοι σοβαροί και ολιγομίλητοι. Γιαγιάδες και γεροντάκια αργοπερπάτητα με τις χοντρές μαγγούρες.

Όλοι οι δρόμοι γεμάτοι. Όλη η ζωή του χωριού κι απ' όλους τους δρόμους κατευθύνεται προς την Αγία Τριάδα.

Προς την όμορφη εκκλησία του χωριού μας, που είναι η ψυχή κι η καρδιά του, που πάλλεται ρυθμικά και γλυκώχη, σαν την τρανή καμπάνα της με το μεγάλο στόμα της, που καλεί τα παιδιά της σα μάννα στοργική στο πανηγύρι της Ανάστασης.

— Καλή Ανάστασ' κυρ Γιώργ'. Χρόνια πολλά. Να χαίρεσ' τ' φαμίλια σ'.

—Φχαριστώ... παρομοίως. Καλωσταδέχτ'κис το γιό.

—Δάσκαλε, να χαίρεσ' τ' ασκέρια σ'. Χρόνια πολλά. Καλή Ανάστασ'. Φώναξε ο γείτονάς μας ο μπάρμπα Σπύρος και πρόσθεσε: «Να χαίρεσαι και τον καπετάνιο σ' που χο-

ροπηδάει» εννοώντας εμένα, που πετούσα στα σύννεφα από τη χαρά μου.

Η μαρμαροπελεκητή εκκλησιά μας είναι μεγάλη. Χωράει όλους στο χωριό. Κάτω από την εικόνα της Αγίας Τριάδας στάθηκε η μάνα μου. Με σήκωσε στα χέρια της και την ασπάστηκα. Πριν τραθήξει προς το Γυναικωνίτη κι ο πατέρας μου στο αριστερό στασίδι του ψάλτη, μου ψιθύρισε σιγανά στο στόμα σ' γιατί θα μεταλάβω: «Κοίταξε μη θάλ'ς χαψιά στο στόμα σ' γιατί θα μεταλάβω».

—Καλά μάνα. Απάντησα βιαστικά και θγήκα έξω στην αυλή, στη μεγάλη και πολύβουη... συνεδρίαση των παιδιών...

Η «ΕΥΑ» εκεί με βρήκε λίγο αργότερα και με ξεγέλασε. Ήταν η Δέσπω η δεκάχρονη παλιά γειτόνισά μας.

Με πλησίασε. Παίνεσε την αρματωσιά μου. Περιεργάστηκε τα τσαρούχια, τὸ πηλίκιο, τὸν «κολοκοτρώνη» καὶ τὴν κουκουβάγια μου καὶ πριν προλάβω τίποτε να πω, μούχωσε με το ζερβί της χέρι 5—6 ζαχαρικά στο στόμα μου.

Τα ροκάνισα... Ξηρογλύφτηκα, τα τριγύρισα με περίσσια ηδονή στο λαίμαργο στόμα μου και τα μισοκατάπια... όταν ξαφνικά... θυμήθηκα. Θυμήθηκα και πάγωσα!! Κατάμαυρος ο ουρανός έπεσε και με πλάκωσε. Έφτυνα... ξανάφτυνα. Έχωνα τα δάχτυλά μου στο στόμα μου το... αμαρτωλό. Μα του κάκου!

Τα ελάχιστα υπολείμματα της απερισκεψίας μου και της... φαύλης

πράξης μου, που κατώρθωσα να εξωπετάξω, ήταν πικρά κι αρμυρά αναικατωμένα με τα φαρμακερά δάκρυά μου, που έτρεχαν σαν οι πρώτες σταγόνες φθινοπωρινής βροχής, που προμηνούσε μπόρα.

Πάει η χαρά μου! Πάει η Λαμπρή! Κι ανώφελη η αρματωσιά μου. Κι έκλαιγα απαρηγόρητα. Ένα κλάμα που τράνταζε τα στήθια μου. Βογγερό γι ασίγαστο, πικρό κι απελπισμένο.

Αυτό το κλάμα δεν το ξέχασα ποτέ. Κι ας πέρασαν από τότε πολλές δεκάδες χρόνια...

Δε με χωρούσε ο τόπος κα πήρα τον κατήφορο έξω από την πόρτα της αυλής. Ο κίνδυνος της κόλασης, θόλωνε το νού μου και μου τρυπούσε την καρδιά. Φοβέριζα τη Δέσπω και την έβριζα. Καταριόμουν το πυρ της κολάσεως και τους σατανάδες... Ένοιωθα ντροπή, οργή και φόβο. Κι έτσι θλιβερός κι απόκοσμος, μ' αυτό το παράξενο και δυσάρεστο σύμπλεγμα συναισθημάτων στην ψυχή μου, που το μεγαλοποιούσε η παιδική μου φαντασία, όλο κατηγορίζοντας από το δεξί μονοπάτι, έφθασα μπροστά στην κλειστή εξώθυρα του αδειανού σπιτιού μας.

Εκεί με βρήκε ο δάσκαλος πατέρας μου, που έμαθε τα καθέκαστα κι έτρεξε να με... συλλάβει.

Με χαϊδεψε απαλά στα μάγουλα. Μάντεψε τους φόβους μου και μου ψιθύρισε πειστικά: «Δεν πάνε τα παιδιά στην Κόλαση. Αυτή είναι μόνο για τους κακούς...».

Με πήρε στην αγκαλιά του. Σκού-

πισε τα δάκρυά μου και με φίλησε. Ύστερα πάλι ανηφορίζοντας πιασμένοι χέρι - χέρι φτάσαμε στην εκκλησιά. Με ωδήγησε από την αριστερή πύλη στο Ιερό.

Αντάλλαξε δυο - τρεις κουβέντες με τον παπα-Σπύρο. Ο αγαθός γέροντας φορούσε ακόμη το πετραχειλί του.

Μου χαμογέλασε. Με ευλόγησε, με το χέρι του και μου γλυκομίλησε:

— Έλα Κωστάκη. Πάρε αντίδωρο από την Αγία Τράπεζα, το ίδιο ευλογημένο σαν τη μεταλαβιά... είναι το σώμα του Χριστού.

— Χριστός Ανέστη. Μίλησε ο παπούλης. Αληθώς Ανέστη. Απάντησε ο πατέρας μου. Χριστός Ανέστη! φώναξα κι εγώ κι άναψα τη λαμπάδα μου.

Και με μιάς άνοιξαν οι ουρανοί και χόρευαν οι Αγγέλοι. Φως ιλαρό πλημμύρισε την ψυχή μου και σκόρπισαν οι φόβοι μου. Γαλήνεψε κι ημέρεψε η ταραγμένη μου καρδιά. Χαμογελούσε η Παναγιά...

Κι ο Παντοκράτορας από ψηλά, με την αστραφτερή και γλυκοθώ-

ρητη θωριά του, τυλιγμένος στο βασιλικό του μανδύα και στο Θεϊκό του μεγαλείο κι Αυτός μου χαμογέλασε και στέριωσε την πίστη μου και μούδωσε χαρά.

Χοροπηδώντας βγήκα από την εκκλησιά. Κι όμοια χοροπηδώντας έφτασα στο σπίτι μας μαζί με τον πατέρα μου.

Η ακούραστη μητέρα είχε κιόλας στρωμένο της φαμελιάς το πρωϊνό Πασχαλιάτικο τραπέζι εκείνης της αξέχαστης Λαμπρής.

Ω! παιδικά μου χρόνια ξάστερα και πολυαγαπημένα!

Από την πολυθόρυβη, την τρανή κι απάνθρωπη τούτη Πολιτεία, με την πικρή μοναξιά της, που ή μοίρα μ' έφερε κοντά της, ξερριζωμένο από την ευλογημένη γη των προγόνων μου... τώρα έτσι κουρασμένος κι άχαρος σας σκέπτομαι και σας νοσταλγώ.

Και σας και τ' άγια χώματα της μακρινής Πατρίδας μου και κείνη την αξέχαστη Λαμπρή, ποτέ μου δε σας ξέχασα...

Φυλαχτό πανάκριβο σας κουβαλάω μαζί μου.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΠΕΝΘΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΟΥΛΑΣ

Τὰ Γραμμενοχώρια ὀρφάνεψαν

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ Δ. ΒΕΛΙΑΡΟΥΤΗ

Ἄγαπητέ φίλε καὶ συμπατριώτη
Κώστα Ντούλα.

Μαίτρ τῆς Ἱατρικῆς Ἐπιστήμης
καὶ τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας.

Τὸ γενέθλιο χωριό μας, ἡ Γραμ-
μενούπολη, ὅπως τὸ εἶχε θαφτίσει
ὁ μέγας Ψαλίδας καὶ τὰ εἴκοσι
χωριά τῆς περιοχῆς του θρηνοῦν
γιὰ τὸ στερνό σου ταξίδι. Γιατὶ ὀρ-
φάνεψαν. Ἐχασαν ἓναν κορυφαῖο
πνευματικὸ ἄνθρωπο, ποὺ ἂν καὶ ἔ-
ζησε μακριὰ ἀπὸ τὴ γενέθλια γῆ,
ποτέ δὲν ἔκοψε τὸν ὀμφάλιο λῶρο
ἀπ' αὐτή.

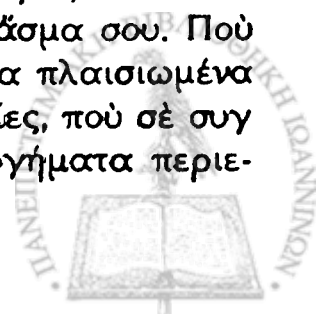
Σήμερα, ποὺ ἐπιβιβάζεται γιὰ
τὴν Ἀχερουσία λίμνη ἡ περιοχή
μας σὲ ξεπροβοδίζει μὲ τὸ μοιρο-
λόι τῆς Ἡπειρώτισσας Μάνας:

Σοῦ στέλνω καὶ τὸ δάκρυ μου
σ' ἓνα χρυσὸ μαντήλι
τὸ δάκρυ εἶναι καυτερό
καὶ καίει τὸ μαντήλι...

Ἐπιστήμονας στρατιωτικὸς για-
τρός μὲ ἄρτια κατάρτιση ἔφτασες
στὸ βαθμὸ τοῦ Ἀρχιάτρου. Πῆρες
μέρος στὸν πόλεμο τῆς Μικρᾶς Ἀ-
σίας καὶ στὸ μεγάλο πατριωτικὸ
πόλεμο τοῦ 1940 σὰν διευθυντῆς

τοῦ Νοσοκομείου Βελλᾶς, στὸ Καλ-
πάκι. Καὶ δὲν εἴσουν ἓνας γιατρός
τῆς ἀράδας. Πρόσφερες στὸ λαὸ
ἄρκετὲς ἐκλαϊκευμένες μελέτες
χρήσιμες γιὰ τὸν ἀπλὸ ἄνθρωπο.
Γραμμένες ὅλες σὲ λογοτεχνικὸ
στύλ. Ἀναφέρω μερικές, ὅπως: Τὸ
πιστοποιητικὸ τῶν μελλονύμφων,
Τὸ τσέκ-ἄπ, Πίεση καὶ Ὑποπίεση,
καὶ ἄλλα ἄρθρα σὲ περιοδικὰ καὶ
ἔφημερίδες. Ὅλα χρήσιμα προσ-
πέκτους γιὰ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο
τῆς τεχνολογικῆς ἐξέλιξης καὶ τῆς
καταναλωτικῆς κοινωνίας, ποὺ ζοῦ-
με.

Παράλληλα ἦσουν καὶ ὁ σπου-
δαῖος τεχνίτης στὴ λογοτεχνία. Στὴ
ποίησι καὶ τὸν πεζὸ λόγο. Μὲ τὸ ἀ-
ξιόλογο ταλέντο σου ἐσημείωσες
ἐντονη παρουσία στὴν Ἀθήνα, Θεσ-
σαλονίκη, Καβάλα, Λῆμνο, Γιάννι-
να, Γραμμενοχώρια. Ἀναφέρω με-
ρικὰ βιβλία σου, ποὺ ἔκαναν μεγά-
λη ἐντύπωση. Ὅπως: Ἐνας Για-
τρός θυμάται. Τὰ Σπινθηρογραφή-
ματα. Τὰ περίφημα Μανουσάκια ἀ-
πὸ τὴν Ἡπειρο. Τὸ Μνημόσυνο στὰ
Ἡπειρωτικὰ Μοιρολόγια, ποὺ ἀπο-
τελεῖ καὶ τὸ κύνειο ἄσμα σου. Ποὺ
εἶναι μικρὰ κομμάτια πλαισιωμένα
μὲ δραματικὲς ἱστορίες, ποὺ σὲ συγ-
κλονίζουν. Ἀριστουργήματα περιε-

χομένου και μορφῆς. Διαπρεπεῖς λόγιοι και διανοούμενοι καθηγητῆς Πανεπιστημίου ἐκφράστηκαν μὲ τὰ καλοκευτικώτερα λόγια γιὰ τὸ λυρικό σου ἔργο... "Ὅπως ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Λοῦρος. Καὶ ὁ πρῦτανος τῶν σύγχρονων χρονογράφων Παῦλος Παλαιολόγου, ὁ σύγχρονος μεγάλος καλλιτέχνης, θεατρικός συγγραφέας και ποιητῆς Θάνος Κωτσόπουλος και ἄλλοι. Καὶ ἔχω στὰ χέρια μου τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ, «Τὰ Μικρὰ Λυρικά», ἀνέκδοτη.

Ἄλλὰ και σὰν ἄνθρωπος εἶχες διαμορφώσει μιὰ ἠθικὴ προσωπικότητα, πὺ ἐφωτίζετο ἀπὸ τὸ ἀνθρωπιστικὸ ἰδανικό. Καὶ ἦσουν εὐχάριστος συνομιλητῆς και στοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους. Τὸν προφορικό σου λόγο διάνθιζες μὲ χιοῦμορ και μὲ χαριτωμένο πείραγμα.

Μὲ τὴν ἀξία σου κατέκτησες τιμητικὴ θέση στὴ χορεία τῶν συγχωριανῶν μας, ὅπως ἦταν οἱ Ζωσιμάδες και ὁ Καπλάνης, ὁ νέος Ἀκάδημος κατὰ τὸν Ψαλίδα, οἱ ἀναμορφωτῆς τῆς Παιδείας στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, οἱ διαπρεπεῖς λόγιοι σὰν τὸν Φιλητᾶ, τὸν Ἀσώπιο και τὸν Ἀναστάσιο Γούδα, τὸν Γεώργιο Κρανᾶ, ἢ Αἴσωπο, τοὺς διαπρεπεῖς κληρικούς, ὅπως ὁ Πατροκοσμᾶς, ὁ Παῖσιος ὁ μητροπολίτης Σμύρνης και Φιλιππουπόλεως και ὁ Βενέδικτος Γεωργιάδης και ἄλλοι.

Ὁ Ὅμιλος τῶν «Φίλων τῶν Γραμμενοχωρίων», τοὺς ὁποίους ἐκπροσωπῶ, θὰ κάνει ὅ,τι μπορεῖ, γιὰ νὰ διατηρήσει ζωντανὴ τὴν μνήμη σου.

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

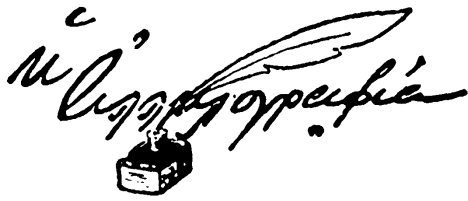
Το Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ» Θεσσαλονίκης με το ἀγγεγμα του θανάτου του Συμπατριώτου μας επιτίμου Λυκείαρχη ΣΤΑΘΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ επιτίμου μέλους τῆς Ηπειρωτικῆς Εστίας Θεσσαλονίκης ο οποίος πολὺ πρόσφερε στην Ἑλληνικὴ Παιδεία και ἰδιαίτερα στα Γυμνάσια και Λύκεια τῆς Ηπείρου ὅπου υπηρέτησε τα περισσότερα χρόνια τῆς καριέρας του, καθὼς και στη διεκδίκηση τῶν Ηπειρωτικῶν κληροδοτημάτων υπέρ τῆς ἰδιαίτερας μας Πατρίδας τῆς Ηπείρου, ἀλλὰ και γενικώτερα με τὴ συμμετοχὴ του στους αγώνες γιὰ τα Ηπειρωτικὰ θέματα και προβλήματα, Σ υ ν ἤ λ θ ε ἐκτάκτως και αποφάσισε τα κάτωθι:

- 1) Να σταλεῖ συλλυπητήρια ἐπιστολὴ στην οικογένειά του.
- 2) Ἀντὶ στεφάνου να διατεθεῖ το ποσό τῶν 10.000 δραχμῶν υπέρ τῶν ἀπόρων Ηπειρωτῶν φοιτητῶν.
- 3) Να δημοσιευθεῖ το παρόν ψήφισμα στον Ηπειρωτικὸ Τύπο.

Ὁ Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΙΑΤΣΙΑΣ
Ὁ Γενικός Γραμματέας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΥΚΙΑΣ

Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

◆ Γράφουμε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε καὶ μᾶς στέλνουν

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

ΣΗΜ. Α.Χ.Μ.:

Ὅπως πάντα οἱ ἐπιστολές τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἐταιρείας Δημητρίου Λουκάτου εἶναι περιεκτικές ἀγάπης, νοθεσιῶν, παραινήσεων, πληροφοριῶν, ὑποδείξεων, συμπληρώσεων στὸ ἔργο καὶ τὰ δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας.

Ὁ Ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Λαογραφίας τοῦ Πανεπιστημίου (Ἰωαννίνων) κ. Λουκάτος ἔχει ἀσχοληθῆ εἰδικότερα μὲ τις ἠπειρωτικὲς παροιμίες. Διάλεξή του ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ὀργανωμένη ἀπὸ τὴν Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία ἔχει ἐκδοθῆ καὶ στολίζει τὴ σειρά τῶν ἐκδόσεων της μὲ τὸν τίτλο : Ὁ παροιμιακὸς λόγος τῶν Ἡπειρωτῶν, 1976, μὲ τὸν ἀριθμὸ 45.

Τὸ παιδευτικὸ του πέρασμα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ἡπειρωτικῆς πρωτεύουσας ἀφῆκε ἐποχή.

Τετάρτη, 24 Μαΐου 1989

Ἀγαπητέ μου κ. Μαμμόπουλε.

Διάβασα στὸ τεῦχος Μαρτίου τοῦ Δελτίου τῆς Ἡπειρ. Ἐταιρείας, τὸ δίκαιο καὶ συγκινητικὸ θρηνηλόγημά σας (καὶ τοῦ Τεύχους) γιὰ τὸν θάνατο τοῦ συνεργάτη καὶ Ἀδελφοῦ σας (πρεσβύτερου), ὅπως ση-

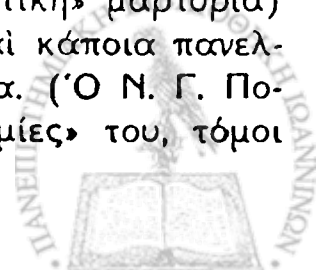
μειώνετε, στὴν «Ἡπειρωτικὴ οἰκογένεια» τῆς Ἐταιρείας καὶ τοῦ Περιодικοῦ της. Ὅλοι λυπηθήκαμε πολὺ.

Ἡ σοβαρὴ καὶ σιωπηλὴ, παρουσία του στὸ κάθισμα τοῦ Γεν. Γραμματέα, ἦταν γιὰ τὸν ὅποιο ἐπισκέπτη στὰ Γραφεῖα σας, μιὰ ἐγγύηση στέρεας Ἡπειρωτικῆς φροντίδας καὶ πορείας, ἀμοιβαίας μαζί σας. Σᾶς συλλυποῦμαι.

Νὰ εἰσθε καλά, νὰ τὸν ἔχετε βοηθὸ καὶ ὡς πνευματικὴ ἐνθάρρυνση.

Τὸ «Δελτίο» σας ἔχει κερδίσει σταθερὰ τὸν μηνιαῖο χρόνο τῆς ἐκδόσεώς του (πρᾶγμα σπάνιο) καὶ ἐπίσης τὴν ἐκτίμηση τῶν ληπτῶν - ἀναγνωστῶν του, μὲ τὴν ποικίλη (Ἡπειρωτικὴ) ὕλη καὶ τίς ἐντυπωσιακὲς παλαιῆς (Ἡπειρωτικὲς) φωτογραφίες του. Θὰ πρέπει, ἴσως, νὰ τὸ ὀνομάσουμε καί : «Ἡπειρωτικὴ Πινακοθήκη».

Εἶδα, ὅτι ἀπὸ τὸν φετεινὸ Ἰανουάριο συγκεντρώνετε καὶ δίδετε ἹΠαροιμιολογία τῶν Μηνῶν. («Συναξάρι»). Καλὴ σκέψη ἀλλὰ ἐπειδὴ τὴν ἀπλώνετε «πανελληνία» (ὄχι δική σας «Ἡπειρωτικὴ» μαρτυρία) πρέπει νὰ δίνει καὶ κάποια πανελληνία βιβλιογραφία. (Ὁ Ν. Γ. Πολίτης στὶς «Παροιμίες» του, τόμοι

Α'—Δ' (1899—1902) έχει πλήθος πανελλήνιες παροιμίες (έρμηνευμένες και βιβλιογραφημένες) στους μήνες Γενάρης, Ἀπρίλης, Ἀλωνάρης, Αὐγουστος και Δεκέμβρης. (Εἰδικὸ τοπικὸ λαογραφικὸ Μηνολόγιο ἔχει γράψει γιὰ τὴ Λέσβο (1969) ὁ Π. Νικήτας (Λεσβιακὸ Μηνολόγιο). Ἔχει και ὁ Σαλαμάγκας Ἑπειρωτικὲς Παροιμίες (στὴν Πανεπ. Ἔκδοση πού τοῦ ἔκαμα (π.χ. σὸ Μάρτης, Μάης κ.ἄ.

Φιλικὰ Ἑπειρωτικὰ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ

ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΖΩΗ

Ἰωάννινα 21 Μαΐου 1989

Ἀγαπητέ κ. Ἀλεξ. Μαμμόπουλε,

Εὐχομαι νὰ εἴσθε πάντοτε καλά, γιὰ τὸ καλὸ ὄλων μας. Ἐὰν κρίνετε δημοσιεύσιμο τὸ κατωτέρω, δημοσιεύστε το σὸ Δελτίο.

Ὁ Μάης ἦταν ὁ μήνας πού παιδιότερα οἱ Ἑπιθεωρητὲς Δημοτικῶν Σχολείων πραγματοποιοῦσαν συνήθως τὴν ἔξοδό τους εἰς τὴν Περιφέρειάν τους γιὰ τὴν πρώτη και πολλές φορές γιὰ τὴ δεύτερη ἐπιθεώρηση τῶν Σχολείων. Τὸ ξεκίνημά τους τὸ ἐπληροφοροῦντο ἀμέσως, σὰν ἀπὸ ἀσύρματο ὄλοι οἱ δάσκαλοι τῆς περιοχῆς και ὅπως ἦταν φυσικό, ὁ καθένας προσπαθοῦσε νὰ συμπληρώσει τίποτε μικροελλείψεις (συμπλήρωμα) ὑπηρεσιακῶν βιβλίων, καθαριότητα διδασκτηρίου και μαθητῶν κ.ἄ.).

Πρόχειρες συμπληρώσεις εἰς τὸ κύριον ἔργον τους δὲν ἦταν δυνατόν νὰ γίνουν.

Ἦλθε λοιπὸν και εἰς τὸ σχολεῖον μου ὁ Ἑπιθεωρητὴς περὶ τίς ἐσπερινὲς ὄρες. Ἐπεράσαμε τὴ βραδυὰ συζητώντας μὲ συντροφιά τὸν παπᾶ και τὸν πρόεδρο τοῦ χωριοῦ.

Τὴν ἐπομένην κατὰ τίς πρωινὲς ὄρες ἔγινεν ἡ ἐπιθεώρηση. Ὁ Ἑπιθεωρητὴς, μὲ ὕφος γεμᾶτο καλωσύνην, πού κατέκτησε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν καρδιά τῶν μαθητῶν, ἄρχισε τίς ἐρωτήσεις του στίς ὀποῖες, μὲ μεγάλην προθυμία, ἀπαντοῦσαν οἱ μαθηταὶ ἔστω και λανθασμένα κάπου - κάπου.

Ἡ ἐπιθεώρηση, μὲ ἐνδιάμεσο δεκάλεπτο διάλειμμα, διήρκεσε μέχρι τίς 1 μεσημβρινήν.

Ὁ Ἑπιθεωρητὴς μετὰ βγῆκε, περιτριγυρισμένος ἀπὸ τοὺς μαθητάς, σὸ ὑπόστεγο τοῦ σχολείου. Ἐκεῖ ἔκαμνε διάφορες ἐρωτήσεις στὰ παιδιά σχετικὲς μὲ τὴ ζωὴ τους σὸ χωριό. Κάποια στιγμή τοὺς ἀπευθύνει τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν : «Τί τα χρειαζόμεστε, παιδιά, τὰ αὐτιά;» και τοὺς ἔδειξε τὸ ἐξωτερικὸ τοῦ αὐτιοῦ. «Τὰ χρειαζόμεθα νὰ κρεμάμε τὰ ματογυᾶλια» ἀπάντησε ἕνας μαθητὴς.

«Ὅχι, ὄχι» ἀπάντησε πῶ πέρα ἕνας μικρούλης. «Τὰ θέλουμε γιὰ νὰ μᾶς τραβάει ὁ δάσκαλος τὸ αὐτί». Ξεκαρδιστικὰ γέλια.

Ἡ ἀθῶα και αὐθόρμητη ἀπάντηση τοῦ μικροῦ μὲ ἔκαμε νὰ σκεφθῶ ἀκόμη μιὰ φορά πόσο ἡ ἀγάπη τοῦ δασκάλου πρὸς τὸ μαθητὴ, ὅταν ἐκδηλώνεται μὲ ἕνα χαμόγελο, ἕνα ἀστεῖο, ἕνα χάιδεμα τῆς κεφαλῆς του, τοῦ ἀνοίγει διάπλατα τὴν καρδιά και θὰ τὸ κάνει νὰ ρουφάει πραγματικά, μὲ μάτια και αὐ-

τιά, τά λόγια του δασκάλου και να τὰ θάζει γερό θεμέλιο στην ψυχή του για τὴν οἰκοδόμηση τοῦ χαρακτῆρα ποὺ ἐπιδιώκει ὁ σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς.

Ἀκολούθησε ἡ τυπικὴ ἐπιθεώρηση τῶν ὑπηρεσιακῶν βιβλίων.

Μετὰ τὸ γεῦμα συζητούσαμε καθισμένοι στο γραφεῖο τοῦ σχολείου. Ξανφικὰ χτυπάει τὸ τηλέφωνο (τὸ κοινοτικὸ τηλέφωνο ἦταν ἐγκατεστημένο στὸ σχολεῖο).

Σηκώνω τὸ ἀκουστικὸ καὶ ἐρωτῶ: Ποιός; Μοῦ ἀπαντάει: «Ἐδῶ Νικόλας» (ὁ δάσκαλος τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ). Ὁ Νικόλας αὐτὸς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς παληοὺς καλοὺς δασκάλους, τοὺς τελειοφοίτους τοῦ Σχολαρχείου, οἱ ὁποῖοι, διοριζόμενοι κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς στὰ διάφορα δημοτικὰ σχολεῖα, παράλληλα πρὸς τὸ παιδευτικὸ τους ἔργο, ἐσμίλευαν ἀθόρυβα καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον στὶς ἀπαλὲς ψυχὰς τῶν μικρῶν μαθητῶν τους τὸ ἀγαλμα τῆς Ἐλευθερίας.

Ἐρωτᾷ ὁ Νικόλας: Ἦρθε, ἦρθε; (δηλ. ὁ Ἐπιθεωρητής).

Τοῦ ἀπαντῶ: «Ναί, ἦρθε!» Μὲ ἐρωτᾷ «Ἐκαμε ἐπιθεώρηση; πῶς φέρθηκε;

Τοῦ ἀπαντῶ «Ναί, ἔκαμε σκυλὶ κακό, πολὺ αὐστηρὸς». Χαμογελάει δίπλα μου ὁ Ἐπιθεωρητής.

Μοῦ ἀπαντάει ὁ Νικόλας «Νά σοῦ εἰπῶ Βαγγέλη· καθῆκον μας καὶ ὑποχρέωσίς μας εἶναι νὰ ἐργαζόμαστε εὐσυνειδήτως καὶ δικαίωμα του νὰ κάμνει αὐστηρὴ ἐπιθεώρηση».

Ἀνακοινῶν τὴν ἀπάντησιν στὸν Ἐπιθεωρητήν.

Καὶ ὁ Ἐπιθεωρητὴς μονολογώντας:

«Καῦμένε δάσκαλε, πόσο βαθειὰ ριζωμένη στην ψυχή σου ἔχεις τὴν ἔννοια τοῦ καθήκοντος πρὸς τὸ σχολεῖο, πρὸς τὴν Πατρίδα, πρὸς τὴν Κοινωνίαν».

Τὶς ἀπογευματινὲς ὥρες ὁ Ἐπιθεωρητὴς ἀνεχώρησε γιὰ τὸ πλησιέστερο χωριό.

ΕΥΑΓ. ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Σημ. Α.Χ.Μ.: Δάσκαλε! Καλὸ ἀλλὰ λίγο! Μὴ δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ διασώσουμε καὶ τὸ ἐπίθετο τοῦ «Νικόλα» καὶ τοῦ καλοῦ Ἐπιθεωρητῆ;

ΣΤΑΘΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ἰωάννινα 22.5.89

Φίλτατε Πρόεδρε,

Δὲν ξεύρω ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσω καὶ τί νὰ πῶ γιὰ τὸν ἀδόκητο θάνατο τοῦ ἀξέχαστου Στάθη.

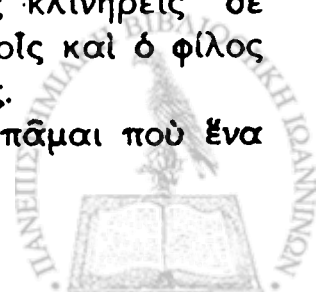
Μόλις σήμερα γυρίζοντας ἀπὸ τὴν Καρίτσα πληροφορήθηκα τὸ θλιθερὸ γεγονὸς ἀπὸ τὸ «Δελτίο» τοῦ Μαρτίου.

Τέτοια ἦταν ἡ κατάπληξή μου, ὥστε δὲν πίστευα στὰ μάτια μου καὶ τὸ ξαναδιάβασα.

Τὸ κακὸ εἶναι, πῶς ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας μου ξέκοψα, κάπως, ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον καὶ τὸν Τύπον, ντόπιον καὶ μὴ. Ἔτσι μοῦ διέφυγε τὸ θλιθερὸ αὐτὸ γεγονὸς.

Λίγοι συνομήλικοι μοῦ ἔμειναν, μόλις στὰ πέντε δάχτυλα, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τρεῖς κληῖρες σὲ σπίτι καὶ Ν)μεῖα εἰς οἷς καὶ ὁ φίλος Ἀρσένης Γεροντικός.

Ντρέπομαι καὶ λυπᾶμαι ποὺ ἕνα

τέτοιο σοβαρό γεγονός να τὸ μάθω τελευταῖος!

Ἐπειδὴ ἡ συγκίνησή μου εἶναι μεγάλη, ἀναγκάζομαι νὰ γράψω κι' ὄχι ἀπὸ τηλεφώνου, νὰ διερμηνεύσω τὰ αἰσθήματά μου καὶ νὰ σᾶς διαβιβάσω τὰ συλλυπητήρια πρὸς τὴν Ἥπ. Ἐταιρεία καὶ δι' ὑμῶν στὴν οἰκογένεια τοῦ ἐκλιπόντος φίλου μας Στάθη.

Δὲ μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω πῶς μᾶς ἔφυγε!

Φαντάζομαι τὸ δυσαναπλήρωτο κενό, πού σᾶς ἄφησε στὴν ὠραία σας συντροφιά, τὴ λαμπρὴ καὶ ἁρμονικώτατη συνεργασία, ἀλλὰ καὶ τὴ θαρύνουσα συμβολή του στὸ λίαν ἐπίπονο ἔργο σας.

Πόσο θὰ σφίγγεται ἡ καρδιά σας νοιώθοντας ἀδειανὴ τὴν καρέκλα του καὶ μὴ ἀκούγοντας τὸ γνώριμο τόνο τῆς ψωνῆς του, τῆς τόσο ἀγαπητῆς.

Μιά ζωὴ παλεύατε μαζί του καὶ τώρα μένει ἓνα θλιβερό κενό...

Λίγο καιρὸ εἶχα τὴν τιμὴ νὰ τὸν γνωρίσω προσωπικῶς στὸ γραφεῖο σας καὶ μιά δυὸ φορές νὰ συναντηθοῦμε ἐδῶ στὰ Γιάννινα στὸ «Σκαρβαῖο».

Ὅμως αὐτὸ ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ τὸν ἐκτιμῆσω τόσο γιὰ τὰ πολλαπλά του χαρίσματα, τὸ ἦθος καὶ τὶς γνώσεις του.

Ἄπλως, ἤρεμος, σοβαρός, ἀγαθὸς καὶ εἰλικρινής. Σὲ κέρδιζε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή.

Εἶμαι μέσα στὴν καρδιά σας καὶ νοιώθω τὸν πόνο σας. Πόνο συνεργάτη - ἀδερφοῦ! Δὲ θέλω ἀκόμα νὰ τὸ πιστέψω, πῶς ὀριστικῶς μᾶς ἄφησε.

Ὁ ὕψιστος, εἶμαι βέβαιος, ὅτι τὸν μετεκάλεσε ἐκ τῶν προσκαίρων εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ἐπὶ τὰ χρηστότερα καὶ θυμηδέστερα, ἔνθα ἡ ἀνάπαυση καὶ ἡ χαρὰ.

Ἡ βαθειὰ συγκίνησις δὲν μ' ἀφήνει νὰ συνεχίσω.

Κλείνω τὸ παρόν μὲ τὴν εὐχὴ γιὰ τὴν ἀνάπαυσή του καὶ τὴν παρηγορία ἐξ ὕψους στὴ θαρραλογούσα οἰκογένειά του.

Μὲ πολλὴν ἀγάπην
ΚΩΣΤΑΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Στὸ Στάθη Λαμπρίδη

Ὅπως κάθε τι πού γεννιέται κάποτε σβύνει, παύει νὰ ὑπάρχει, ἔτσι καὶ ὁ Στάθης Λαμπρίδης ἦλθε, ἔζησε, προσέφερε ὑψιστες ὑπηρεσίες καὶ ξαφνικὰ ἔδωσε στὸν οὐρανὸ τῆς αἰώνιας ζωῆς.

Ἐκπαιδευτικὸς λειτουργὸς στὸ ξεκίνημα τῆς ζωῆς του, ὑπῆρξε ὁ ἄριστος ὁ σωστός, ὁ μεγάλος, πού γαλούχησε γενεές ὀλόκληρες καὶ στὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἄφησε τὸ ὄνομά του στὴν πορεία τῆς ἑλληνικῆς παιδείας.

Ὁ Στάθης Λαμπρίδης γεννημένος στὴν Ἠπειρο καὶ ζυμωμένος μὲ ἀφθαστο πατριωτισμό, ἔκλεισε μέσα του ἓνα ἀπέραντο πάθος γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν γενέτειρά του.

Δὲν ὑπῆρξε ἀπλῶς ὁ ἄνθρωπος πού πέρασε, ἀλλὰ ὑπῆρξε αὐτὸς πού χάραξε ἴχνη μεγάλης, ποιοτικῆς, παρουσίας καὶ προσφορᾶς ὅπου ὑπῆρέτησε καὶ ὅπου στάθηκε. Ἀκόμα ἄφησε πίσω του στὴ Θεσ-

σαλονίκη μιὰ ἐξαίρετη οἰκογένεια, ὡς σύζυγος τῆς ἐκπαιδευτικοῦ Ἀλεξάνδρας καὶ ὡς πατέρας τοῦ Ἀρεοπαγίτου Βασίλη Λαμπρίδη καὶ τοῦ τ. διευθυντοῦ τοῦ ΟΤΕ Νεοφύτου Λαμπρίδη, διατηρώντας πάντοτε καὶ διδάσκοντας, ὡς οἰκογενειάρχης, τὶς ἀρχές τῆς σωστῆς ἀνθρώπινης παρουσίας.

Μὲ δάκρυα στὰ μάτια, μπροστὰ σ' αὐτὸν ποὺ τόσα προσέφερε στὴ ζωὴ καὶ στὴν κοινωνία, ἀποχαιρετίζουμε τὸν Ἡπειρώτη Στ. Λαμπρίδη, ποὺ ἡ φλόγα τῆς ποικιλόμορφης ὑψηλῆς παρουσίας του καὶ τῶν τόσων προσφορῶν του, θὰ φωτίζει πάντοτε τὰ θήματα τῆς ψυχῆς μας καὶ τῆς σκέψης μας.

Ἄς εἶναι ἐλαφρὺ τὸ χῶμα τῆς ἠπειρωτικῆς γῆς ποὺ σκεπάζει ὑπερήφανα τὸν μεγάλο καὶ ἀξέχαστο Στάθη Λαμπρίδη.

Θεσσαλονίκη 30.3.1989
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΑΔΗΣ

Κάντε ἓνα δῶρο στοὺς Πνευματικούς σας Φίλους. Μιὰ ἐτήσια συνδρομὴ (1500 δραχμῶν) στὸ Περιοδικὸ τῆς Ἑταιρείας. Θὰ τὸ θεωρήσουν ἓνα εὐχάριστο ξάφνιασμα. Καὶ ἡ Ἑταιρεία θὰ συνεχίσει τὸ Ἡπειρωτικὸ τῆς ἔργο.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Τόμος ΛΔ' (34) 1988.

Ἔκδοση τῆς Ἑλλην. Λαογρ. Ἑταιρείας.

«Ἡπειρωτικὴ Ἑταιρεία»: Δελτίον πνευματικῆς ἐνημερώσεως. Μηνιαία ἔκδοση τῆς ὁμωνύμου Ἑταιρείας. Ἱστορία - Λαογραφία - Χρονογραφία - Βιβλιογραφία.

Ἐπεύθυνος, Ἀλέξ. Χ. Μαμμόπουλος. Ἔτος ΙΑ καὶ ΙΒ', Ἀθήνα 1985—1986). Τεύχη 100—123. (Δελτίο, ποὺ ἐξελίχθηκε σὲ πολυσέλιδα τεύχη, μὲ πλουσιότατο ὑλικὸ ἱστορημάτων, ἀφηγήσεων περιγραφῶν, χρονικῶν καὶ παραστατικῶν φωτογραφιῶν, ἀπὸ τὴν Ἡπειρο. Δεσμὸς ἐπικοινωνίας, πληροφόρησης, ἀλλὰ καὶ τόνωση τοῦ πατριδικοῦ αἰσθηματος στοὺς ἀπανταχοῦ Ἡπειρώτες. Τὰ ἐκάστοτε Εὐρετήρια τῶν σειρῶν τοῦ Δελτίου ἀποκαλύπτουν πολλαχῶς ἐνδιαφέροντα θέματα.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύριοι Ἀναγνώστες νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴ νέα τους διεύθυνση.

ΜΕΣΕΛΕΔΕΣ ΤΟΥ Α.Χ.Μ.

Μήπως έχω γράμμα από τὴ μάνα μου;

Στὰ 1933, στὰ 1934, στὴν προπολεμικὴ Ἀθήνα, πού ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι ἦταν μόνο οἱ κεντρικοὶ Σταδίου, Αἰόλου, Πανεπιστημίου, Ἀκαδημίας.

Ἡ ὁδὸς Σόλωνος χωματόδρομος. Κάθε ἀπομεσήμερο, τὸ καλοκαίρι, περνοῦσε ὁ καταβρεχτήρας τοῦ Δήμου καὶ κατάβρεχε γιὰ νὰ μὴ σηκώνεται σκόνη.

Κυκλοφοροῦσαν τότε πεζῆ στοὺς Ἀθηναϊκοὺς δρόμους μερικοὶ ὄνομαστοὶ στρατηγοὶ μετρούμενοι στὰ πέντε δάχτυλα. Μαζαράκης, Πρωτοσύγκελος, Καθενιώτης, Μανέτας.. Σήμερα οἱ στρατηγοὶ μετριοῦνται σὲ ἑκατοντάδες.

Ἄραιοι οἱ διαβάτες στοὺς δρόμους. Καὶ κάπου σ' αὐτοὺς ἢ παλῖροια τῆς μετανάστευσης εἶχε ρίξει τὸ Ἡπειρωτάκι μὲ τὸ μαῦρο σκουφο, τὰ κόκκινα τσαρούχια, τὸ ντρίλινο παντελόνι, τὸ πουκάμισο μὲ τὰ κουμπωτὰ μανίκια, νὰ περιφέρεται καὶ νὰ κοιτάζει μὲ θαυμασμό στὴν ὁδὸ Σταδίου, τὴν παλιά Βουλή, τὸ ἄγαλμα τοῦ Κολοκοτρώνη..

Κεῖνη τὴν ὥρα ἔβγαινε ἀπὸ τὴ Στοὰ τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ κατεβαίνοντας τὴ Σταδίου ὁ στρατηγὸς Μανέτας ἐν πλήρει στολῆ.

Τὸ Ἡπειρωτάκι φλεγόμενο ἀπὸ νοσταλγία τρέχει, τὸν πλησιάζει.

—Κύριε, κύριε, μήπως ἔχω γράμμα ἀπὸ τὴ μάνα μου;

“Ἐνα χαμόγελο ἀνθισε στὰ χεί-

λη τοῦ Στρατηγοῦ, πού προσπέρασε τὸ Ἡπειρωτάκι. Τὸ γράμμα, ἀλοίμονο, δὲν εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴ μάνα του.

Ὁ στρατηγὸς ἔμοιαζε ταχυδρόμος ἀλλὰ δὲν ἦταν!

Μιὰ φορὰ οἱ Τσερκοβιστινοὶ εἶχαν μαλώσει κι εἶχαν χτυπηθεῖ στὸ μέρασμα τοῦ νεροῦ γιὰ νὰ ποτίσουν τὸ καλοκαίρι τ' ἀραποσίτια τους καὶ πῆγαν νὰ κριθοῦν στὸν Μπέη τους, τὸν Τζελάλ Μπέη στὰ Γιάννινα, πολὺ καλὸν ἄνθρωπο, κι αὐτός, ἅμα παρουσιάστηκαν μπροστά του κι ἔμαθε τὴν αἰτία τοῦ μαλωμοῦ τους, τοὺς εἶπε μὲ θυμό:

—Γιατὶ θρὲ μπουνταλάδες, σπέρνετε τ' ἀραποσίτια σας τὸ καλοκαίρι πού δὲν ἔχει νερὸ καὶ δὲν τὰ σπέρνετε τὸ χειμῶνα, πού θρέχει κάθε μέρα, μὸν πιάνεστε καὶ δέρνεστε γιὰ μιὰ σταλιά νερό;

Χ. Χρ. ὁ Νιάγγρος. Ἡμ. Σκόκου 1912, σελ. 257.

Μιὰ φορὰ εἶχε ἔρθει στὰ Γιάννινα ἀπὸ τὴ Λαμία ἓνα караβάνι καμῆλες, κι ὄλοι οἱ Τουρκογιαννιώτες ὕστερα ἀπὸ πολλές συζητήσεις, κατάληξαν νὰ τὶς παραδεχτοῦν ὡς λαγοὺς τῆς Ἀραπιᾶς.

Χ. Χρ. ὁ Νιάγγρος. Ἡμ. Σκόκου. 1912, σελ. 260.

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 "Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία,, ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Μὲ βαθειὰ συγκίνησιν συντάσσομε αὐ-
 τοὺς τοὺς πίνακες εἰσφορῶν. Εἶναι τὸ ὀ-
 ξυγόνο τῆς Ἐταιρείας. Εἶναι τὰ φτερά
 τῆς. Κοινωνηφελὲς Πνευματικὸ Ἰδρυμα ἢ
 Ἐταιρεία. Δημόσια ἢ διαχειρίσῃ τῆς σὲ
 ὑάλινη σφαῖρα «περιστρεφομένη καὶ παν-
 ταχόθεν ὀρατὴ». Δὲν πληρῶνει οὔτε μο-
 νόλεπτο ἢ Ἐταιρεία σὲ μισθοὺς καὶ ἀ-
 μοιβὰς καὶ ἔχει ἐλαχιστοποιήσει τὰ διοι-
 κητικὰ τῆς ἐξόδα, ἀφοῦ τὸ Δ. Συμβούλιον
 μὲ ἐφημερίαν σὲ ἐθελοντικὴ βάση διεξά-
 γει τὴ διοικητικὴ ὑπηρεσίαν.

Δὲν ἔχει «Χρεῶστες» ἢ Ἐταιρεία. Δὲν
 ἔχει: «Πιστωτές». Κανενὸς τὴν πόρταν δὲν
 ἐθρόντησε. Δὲν κρατεῖ λογαριασμοὺς «Ὁ-
 φειλετῶν». Ὅτι προσφέρεται εἶναι αὐτο-
 προαίρετο καὶ καλοδεχούμενον. Τὸ ραβδί
 τοῦ διακονιάρη, δταν ὑπηρετεῖ κοινωνηφε-
 λεῖς σκοποὺς γίνεται στὰ χέρια τοῦ Διοι-
 κητικοῦ Συμβουλίου ἡγεμονικὸ Σκηπτρο.

Κρίκοι τῆς ἀλυσίδας τῆς ἀγάπης αὐ-
 τὸν τὸν μῆνα εἶναι οἱ:

Ὁ ζωγράφος κ. Μηνᾶς Στράτης
 πλὴν ἄλλων καὶ γιὰ τοὺς γε-
 νικοὺς σκοποὺς 1000
 Ἡ Ἐνωσις Δροκολιτῶν γιὰ τὸ
 Δελτίον 2000
 Ὁ Δάσκαλος κ. Ἀχιλ. Παπαδό-

πουλος ὁμοίως 1500
 Ὁ Δάσκαλος Κων. Κράλιος γιὰ
 τὴ στήριξιν τοῦ πνευματικοῦ
 ἔργου τῆς Ἐταιρείας 3000
 Ἡ κυρία Θεοδώρα Λιόλιου γιὰ
 τὸ Δελτίον 2000
 Ὁ κ. Γρηγ. Δημάκης ὁμοίως 1500
 Ὁ κ. Στυλ. Τζοβάρας γιὰ τοὺς
 γενικοὺς σκοποὺς 3000
 Ὁ κ. Λεωνίδας Μαρνέλης γιὰ τὸ
 Δελτίον 2000
 Ὁ κ. Δημ. Κωλέτσης ὁμοίως 2000
 Ὁ κ. Χρῆστος Χασικῆς ὁμοίως 1500
 Ὁ κ. Γεώργιος Παπᾶς, τραπεζικὸς
 ὁμοίως 1500
 καὶ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς 1500
 Ὁ κ. Κώστας Βελιχρούτης γιὰ τὸ
 Δελτίον 1500
 Ἡ κυρία Κατίνα Χαροπούλου,
 «Γιαννιώτισσα» ὁμοίως 1500
 Ὁ κ. Βασίλ. Τσώνης ὁμοίως 1500
 Ὁ κ. Ἀλέξ. Βράνος ὁμοίως 2000
 Ὁ κ. Στάθ. Λογοθέτης ὁμοίως 1000
 Ὁ κ. Σταῦρος Τσάτσης ὁμοίως 1500
 Ἡ κυρία Ἀννίκα Γκαναβία γιὰ
 τὴ στήριξιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐ-
 ταιρείας 3000
 Ὁ κ. Πέτρος Παπαγεωργίου γιὰ
 τὸ Δελτίον 1500
 Ὁ Ἐκπ. Σύμβουλος κ. Θ. Βαρ-
 δάκης ὁμοίως 2000
 Ὁ κ. Μάνθος Παπαρούσης ὁμοίως 1500
 Ὁ κ. Βασίλ. Γύρας ὁμοίως 1500
 Ὁ κ. Νικόλ. Τζόβας ὁμοίως 1500
 Ὁ κ. Χαράλ. Δεῦτος ὁμοίως 2000
 Ἡ κυρία Ζαφειρία Ντίνου ὁμοίως 2000
 Ὁ κ. Ἰωάν. Σφάγγος γιὰ τοὺς γε-

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στους πνευματικούς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομή τιμῆς στή μνήμη θανόντων Ἑπειρωτῶν. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

Ὁ κ. Βασίλ. Βρέλλης στή μνήμη τῶν Γονέων του Παναγιώτας καὶ Ἀθηνᾶς	2000	γίου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Ἰφιγενείας	2000
Ὁ κ. καὶ ἡ κυρία Ἀποστόλου Παπαζήση στή μνήμη τῆς ἀειμνηστῆς Ἡλέκτρας Σαλαμάγκα ἕνα κ. ὄλας χρόνο ἀπὸ τὸ θάνατό της	3000	Ὁ κ. Παῦλος Γκαίτης στή μνήμη τοῦ Γεωργίου Τσενεμπῆ	5000
Ὁ κ. Παντελῆς Οἰκονόμου στή μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ του Γεωργίου σκοποῦς	2000	Ἡ κυρία Βικτωρία Εὐαγ. Πρίτσου στή μνήμη τοῦ Στάθη Λαμπρίδη	5000
Ἡ κυρία Σοφία Τσίτζα γιὰ τὸ Δελτίο	2000	Ὁ Πολ. Μηχ. κ. Ἀναστ. Ράδος στή μνήμη τῆς πεθερᾶς του Πολυζ. Χαρ. Κατσαλίδη	10.000
Ὁ κ. Ἀπόστ. Γκαράνης ὁμοίως	2000	Ὁ Ὑποστράτηγος κ. Γ. Κατσιμῆτρος στή μνήμη τῶν ἀειμνηστων Γονέων του Στρατηγῶ Χαραλ. Κατσιμήτρου καὶ τῆς μητέρας του Ἐλένης τὸ γένος Στούπη	10.000
Ὁ κ. Κων. Κώτσιας ὁμοίως	1500	Ὁ κ. Μένης Πελένης στή μνήμη τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ καὶ ἄδολου ἰδεολόγου Ἑπειρώτη στήν Ὑπερσία τῶν Ἑπειρ. Γραμμάτων, διδύμοπώλη Τάκη Κιτσία	3000
Ὁ κ. Χρ. Λώλης ὁμοίως	2000		
Ὁ κ. Μηχ. Μαρτσέκης ὁμοίως	1500		
Ὁ κ. Θωμάς Διάφος ὁμοίως	2000		
Ὁ πολιτικός Μηχανικός κ. Σταῦρος Ἰωαννίδης πλὴν ἄλλων γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποῦς	8000		

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς δημοσίευσμά μου (Δελτίον «Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας» τ. 149, Φεβρουάριος 1989), ἀναφερόμενος εἰς τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ Μ. Ἀνάγνος ἢ Ἀναγνωστοπούλου, τὸ λαθὸν χώραν εἰς Βουκουρέστιον (1906), ἐμνημόνευσα σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ρουμανίζοντος Κουτσοβλάχου Πουτσέρεα.

TASCU PUCEREA ἐκαλεῖτο ὁ

ἄσπονδος οὖτος μισέλλην καὶ οὐχὶ Γ., ὡς ἀνεγράφη ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας.

Ὁ ἐν λόγῳ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἡγετῶν τοῦ Ρουμανομακεδονικοῦ Κομιτάτου. Ἐγένετο ἀρχικῶς βουλευτῆς τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων τοῦ Μπρατιάνου, θραδύτερον δέ, διατελέσας Νομάρχης Ντουρουστόρ ἐκατηγορήθη διὰ διαφόρους ἀτασθαλίας καὶ ἐδικάσθη.

ΕΡΜΗΣ Θ. ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

	ΔΡΧ		ΔΡΧ.
1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1967	250	19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο 'Αλή πασάς από την άλλη πλευρά, 1968	300
2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, ό από 'Ιωαννίνων 1961, Β' έκδοσις 1970	350	20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968	300
3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνας, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1963	250	21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ηπειρος και Λακωνία. ('Από την Σπλάντζα έως τον Αυτόνομιακόν 'Αγώνα 1914), 1968	250
4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Η συμβολή της 'Ηπείρου εις τούς άγώνας ύπέρ της 'Ελευθερίας, 1963, Β' έκδοσις 1970	250	22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Τά 'Εθνικά Κληροδοτήματα και αί προς αυτά ύποχρεώσεις της Πολιτείας, 1968	250
5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ο μύθος της άλθανικης συμβολής εις την άνεξαρτησίαν της 'Ελλάδος, 1963	450	23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ : Λορέντζος Μαβίλης, ό ήρωας του Δρίσκου, 1969	250
6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ: 'Ο οικονομικός προγραμματισμός του ήπειρωτικού χώρου, 1963	200	24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : 'Η 'Απελευθέρωσις των 'Ιωαννίνων, 1969	300
7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζής - Πελλερέν, ό 'Ηπειρώτης άγωνιστής, ό δημοσιογράφος, ό ποιητής, 1964	250	25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Βηλαράς, ό 'Ηπειρώτης Ιατροφιλόσοφος, ποιητής και λόγιος, 1969	300
8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Χρ. Χρηστοβασίλης, ό διηγηματογράφος, ό λαογράφος, ό πατριώτης, 1965	300	26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Σπύρος Χασιώτης, ό 'Ηπειρώτης πατήρ της Γεωργίας, 1969	250
9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - 'Ανάστασις σέ μαγικο - θρησκευτικά «δρώμενα» της λαϊκής λατρείας της 'Ηπείρου, 1965	350	27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τό νόημα του Σουλίου, 1969	250
10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Κωλέττης, ό 'Ηπειρώτης Πρωθυπουργός, 1966	300	28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: 'Η Κοινωνική Πολιτική και οι 'Ηπειρώται 'Εθνικοί Εύεργέται, 1970	250
11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Η ξενιτιά και τό δημοτικό τραγούδι, 1966, Β' έκδοσις, 1970	250	29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ : Αί 'Ηπειρώτισσαι εις τούς έθνικούς άγώνας, 1970	250
12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966	250	30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: 'Η θέσις του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος, 1970	300
13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1966	1000	31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται δημοσιογράφοι στή Ρουμανία, Θωμάς, Πασχίδης, 1970	300
14. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, 'Ηπειρος, Κρήτη, 1967	250	32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Απόστολος 'Αρσάκης και ή Φιλεκπαιδευτική 'Εταιρεία, 1970	300
15. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο Γεώργιος Σταύρου και ή 'Εθνική Τράπεζα, 1967	250	33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: 'Η πνευματική κατάστασις στα Γιάννινα στις άρχές του 19ου αιώνα, όπως την είδαν οι ξένοι περιηγηταί, 1971	250
16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Αγγελική Χατζημιχάλη και ή 'Ηπειρωτική λαϊκή τέχνη, 1967	300	34. ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ : 'Η συμβολή των 'Αδελφών Ριζάρη εις την επανάστασιν του 1821, 1972	300
17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : 'Ηπειρώται εις την Ρουμανίαν (Α' και Β') 1967	300	35. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Καμπογιαννίτες, Μαρτσουκάδες, οι ξακουσμένοι αὐτοδίδακτοι γα-	
18. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Σχολεία και Διδάσκαλοι του			

	ΔΡΧ.
τροί άπ' τό Ζαγόρι τής Ήπειρου, 1972	300
36. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : Ήπειρώται δημοσογράφοι στή Ρουμανία, Σπ. Σίμος - Ζαχ Σαρδέλλης κλπ., 1973	300
37. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: Ή λειτουργία τών Βορειοηπειρωτικών τραγουδιών τής αγάπης, 1973	250
38. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: 'Ο Ήπειρώτης Έθναπόστολος Πέτρος Ήπίτης, 1973.	300
39. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: 'Ο γάμος στήν Πυρσόβανη τά παλιά τά χρόνια, 1973	400
40. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Λαϊκή άρχιτεκτονική. Ήπειρώτες μαστόροι και γεφύρια, 1973	800
41. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: 'Αγώνες έλευθερίας, 1973	400
42. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χριστόδουλος Κλονάρης, Ζαγορίτης, 1975	250
43. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ : Παραλειπόμενα και κατάλοιπα του παναρχαίου πρώτου έν Ήπειρώ Μαντείου Δωδώνης, 1975	250
44. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ : Ή Ήπειρος και τό Είκοσιέννα, 1975	300
45. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: 'Ο Παροιμιακός λόγος τών Ήπειρωτών, 1976	400
46. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ : Μνήμη Γεωργίου Γκάλγκου, 1977	250
47. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ: Θεσπρωτική Γή, 1977	250
48. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, Πρόμαχος τής Ήπειρου, 1978	500
49. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: 'Ιωάννης Λαμπρίδης, 1979	350
50. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: 'Από του 98ου ύψώματος. 'Αναμνήσεις Ήπειρώτου 'Αγωνιστού, 1979	1200
51. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ : Μία σκιαγραφία του 'Αλή Πασά και του Κράτους του, 1980	300
52. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙΤΟΥΛΗ: 'Εκδότες και Τυπογράφοι τής Τουρκοκρατίας, 1980	250
53. Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Σούλι - Σουλιώται, 1983	300
54. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ : Κώστας Γκράτζιος, 1983	350

	ΔΡΧ.
55. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: 'Αλλοτινά κι άξέχαστα, 1985	600
56. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ : Ή Πρόβλα τής Μουργκάνας, κι ο ευεργέτης Σπ. Τσίγκος, 1986	1000
57. ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τά Γιάννινα, 1986	500
58. ΕΚΘΕΣΙΣ Γενομένων Ζημιών τής έχθρικής Κατοχής 1941-44	600

ΔΕΛΤΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
—Πλήρης Σειρά του Δελτίου Τεύχη
1-141 = 26.200

Β' ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΟΥ: Τό λυκόφως τών θεών στήν 'Αλβανία	300
2. Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ: 'Όσα Έγγραφα στο Μοναστήρι	600
3. Ν. ΓΟΥΖΕΡΙ: Βαθειές κι άνάλαφρες πνοές	100
4. Σ. ΔΑΚΑΡΗ: 'Οδηγός Νήσου 'Ιωαννίνων	300
5. Κ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ: Τά σκλαβωμένα Γιάννινα	400
6. Χ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ: Ή Ήπειρος προμαχούσα (έξαντλημένο)	
7. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Μικρά 'Ασία	300
8. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: 'Ισπανοί - 'Ελληνες	300
9. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Τιμητική έκδήλωση	150
10. Κ. ΝΤΟΥΛΑ: Πίσεις - 'Υποπίσεις	200
11. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ευεργέτες - Δωρητές Ζαγορίου	200
12. Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ή 'Εκκλησία τής Ήπειρου	600
13. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Ή πραγματική εικών τής έν 'Αλβανία 'Εθν, 'Ελληνικής Μειονότητας	250
14. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοντσιώτικα	1500
15. Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Ή Πινακοθήκη 'Ιωαννίνων	250
16. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Γεν. Βιολογίας άπλά στοιχεία	100
17. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: 'Ο Ούρανός	100
18. Σ. ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ: Ταξίδια στήν Ήπειρο	500
19. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ: 'Απαντα (Τόμοι 5)	6000
α.—Α. ΖΩΙΔΟΥ: Χάρτης Ήπειρου	200
β.—Γ. ΔΟΥΡΔΟΥΦΗ: Μεγάλη χαράδρα του Βίκου (Πίνακας)	1000

Ακόμα μία πρωτιά...

Στην πιο δύσκολη αγορά του κόσμου, στην Αμερική, η MISKO διακρίθηκε άλλη μια φορά κερδίζοντας τον Οκτώβριο του '86 το «ΧΡΥΣΟ ΑΓΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ». Αυτό είναι το πέμπτο βραβείο μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Έτσι τα 54 βραβεία που είχε μέχρι σήμερα, γίνονται 55. Δεν είναι τυχαίο ότι η MISKO κερδίζει παντού πρωτιές. Είναι θέμα ποιότητας.

MISKO

AMERICA AWARD 1986

MISKO PASTES INDUSTRY,
S.A.